

AST-1-G.

Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied v Nitre

ŠTUDIJNÉ ZVESTI AÚ-SAV

1 - 1956

NITRA 1956

č. 12348

~~inv. č. 9623~~

Š T U D I J N É Z V E S T I A Ú S A V
vydáva AÚ SAV v Nitre.

Redaktor: dr. Anton T o č í k

Technická redaktorka: Eva K o l n í k o v á

Vydané ako rukopis - 300 kusov - nepredajné.

Vytlačili Nitrianske tlačiarne n. p. Nitra
v novembri 1956.

Ú V O D O M

Na rozdiel od iných štátov, život archeológie na Slovensku sa sústreďuje okolo Archeologického ústavu, s porozumením externých spolupracovníkov v príbuzných ústavoch, múzeách a univerzity.

Mohutný rozvoj archeológie, veľa podpore strany a vlády, dosiahol dnes už takých rozmerov, že je naozaj potrebné registrovať vedecko - výskumnú prácu, plány ústavov, systematické a záchranné výskumy, drobné nálezy, redakčné komisie, vedecké rady, prednášky a často aj najnutnejšie personálne opatrenia. Charakter časopisu "Slovenská archeológia" tieto evidovať a registrovať nedovoľuje a tiež "Archeologické rozhledy" len čas od času sa k tomu dostávajú. Celý rad publikácií v zahraničí postihuje aj ďalšiu potrebu, vydávať preklady z tejto literatúry, ktorá jazykovo nie je prístupná, poťažne roztrúsená po mnohých časopisoch. S tým súvisí aj potreba systematicky zverejňovať bibliografiu, knižné a časopisecké prírastky knižnice AÚ SAV. V "Slovenskej archeológii" pre nedostatok miesta tiež nebude možné zverejniť všetky archeologické prírastky Archeologického ústavu, prípadne i krajských a okresných múzeí napriek tomu, že si to vyžaduje sprístupnenie základných prameňov. To sa týka aj tých výskumov väčšieho charakteru, ktoré pre odlišnosť vedeckého zamerania pracovníkov môžu byť publikované len ako pramene, bez analýzy a komentára.

Na univerzite z pera poslucháčov vychádzajú slušné práce a témy, ku ktorým sa už nebudú vracat a ktoré si zasluhujú tiež zverejnenie. To sa čiastočne týka aj tých diplomových prác, z ktorých len resumé, prípadne výťah sa dostane do "Slovenskej archeológie" a materiálová časť zostáva neprístupná. Dalo by sa ešte veľa spomenúť v živote slovenskej archeológie, čo pre nedostatok publikačných možností zostáva v archívoch, zápisniciach, prípadne v spomienkach určitých ľudí.

Všetky hore uvedené desideráta a potreby nájdu svoje miesto v Študijských zvestiach, ktoré majú byť zrkadlom a odrazom pokojného budovania slovenskej archeológie.

Budú vychádzať neperiodicky, o rozsahu asi 100 - 150 strán a podľa možností aj s cudzojazyčným resumé, tlačené na Zetaprinte a nákladom podľa potreby 300 až 350 exemplárov.

Ďalšie číslo bude venované 70. narodeninám nestora slovenskej archeológie dr. inž. Štefana Janšáka a výjde pravdepodobne do konca roku

V roku 1957 sa počíta s nasledujúcimi príspevkami a článkami:

A. Rutšek - J. Sykorová Slovenika v Archeologiai közlemenyek
a krátke zprávy.

V. číslo Zpráva o činnosti Ústavu za rok 1956
Prehľadná evidencia archeologických prírastkov na Slovensku za
rok 1956
a krátke zprávy.

Archeologický ústav verí, že Študijné zvesti najdú pochopenie u všetkých slovenských archeológov a jeho priaznivcov a že budú nielen vítanou študijnou pomôckou, ale aj dôležitým prameňom pre štúdium dejín vedeckého života na Slovensku.

Redaktor.

PRÍSPEVOK K POZNANIU AURIGNACIEU NA VÝCHODNOM
SLOVENSKU

L. Bánesz

Najrozšírenejšou mladopaleolitickou kultúrou na východnom Slovensku je aurignacien. Do roku 1951 sme ju zistili iba na troch staniaciach: v Cejkove, Kašove a vo Veľkej Jasovskej jaskyni^{1,2,3}. Všetky tri lokality dali však veľmi málo materiálu, aby sme o aurignackom osídlení východného Slovenska mali jasnejšiu a ucelenejšiu predstavu. Nové výskumy a prieskumy od r. 1951 konané v rámci činnosti Východoslovenskej archeologickej expedície⁴ a výskumy SAV r. 1955, priniesli cenné zistenia, dôležité k poznaniu aurignackej kultúry^{4f}. Tieto výskumy a prieskumy zachytili vyše 45 nových / pozri mapu pal. staníc / paleolitických staníc a tak nám dali dostatok materiálu aj k typologickému a stratigrafickému zachyteniu aurignacien v uvedenej oblasti. Z 18 aurignackých staníc, z ktorých prevážna väčšina leží v údolí Hornádu, najmä v Košickej kotline, najdôležitejšie sú stanice Barca I, II, Kechnec I, Seňa I. Na týchto staniaciach previedli sa v poslednej dobe väčšie-menšie výskumy a tie umožnili nielen stratigrafické zachytenie, ale aj časové zadenie ich osídlenia a analogicky aj ostatných aurignackých staníc vo východnej časti Slovenska.

Najstaršou aurignackou stanicou na Slovensku je Barca II pri Košiciach. Výskumami r. 1951 - 53 bolo odkrytých celkom 12 paleolitických jám, z ktorých niektoré môžu sa považovať za zvyšky obydľí. Možno ich rozdeliť do viacerých skupín. Najpočetnejšiu skupinu tvoria jamy zhruba hruškovitého pôdorysu, 380 - 500 cm dlhé, 280 - 350 cm široké a 50 - 60 cm hlboké^{4a}. U jám bol zistený vchod. Tvorí akúsi uličku širokú 120 - 150 cm, dlhú 70 - 100 cm. Ulička vybieha šikmo z dna jamy na povrch. Menej bolo jám zhruba oválnych, 200 cm dlhých, 100 cm širokých, 20 - 30 cm hlbokých. Rovnaký počet bol aj jám okruhlých. V priereze boli kotlovité, 140 - 180 cm široké a 35 - 40 cm hlboké. Doteraz ojedinelým zjavom je lichobežníkovitá jama, dlhá 450 cm, široká 350 cm, hlboká 65 cm, s kolovými jamkami na pozdĺžnej osi. Okrem jám boli zachytené i dva rozsiahle sídelné objekty. Prvý z nich je 1810 cm dlhý, 250 - 350 cm široký a 40 - 80 cm hlboký. Je to v podstate skupina štyroch vzájomne súvisiacich jám s dvoma vchodmi. Druhý objekt, čiastočne porušený orbou, je 1500 cm dlhý, 600 cm široký a 60 cm hlboký.

Kamenná industria z tejto stanice je pomerne drobná a hrubo opracovaná. Najhojnejšie sú rôzne dosť tlsté čepele a úštepky s nepravidelnou vrubovitou retušou.

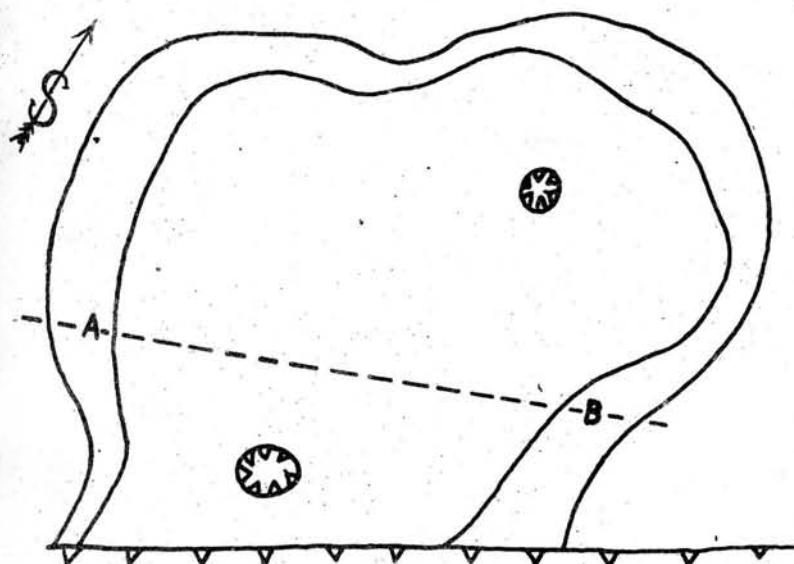
Charakteristickými nástrojmi celej industrie sú vysoké člnkovité škrabadlá. Ďalej sa vyskytujú hrubšie vrtáčky, drobné škrabadlá z čepelí alebo menších odštepov a pílkovite retušované nástroje. Rydlá sú vzácne a nevýrazné. Rydlá sú klinovité a oblúkovité. Veľmi častým zjavom sú nástroje moustierskeho vzhľadu, ako drasádlá, hroty a diskovité jadrá. Geologické pozorovania a rozbor drevených uhlikov zaraďujú tieto objekty do interštadiálu W1/2.

Do tohože obdobia patrí aj sídelný objekt č. 1 z blízkej paleolitckej stanice Barca I^{4d}. Táto jama bola nepravidelne oválna, 500 cm dlhá, 350 cm široká a 37 cm hlboká. Jej inventár sa v podstate zhoduje s industriou zo stanice Barca II. Obsahuje škrabadlá z úštepov, vysoké člnkovité a rypákovité škrabadlá, rydlo zo zlomenej čepele, vrtáček z úštepu, zlomok na obvode retušovanej čepele, hrot z úštepu, drasádlá a úštepy s vrubmi. Uvedené objekty predstavujú najstaršiu fázu aurignacien na východnom Slovensku, zachytenú v interštadiáli W1/2. Charakterizujú ju kamenné nástroje, medzi ktorými sú veľmi častým zjavom nástroje moustierskeho vzhľadu. Rydlá sú ojedinelé a čepelky s otupeným bokom sa nevyskytujú. Je to industria málo špecializovaná. Na Slovensku sú to zatiaľ najstaršie aurignacké stanice. Obdobu majú v najstarších aurignackých nálezoch v strednej Európe, ktoré sa datujú do interštadiálu W1/2. S touto fázou aurignacien sú súčasné aj niektoré stanice szeletien, ktoré boli ňou ovplyvnené. Strednú fázu aurignacien máme na východnom Slovensku zachytenú i na staniciach Kechnec I, Seňa I a Barca I. Tieto stanice sa geologicky datujú na začiatok W2 a do priebehu prvej polovice W2⁴.

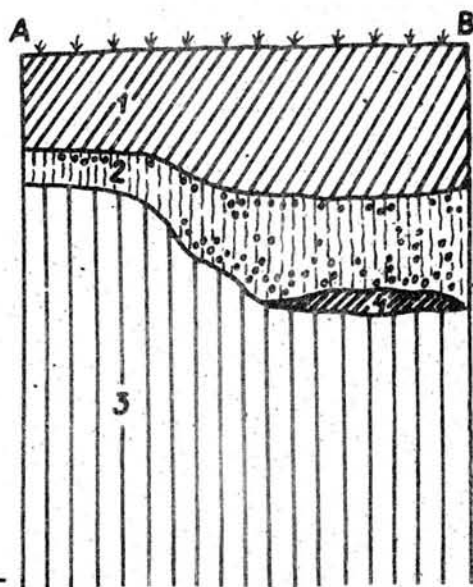
Najpočetnejšie nálezy poskytol povrchový zber na stanici Kechnec I, kde zásluhou posledných výskumov v lete 1955 sa podarilo bezpečne datovať paleolitcké nálezy na začiatok W2^{4e}. Z tejto rozsiahlej stanice poznáme už všetky druhy kamenných nástrojov, ktoré podľa K. J. Narra⁵ sú typické pre aurignacien: člnkovité škrabadlá, všetky druhy vysokých škrabadiel, čepele s obojstrannou retušou, škrabadlá retušované po celom obvode, čepele s vrubmi. Škrabadlá sú veľmi časté na úštepoch a najmä na čepeliach / tab. I, II, III /. Z nich sú najvýraznejšie čepelovité škrabadlá so zúženou bázou a s veľmi klenutým čelom. Rydlá sú / tab. IV, V / početné a zastupujú ich najmä klinovité, oblúkovité i hranové rydlá a aj rydlá zo zlomených čepelí. Veľmi hojné sú čepele vrubovito retušované, i bez retuše, ktoré sa zachovali v zlomkoch; rad jadrovitých nástrojov v podobe jadrovitých rydiel, hoblíkov, stieradiel a škrabadiel. Veľa je aj nástrojov moustierskeho charakteru, ako rôzne hroty, drasádlá / tab. V, VI, VII /, nepravidelné diskovité jadrá, z nich odrazené široké úštepy často i retušované. Ich os zvierá s úderovou plochou najčastejšie tupý uhol. Túto kolekciu dopĺňa čepel' s otupeným bokom a niekoľko mikrolitických čepelí. Kechnec I je doteraz najbohatšou aurignackou stanicou v údolí Hornádu a zároveň, ako sa dá predpokladať na základe typologického

rozboru a stratigrafickej pozície, aj najstaršou stredoaaurignackou stanicou v tejto oblasti.

Na túto stanicu chronologicky naväzuje Seňa I^{4f}, kde vlnajšie výskumy odkryli zvyšok paleolitickéj jamy /obr. 1, 2 v texte/, ktorej časť bola zničená odnášaním piesku a štrku z pieskoviska, vedľa ktorého sa stanica nachádza. Odkrytý zvyšok

Obr. 1. Seňa I, jama 1/55

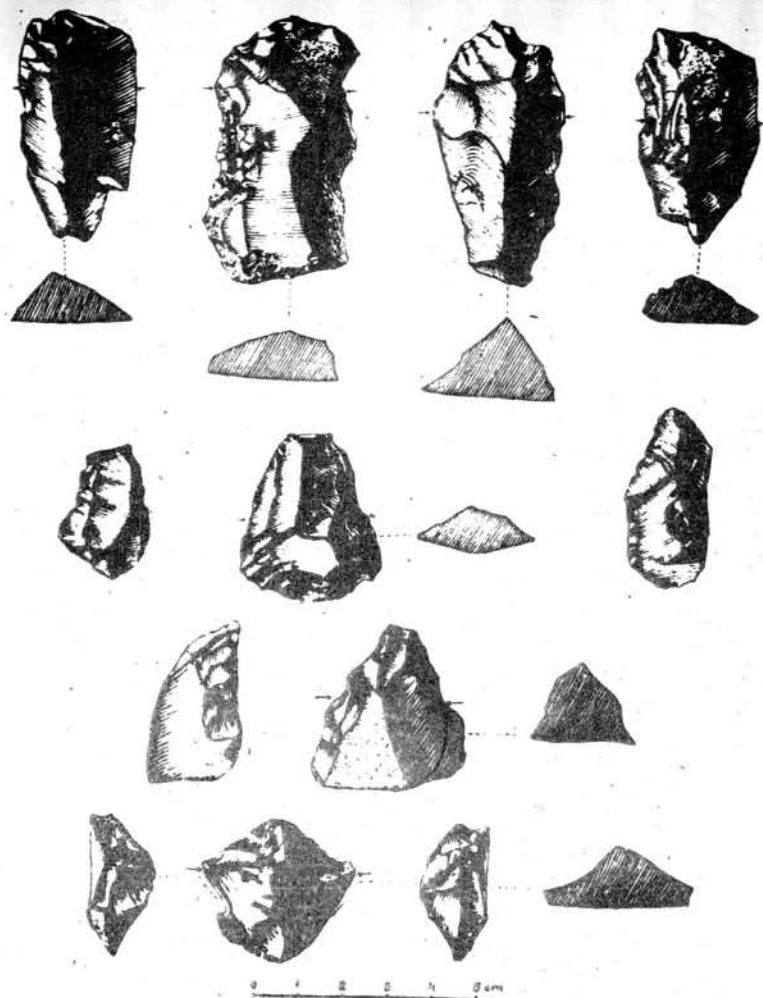

Obr. 2. Seňa I, výplň jamy 1/55

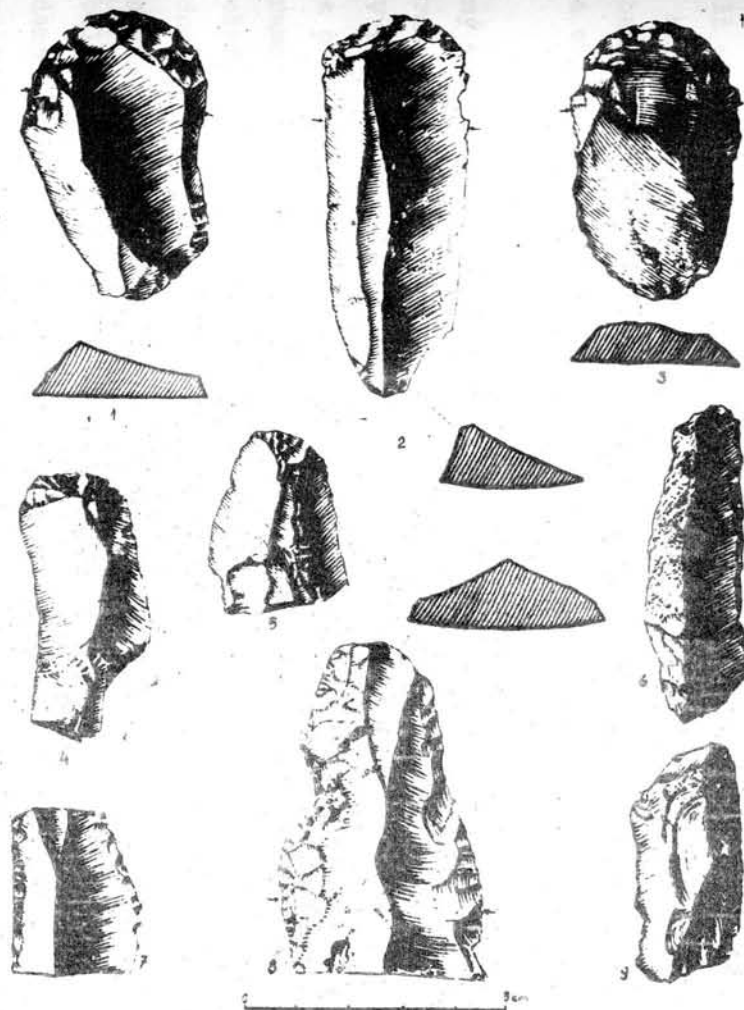
šok jamy je dlhý 110 cm, max. šírka je 240 cm, min. šírka je 160 cm. Hĺbka jamy sa pohybuje okolo 30 - 35 cm. Pozdĺž osi jamy sa tiahnu dve kolové jamky. Jej kamenná industria je úplne jednoliata. Z celkového počtu nálezov /51 kusov/

v sídelnej jame našlo sa teda: vysoké / obr. 3 v texte / člnkovité škrabadlo, vysoké škrabadlo s drasadlovitou retušou na jednej strane, 3 čepeľovité škrabadlá, 3 zlomky radiolaritových hrotov, zlomky čepeľí, úštepky a drobné odštiepky. Mimo jamy na úrovni štrkovopieskových nánosov terasy sa našli ďalšie artefakty, z ktorých mimoriadne zaujímavým nástrojom je vysoké okrúhle škrabadlo, kombinované s dvoma protipoloženými hranovými rydlami /obr. 3 - dole v texte/

K tejto stanici patrí aj 50 - 80 m vzdialená dielňa /tab. VIII/ na výrobu kamenných nástrojov, ktorá zabiera plochu 8 x 3 m a tvorí 6 zoskupení nálezov. Malý počet kamennej industrie je úplne zhodný s industiou sídelnej jamy. Je zvláštnosťou tejto stanice /obr. 4 v texte/ /dielne/, že úplne chýbajú rydlá okrem spomenutého kombinovaného nástroja. Geologicky túto stanicu datujeme do W2. Ďalšiu fázu stredoaaurignackého stupňa osídlenia tvoria sídelné objekty č. 2 a 3, vykopané v Barci I r. 1954^{4d}. Starší objekt č. 2 má zhruba podobu kríža o rozmeroch 14 x 14 m a bol rozdelený nízkymi prahmi na tri komory. Ramenná objektu boli orientované vo smere SV - SZ. Z juhozápadnej komory, kde boli zistené stopy po ohnisku, vybieha smerom k juhozápadu 150 cm dlhá a 100 cm široká ulička. V se-

Obr. 3. Seňa I, jama 1 /55 - kamenná industria

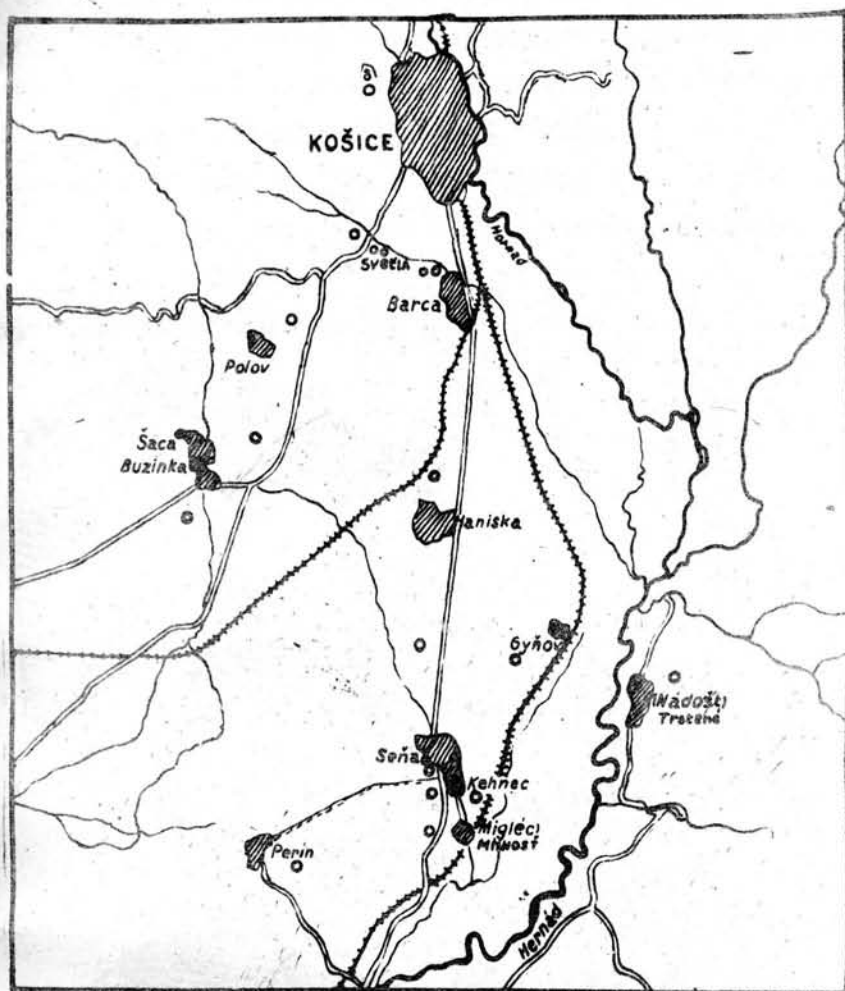
Obr. 4. Seňa I, paleolitická dielňa. Výber
hotových nástrojov

vernom výbežku objektu bola zistená kolová jamka a menší poklad šľestich neretušovaných čepelí a úštepov. Podľa ich vzájomnej polohy sa dá súdiť, že boli pôvodne uložené v nejakom zväzku. Z celkového počtu kamennej industrie /700 kusov/ je 50 nástrojov, medzi ktorými sa objavujú člnkovité a rypákovité škrabadlá z masívnejších čepelí s pekne retušovanými bokmi. Rydlá sú pomerne hojné a objavujú sa ojedinele aj čepele s otupeným bokom.

Mladší objekt č. 3 zaujímal priestor 24 x 14 m. Dlhšou osou bol orientovaný vo smere S - J a mal tvar zhruba pripomínajúci písmeno "H"^{4d}. Hlavné západné rameno objektu bolo skoro 200 cm dlhé, 300 - 450 cm široké a až 80 cm hlboké. V tomto objekte boli zistené zbytky 4 ohnisk, z ktorých jedno bolo vydláždené a pri ďalších troch zistilo sa obloženie kamením. Na severný koniec západného ramena naväzovala malá komora / 400 x 270 cm /. V nej bolo jedno ohnisko. Východné rameno, ktoré bolo so západným ramenom spojené 250 cm širokým priechodom / priečka H /, bolo 14 m dlhé a delilo sa na dve časti. Jeho južná časť s ohniskom pri východnom okraji bola 7 m dlhá a 3, 5 m široká. Severná časť bola 6, 5 m dlhá a 3 m široká. Na jej SV okraji bolo umiestnené ohnisko vydláždené kameňami. Na okrajoch objektu č. 3 boli miestami zistené väčšie skupiny väčších obláskov, ktoré pravdepodobne súviseli s kontrukciou stavby strechy. V tomto objekte sa našlo vyše 1400 kusov kamennej industrie, z toho asi 150 retušovaných nástrojov. Okrem tvarov známych z objektu č. 2 sa našli aj škrabadlá z tenkých čepelí, čepele so šikmo retušovanými koncami a kombinované nástroje, napr. škrabadlo s rydlom. Rydlá sú častým zjavom, podobne ako čepele s otupeným bokom. Ojedinele sa vyskytujú aj hrubo, plošne retušované kusy, ktoré sa blížila niektorým szeletským tvarom^{4d}. Obe dva objekty vykazujú predovšetkým tvary stredoaaurignacké, ako napr. vysoké člnkovité a rypákovité škrabadlá, zrázne retušované čepele a úštepy s vrubmi. K nim pristupujú aj niektoré mladšie prvky aurignacko-gravettské, ako čepelky s otupeným bokom a šikmo retušovanej čepele. Tieto mladé prvky sú oveľa početnejšie v objekte č. 3 ako v objekte č. 2⁴. Objekty č. 2 a 3 patria geologicky do priebehu štádiálu W2^{4d}.

Takáto je situácia na geologicky datovaných stredoaaurignackých staniách v južnej časti Košickej kotliny /obr. 5 v texte/. Na uvedených staniách sme mali možnosť sledovať vývin doteraz najstarších obydlií od jednoduchých sídelných jam hruškovitého, oválneho alebo i okrúhleho a lichobežníkovitého tvaru cez zložitejšie a rozsiahlejšie stavby k stavbám veľmi komplikovaným a zaujímavým. Tieto stavby svedčia nielen o určitom vývine typov obydlií, ale dávajú možnosť nahliadnuť aj do života paleolitickéj spoločnosti, ktorá na našich staniách žila už na stupni zberačského a loveckého hospodárstva v podmien-

každá dosť pokročilej rodovej organizácie.

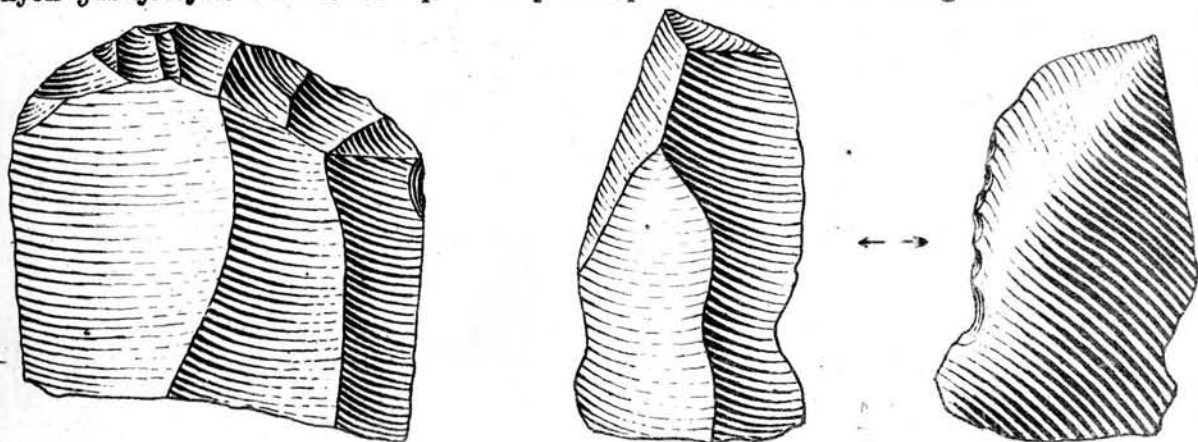
Obr. 5. Mapa paleo-
litičských staníc v ob-
lasti južne od Košíc

Na východoslovenských aurignackých staniach sme videli, že niektoré ná-
stroje, typické pre aurignacien, vystupujú na všetkých týchto staniach. Sú
však pozoruhodné dve skutočnosti:

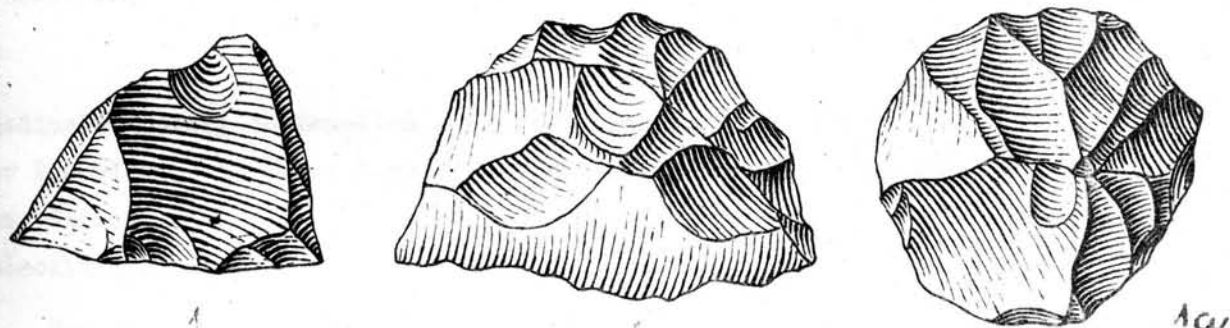
1/ Na staniach pochádzajúcich z interštádiálu W1/2 a zo začiatku štádiálu
W2 má veľký podiel v kolekcii kamennej industrie moustierska zložka. Je za-
stúpená jednak nástrojmi moustierskeho charakteru, ako sú napr. rôzne druhy
hrotov a drasdlá, jednak moustierskou technikou odbíjania širokých úštepov
a nástrojov od diskovitých a nepravidelných jadier. Táto moustierska zložka
je zastúpená aj na niektorých iných staniach, datovaných na koniec W1/2, ako
napr. horný horizont jaskyne Istállóskő v Maďarsku, poskytujúci aurignacien
II^{16a}.

2/ Mladšie prvky, ako nepravidelné čepele s otupeným bokom alebo mikrolitické
čepele, sa začínajú objavovať ojedinele koncom interštádiálu W1/2 /Istállóskő
horný horizont/. Na začiatku W2 /Kechnec I/ sa ukazujú tiež iba ojedinelé, ne-
pravidelné čepele s otupeným bokom, no hojnejšie sú čepele mikrolitické. V prie-

behu I. polovice W2 / Barca I - jamy 2 a 3 / sa tieto prvky spolia so široko retušovanými čepeľami značne rozhojnia. Zároveň možno konštatovať, že počas pribúdania spomenutých mladších prvkov v značnej miere ubúdajú artefakty, tvoriace moustiersky element. S touto skupinou stratigraficky podchytených stredoaurignackých staníc súvisia aj ostatné stredoaurignacké stanice východného Slovenska: Svetlá I, II, III, Buzinka, Seňa II, Kechnec II, III, Milhost', Haniška pri Košiciach, Perín / obr.6 v texte /, Trstené pri Hornáde / obr. 7 v texte /, Veľký Šariš /II/ a Košice - kalvária / obr. 8 v texte /⁴. Zo sezónnych jaskynných staníc sem patria pravdepodobne Jasov a Haligovce.

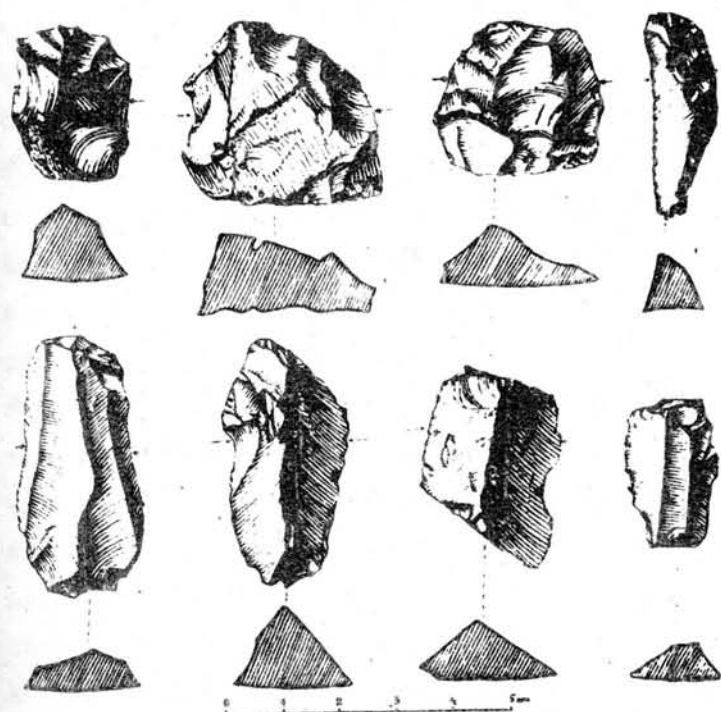
Obr. 6. Perín, kamenná industria

Obr. 7. Trstené pri Hornáde, kamenná industria

Prv než určíme miesto a význam opísaných aurignackých staníc medzi stredo-europejskými mladopaleolitickými stanicami a v rámci súčasného vývoja aurignacien, pristúpime k ďalšej mladšej skupine staníc, ktoré tvoria osídlenie Zemplínskeho ostrova a juhozápadných svahov Vihorlatu /pozri mapu paleolitických staníc na východnom Slovensku a pripojený zoznam/. Najvýznamnejšou stanicou v oblasti Zemplínskeho ostrova je Čejkov, objavený Š. Janšákom¹. Doterajší povrchový zber poskytol tieto typy obsidiánových a pazúrikových nástrojov: vysoké škrabadlá, čepeľovité škrabadlá, jadrovité nástroje, hoblík, škrabadlo, stieradlo, ďalej škrabadlo kombinované s rydlom. Z rydiel sú charakteristické

najmä klinovité a hranolovité. Početné sú čepele, útle dlhšie čepeľky, čepele a čepeľovité úštepy s obitým bokom a úštep s vrubom. Z hrotov sú rôzne hrotité čepele a krásny priamy hrot s bohatou retušou po celom obvode. Hroty s vrubom neboli doteraz zistené / našlo sa iba niekoľko zlomkov, ktoré však nemôžu byť bezpečne k tomuto typu pričítané/. K tejto stanici sa orientujú

Obr. 8. Košice - kalvária, výber kamennej industrie

ojedinelé nálezy zo Zemplína a niektoré menšie stanice na úpätí j - jz svahov Vihorlatu, ako Vyšné Nemecké, Vojnatina, Choňkovce a Poruba pod Vihorlatom. Kamenná industria týchto staníc môže byť typologicky zaradená do mladopaleolitického okruhu gravettských staníc /tab. IX/.

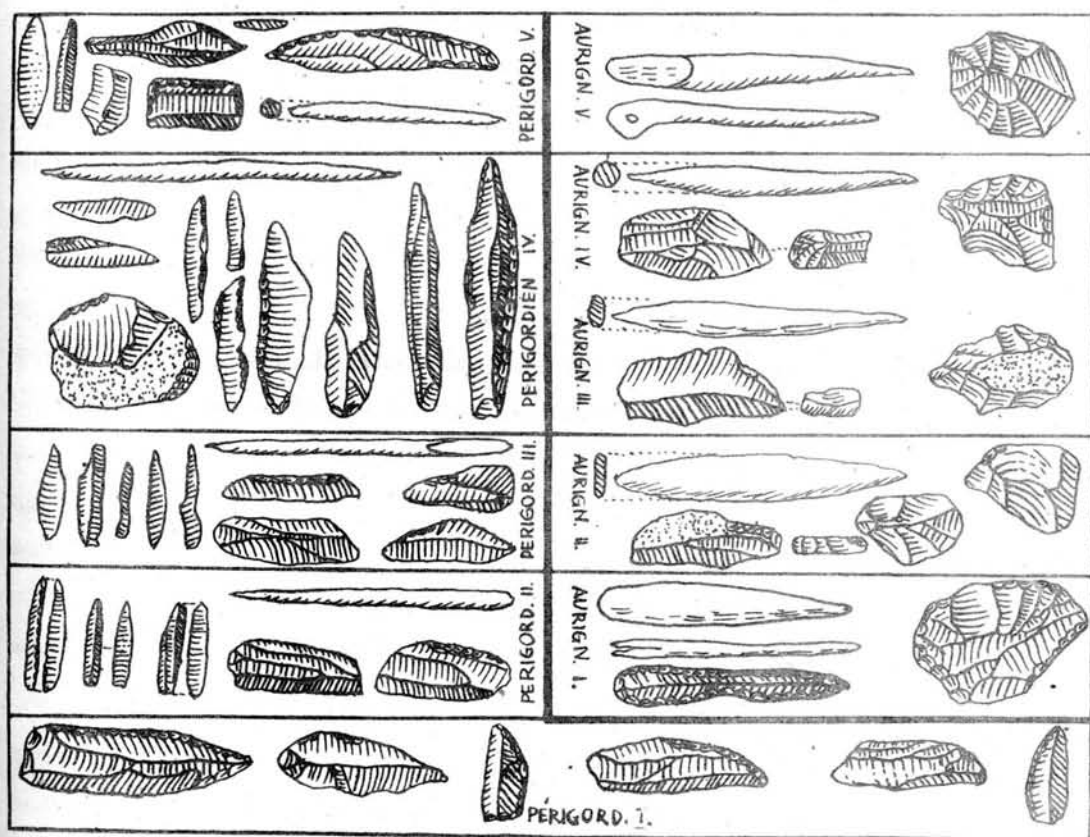
Samostatný nálezový celok a celkom svojráznu industriu poskytuje paleolitická stanica v Kašove¹: čepeľovité škrabadlá, vysoké kýlovitej forme sa blížiacie škrabadlo, drasadlá a drasadlovito upravené formy niekedy hrotité. Rydlá sú hranolovité, ale aj bočné a poznáme aj oblúkovité. Veľmi typické sú drobné škrabadlá kombinované so širokým rydlom a mikrolitické čepeľky obyčajne hrotité, s jemne retušovanými okrajmi. Čepele sú pravidelné, často retušované. Veľmi časté sú aj hrotité čepele s retušovanými bokmi / tab. X/. Kašov charakterizujú uvedené nástroje a stojí zatiaľ bez analógie na východnom Slovensku. Jeho obdobu nenájdeme ani na západnom Slovensku. Určité perspektívy, ktoré by naznačili orientáciu Kašova, poskytujú azda stanice Góra Pulawska v Poľsku⁶, Talhanskaja - jej druhá vrstva v SSSR⁷ a Hundsteig v Rakúsku⁸. Presné určenie Kašova sťažuje aj fakt, že sa doteraz nepodarilo geologicky podchytiť túto dôležitú stanicu.

S dostatočným množstvom materiálu prebraných paleolitických staníc na východnom Slovensku dostávame sa na jednej strane k celkovej problematike aurignacien a gravettien, na druhej strane k problematike, ktorá vyplýva z miestneho alebo oblastného vývoja vyševedených kultúrnych skupín. Videli sme totiž, že skupina staníc, ktorú sme označili ako staršiu a strednú fázu aurignacien, má svoj miestny vývoj, na ktorý vplývali zložky iných kultúrnych okruhov. Stratili sme sa aj so skupinou staníc gravettského okruhu typu Cejkov a so svojráznou kašovskou stanicou. Stojíme pred otázkou: Čo vlastne tieto stanice predstavujú, odkiaľ pochádzajú a aké majú miesto v rámci súčasného stredoeurópskeho vývoja mladopaleolitických kultúr? Prv než sa pokúsime dať odpoveď na tieto otázky, nazrieme do celkovej problematiky aurignacien a rozoberieme si niektoré názory, týkajúce sa tejto problematiky. Naši starší prehistorikovia sa držali starých paleolitických systémov, vypracovaných najmä francúzskymi bádatelmi, ktorí vytvorili celý rad schém a teórií o pôvode a vývine aurignacien. Pri posudzovaní našich paleolitických staníc /aurignackých/ vychádzali zo starého Breuilovho⁹ delenia na tri základné stupne: starší, stredný a mladší aurignacien. Podľa tohoto delenia mali sme: starší alebo spodný aurignacien. Jeho znakmi sú zakrivené hroty - stupeň Audi. Za ním nasledoval chateperronský hrot; rozličné úrovne stupňa stredoaurignackého majú člnkovité a vysoké škrabadlá, čepele s vrubom, priškrtené čepele, rôzne rydlá, najmä oblúkovité, kostený hrot s rozštiepenou bázou; mladší, tiež horný alebo pozdný aurignacien s gravettskými hrotmi s vrubom, hrotmi typu Font Robert a čepelkami s otupeným bokom. Toto pôvodné delenie aurignacien vo Francúzsku bolo základom aj pre ostatné európske krajiny, kde ho všade aplikovali a generalizovali. Keďže mimo Európy jedinou čepelovitou industriou, ktorú vážne študovali, bola capsienka, považovaná za príbuznú aurignacien, bola všeobecne prijatá mienka, že starší a mladší aurignacien predstavovali úspešné invázie /impulzy/ capsien, kým stredný aurignacien sa rozvíjal in situ v čase, keď spojenie s Afrikou /capsienom/ bolo prerušené. Pod pojem aurignacien sa zahrňovali rôzne skupiny, ktoré sa podarilo D. Peyronymu^{10a} rozlíšiť nie novými objavmi, ale dlhoročnými skúsenosťami a pozorovaniami. V Leugerie Haute našiel industriu čepelí s otupeným bokom, ležiacu pod skutočnou gravettskou hladinou, ktorú pokladá za prechodný stupeň medzi spodným a horným aurignacienom. Z toho vyvodzuje, že v Chatelperron - Leugerie Haute - La Gravette máme dočinenia s kultúrou úplne odlišnou od tzv. stredného aurignacien / najmä v údolí Vezery / a mieni vyčleniť všetku túto industriu, charakterizovanú čepelami s otupeným bokom pod názov Perigordien, nechávajúci starý názov aurignacien pre industriu Gorge d'Enfer, Cro-Magnon atď., ktorá sa vyznačuje člnkovitými a rypákovitými škrabadlami, oblúkovitými rydlami a kostenými hrotmi s rozštiepenou bázou.

Výsledok tohoto pozorovania zdôrazňuje úzky vzťah, zaznamenaný už H. Breuilom a inými bádatelmi, medzi spodným a horným aurignaciénom ako kontrast s charakterom stredného stupňa. Takto postupne došiel D. Peyrony^{10b} k rozpoznaní dvoch skupín v Breuilovom aurignaciene: perigordien a vlastný aurignacien. Pôvodne ich rozdelil na 5 stupňov. Základom je perigordien, ktorý je charakterizovaný čepelkami - až ku gravetom, pričom bol charakteristický silný ústup kostenej industrie. Je tu v podstate aurignacká náplň.

V aurignacekij skupine je veľmi zastúpená kostená industria, ktorá sa blíži magdalenským tvarom, sprevádzaná jadrovitými nástrojmi. Zdá sa, že k rozlíšeniu aurignacienu a magdalenienu mu zostáva iba kostená industria. Je to v podstate Breuilov aurignacien / obr. 9 v texte: Peyronyho schéma/. Vo všetkých svojich

PÉRIGORDIEN A AURIGNACIEN PODĽA PEYRONYHO

prácach¹⁰ sa D. Peyrony drží vlastného delenia a pritom sa neobmedzuje len na Francúzsko, ale zameral sa aj na Európu a Áziu. Podľa jeho koncepcie stupeň Abri-Audí predstavuje prechod moustierienu k perigordiemu. Antropologicky sa tým spojuje prechod od neandertálca k archaickým prototypu Homo sapiens, t. j. k typu Combe Capelle. Potom nasleduje perigordien I s čepelami chatelperronskými, moustierskými a čepelami ľahko zahnutými. Perigordien II a III

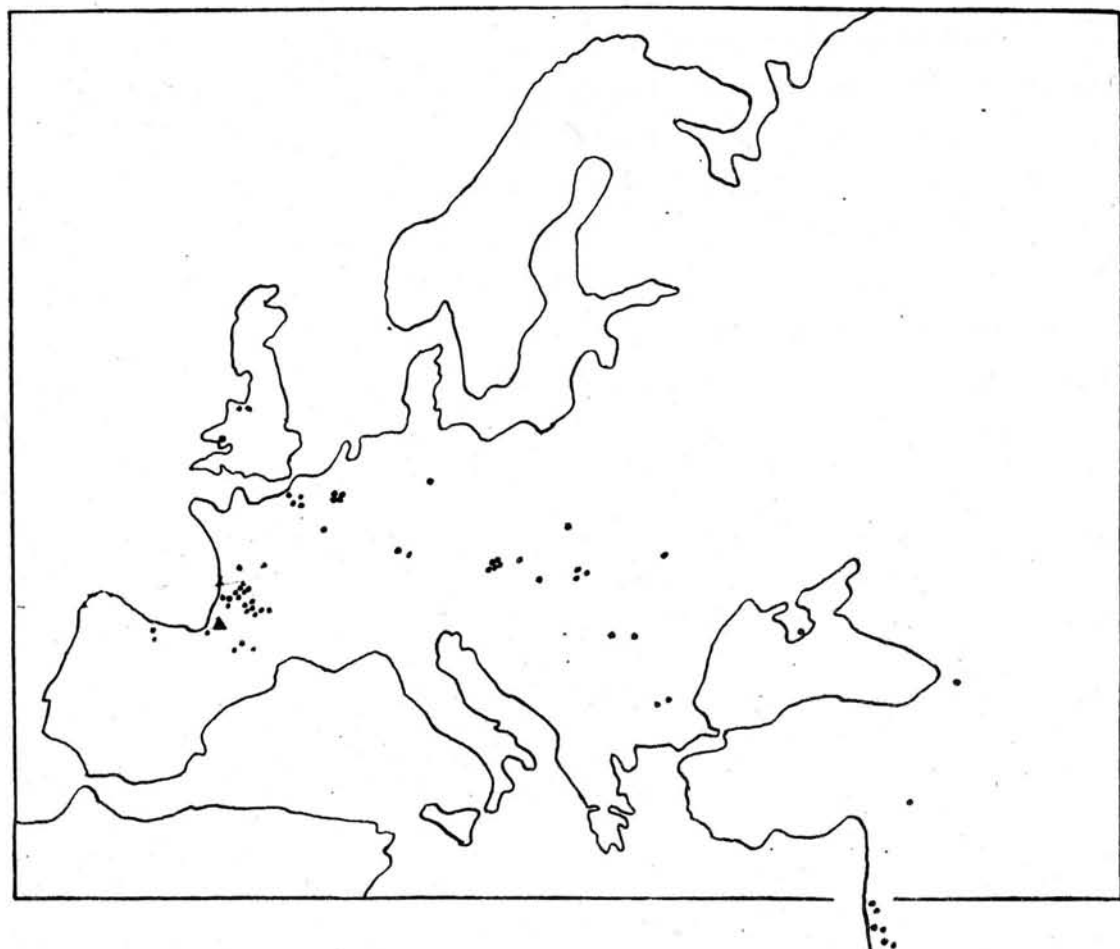
spravádzajú menšie čepele s priečnou retušou na konci. Perigordien IV je totožný s gravettským typom a perigordien V s typom Font Robert¹¹.

Vývoj aurignackej skupiny / stupne I - V / možno od predošlej odlišiť predovšetkým podľa kostenej industrie. Podobne aj ozdoby z mušlí vystupujú častejšie. Pre aurignacien I je charakteristický kostený hrot s rozštiepenou bázou. Je to tzv. "aurignacký" hrot - "à base fendue". V aurignaciene II vystupujú hroty približne kosoštvorcového tvaru mladečského typu. V aurignaciene III a IV prevládajú hroty s oválnym, resp. kruhovitým prierezom. V aurignaciene V zase vystupujú hroty so šikmo zrezanou bázou alebo so sploštenou základňou. V podstate by teda šlo o 2 rozdielne skupiny, z ktorých perigordien je geneticky spojený s aurignaciénom, pričom však aurignaciénom vystupuje bez prípravy /súčasne s objavením sa človeka cromagnonského/. Iba v dobe perigordského stupňa II a III vystupuje aurignacien I, ktorý sa vďaka medzi tieto stupne a pozdajšie nadobudne prevahu perigordský stupeň. Vzájomné ovplyvnenie nastáva až po III perigordskom stupni D. Peyrony, preberajúc významnejšie euroazijské stanice^{10c}, klasifikuje aj niektoré stredoeurópske stanice, pričom generalizuje výsledky svojho pozorovania z Francúzska. Z moravských staníc označil Předmostí ako perigordien. Pekárnu určuje ako perigordien I, ktorý je rovnaký s francúzskym a palestínskym perigordienom. Dolné Věstonice vzťahuje k hornému perigordienu vo Francúzsku. Mladečskú jaskyňu s aurignackou industriou, charakterizovanou kostenými hrotmi mladečského typu a s cromagnonskou lebkou, určuje za aurignacien II. Človeka z Combe Capelle /perig. I/ stotožňuje s človekom z Předmostí a Brna. Zo slovenských staníc klasifikuje Dieravú skaln, ktorú na základe kosteného hrotu s rozštiepenou bázou F. Prošek prijíma s rezervou, podobne aj mladečský hrot pripisuje aurignacienu I, resp. II. Posledné výskumy však na jednej strane priniesli aurignacký hrot s mladaurignackou kultúrou, datovanou¹² na rozhranie interštadiála W2 - W3 a začiatok W3, na druhej strane tieto výskumy ukázali, že mladečské hroty tu vystupujú spolu so szeletienom. Podobne je tomu aj v jaskyni Jankovichovej v Maďarsku.

Z rakúskych staníc uvádza iba Krems a Willendorf. Kultúra zo stanice Krems, známa čepeľkami so striedavou retušou, čepeľkami s vrubom, rypákovitými škrabákmi, porovnáva Peyrony s pozdnou vrstvou Sjureanu I na Kryme a Willendorf označuje ako horný perigordien. Tieto stanice však najnovšie označuje R. Pittioni ako aurignacien resp. gravettien⁸. Maďarské /Ipolyvás/ a ruské /Szitabodza/ stanice pripomínajú D. Peyronym industriu z Kremsa. Jaskyňa Istálléskő uznáva za aurignacien. Preberajúc euroazijské nálezy, prichádza Peyrony k týmto záverom^{10c}: Všade, kde bol zachytený v stratigrafickej situácii perigordien a aurignacien, či už na západe alebo východe, nasledovali po sebe v poradí: perigordien spodný - aurignacien spodný - perigordien horný. Takýto ry-

tmus mu vnucuje myšlienku, že prvá vlna ľudí typu Combe Capelle, tlačená pravdepodobne inou vlnou ľudí typu Cro - Magnon, sa rozšírila na juh Ruska, v strednej Európe a na juhozápade Európy /Francúzsko/. Zanedlho ju nasledovali cromagnonci, ktorí osídlili Balkán a z nich niektoré kmene sa zastavili v strednej Európe. Potom, prenikajúc na západ, prišli do Galie, kde vytlačili ľudí typu Combe - Capelle z väčšiny previsov, ktoré okupovali. Počas prvej fázy bol aurignacien /kostené hroty s rozštiepenou bázou / v rozkvele a bol rozšírený na Balkáne a po celom Francúzsku. V strednej Európe nebol nikdy zaznamenaný v stratigrafickej pozícii s perigordienom. Peyronyho závery, i keď majú svoje nedostatky, pretože v mnohých prípadoch nemajú platnosť, predsa len ukazujú, že nadhodané otázky treba riešiť nielen z hľadiska úzkych, miestnych pomerov, ale predovšetkým na základe štúdia materiálu oveľa starších oblastí. S podobnou veľkorysťou pristupuje k všeobecnej problematike aurignacienu aj D. A. E. Garrodová vo svojej prednáške o problematike mladšieho paleolitu r. 1936 v Blackpoole¹³. Veľmi imponantný je jej pohľad na paleolitické stanice v Eurázii a v Afrike a na celkovú problematiku mladšieho paleolitu. Vychádza predovšetkým zo svojich vlastných výskumov a súčasne sa opiera o čerstvé výskumy a pozorovania paleolitikov. Spodný a horný perigordien nazýva chatelperronien, resp. gravettienom. Za vlastný aurignacien považuje bývalý Breuilov stredný aurignacien. Proti prvým pozorovaniam Peyronyho poznamenáva, že Peyronyho zoskupovanie všetkej industrie, charakterizovanej čepelami s otupeným bokom, pod názov perigordien síce odpovedá prvému, veľmi dôležitému rozlíšeniu a ktoré stačilo na nejaký čas, no nestačí celkom, lebo perigordien, podobne ako predtým aurignacien, kryje veľmi mnoho. Namietla, že napriek zásadnej podobnosti, ktorá určite naznačuje príbuznosť, je pochybné, či prechod zo chatelperronskej do gravettskej kultúry je jednoduchý vývojový proces, ako to predpokladá Peyrony. Oproti Peyronymu, ktorý tvrdí, že to neznamená skutočný zlom vo vývoji, ale že perigordien pokračuje vo vývoji na určitých staniach vedľa susediaceho aurignacienu, hovorí Garrodová, že pre toto tvrdenie je stratigrafická evidencia nedostatočná. Dokonca aj keď sú tu nejaké zhody /krívenie/, čo je pravdepodobné, všetky známe fakty hovoria pre zásadné oddelenie chatelperronskej a gravettskej hladiny vrstvou aurignacienu.

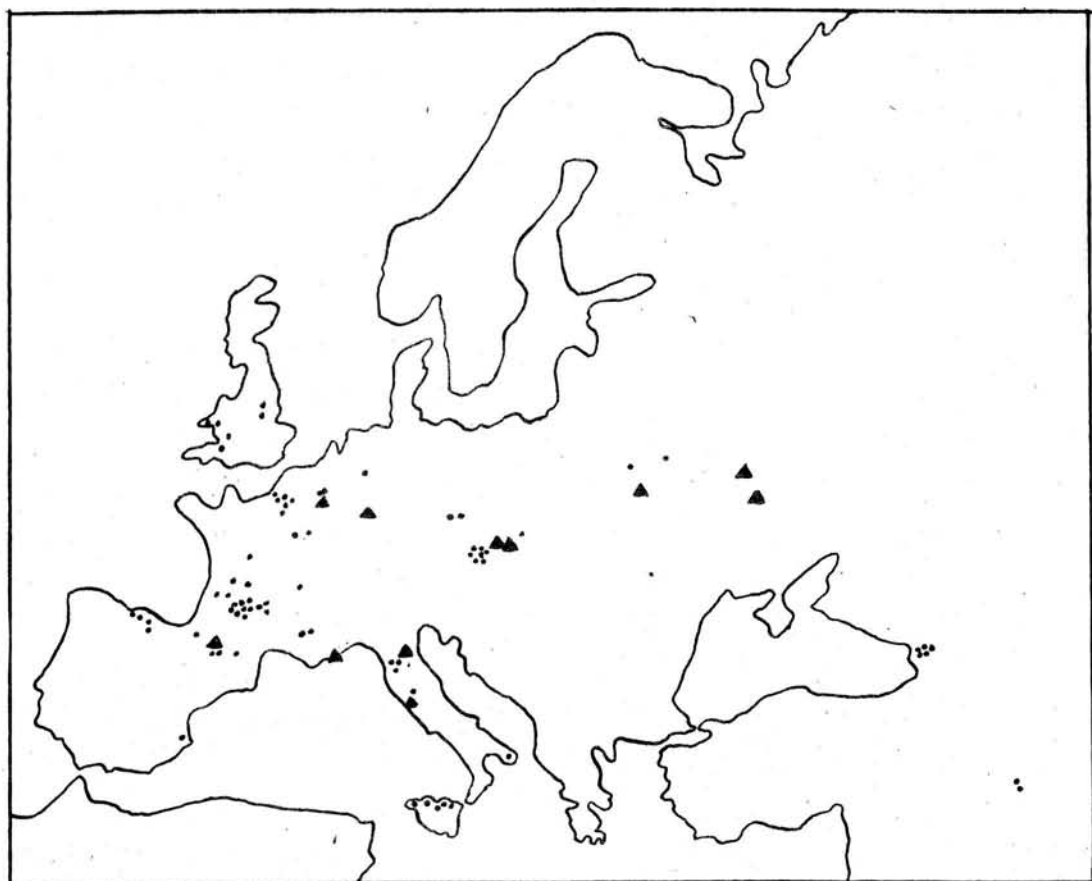
Po prehliadke euroázijských a afrických staníc Garrodovej koncepcia je táto¹³: Na začiatku horného paleolitu máme tri oblasti, ktoré môžu byť v širšom zmysle nazvané chatelperronským typom. Sú to Palestína a východná Afrika, ktoré sa mohli stykať cez Arábiu a tretia - západoeurópska - sa zatiaľ zdá, že bola izolovaná. Aurignacien môžeme sledovať cez celú Európu, cez dolné Rakúsko, Maďarsko, Rumunsko, Krym, Zakaukazsko a Anatóliu do Palestíny, kde je veľmi hojný a kryje oveľa dlhšiu prírodu ako na západe /obr. 10 v texte podľa Garrodovej - rozšírenie stred. aurignacienu, trojuholníky - statuetky/.

Obr. 10. Rozšírenie aurignacienu podľa D. A. E. Garrodovej

Toto naznačuje, že východné Stredomorie nie je ďaleko od aurignackého centra a zdá sa, že by to malo byť niekde na Iránskej plošine alebo ešte východnejšie. V Palestíne nebolo možno rozlíšiť rozličné podskupiny aurignacienu, ktoré sú vypracované pre Francúzsko a ktoré musia predstavovať miestny vývoj. Pre industriu typu Gravette a Font Robert, navrhuje Garrodová názov spodný a horný gravettien a naznačuje jeho východný pôvod / mapa - obr. 11 v texte podľa Garrodovej: gravettien - trojuholníky - statuetky/. Jej teória východného centra, odkiaľ sa šírila, zakladá sa na zvláštnom vývoji strednej a východnej Európy. Ženské figúrky, ktorých súvis s horným gravettienom je nepochybný, sú veľmi časté v Rusku, ale sporadické v západnej Európe. Strednú Európu nemožno považovať za centrum, skadial' sa šírila, pretože je jasné, že gravettien predchádzal čistý aurignacien. V južnom Rusku jeho geologická situácia naznačuje, že je súčasný s aurignacienu na západe. V Palestíne skutočný gravettien nie je a v južnom Kurdistane predstavuje relatívne pozdejšiu migráciu z Ruska. V Palestíne však chatelperronská hladina, ktorá leží na báze hornopaleolitického vývoja, už ukazuje znaky vývoja ku gravettienu a možno, že industria tohoto charakteru už prenikla do susednej juhoruskej roviny už predtým, ako aurignacká industria zo západu dosiahla stredozemské brehy. Záverom D. A. E. Garrodo-

vá konštatuje, že chatelperronien, najstarší identifikovateľný kmeň čepelovitých industrií, sa objavuje už v dolnom paleolite v niekoľkých nestotožňovateľných centrách. Predpokladá 2 vetvy: jednu vo východnej Afrike, ktorú ovplyvňuje vývoj capsien, druhú v sv Európe; tá sa vyvíja do gravettien. Medzitým druhý kmeň, aurignacien, sa uplatňuje na západe, oddelene od týchto dvoch veľkých provincií. Z aurignackého a gravettského centra sa migrácie hýbali do strednej a východnej Európy pozdĺž južnej hranice ľadovca.

Obr. 11. Rozšírenie gravettienu podľa D. A. E. Garrodovej

Niektoré dôležité názory Peyronyho a Garrodovej sú dnes všeobecne prijímané, najmä keď ide o perigordien, ktorý má na západe skutočnú platnosť alebo o východný pôvod aurignacienu a gravettien, čo sa dnes všeobecne prijíma a čím ďalej tým viac rozpracúva. Aj poľský aurignacien ukazuje podľa A. Juru pozvoľný, ale zreteľný vývoj, čo svedčí o dlhom putovaní aurignackých kolonistov¹⁴. V dejinách poľského aurignacienu podľa Juru, hrali dôležitú úlohu 2 oblasti: 1. Okolie Krakova, ktoré bolo osídlené už v mousteriene /Velden-ský stupeň/ a v aurignacien tvorilo dôležité sídelné centrum; 2. Podolsko, ktoré sa javí ako oblasť, súvisiaca s Rumunskom a s územím SSSR. Prenikanie aurignacienu z východu na západ sa podľa Juru muselo diať dvoma hlavnými cestami: severnou cez Poľsko - ide tu o gravettien, čiže mladší aurignacien -

o stupeň, ktorý tu vznikol pod vplyvom nových prisťahovalcov z južného Ruska, teda nie samostatným vývojom, pričom táto cesta viedla cez Rumunsko a južné Poľsko do oblastí severne od Karpát, cez Krakovsko a Moravskú bránu na Moravu a ďalej na západ - a južnou pozdĺž Dunaja. Albin Jura¹⁴, zdôrazňujúci okolnosť že aurignacien, ktorý vznikol za teplého interštadiálneho obdobia /W1 - W2/ a rozkvitol v nasledujúcom studenom období /W2/, poznamenáva, že aurignacký človek sa prispôbil k týmto klimatickým podmienkam a že je ťažko predpokladať pôvod aurignacien v severnej Afrike, pretože človek, pochádzajúci z Afriky, kde je teplé podnebie, by sa ťažko prispôbil oblastiam s chladným podnebím. K problematike aurignacien sa vyslovil niekoľkokrát aj K. J. Narr⁵, ktorý vo svojich novších prácach porovnáva čepeľovité kultúry západoeurópske a stredoeurópske. Delí vývoj mladšieho paleolitu na stupne 1, 2a - b, 3a - b - c, 4a - b - c.

Stupeň 1 /W1 - W2/ je v západnej Európe doložený chatelperronienom. V strednej Európe " olševien " a aurignacien, event. " praesolutreen ".

Stupeň 1a /W2/. V západnej Európe trvá ďalej chatelperronien, v strednej Európe je miestny aurignacien /Riviéra, Belgicko a stredná Európa/ a listovité hroty. Gravettien preniká z východu až po Rýn po sprašových oblastiach. Aurignacien je ovplyvnený gravettskými elementmi.

V 2b stupni sa v západnej Európe stráca chatelperronien a zároveň kvitne aurignacien I, ktorý je doložený už aj v stupni "a" v Grotte des Enfants.

Končí postup gravettien na západ, pričom sa gravettien udržiava v priestore strednej a hlavne východnej Európy.

Stupeň 3 /W2, W2 - 3/. Gravettien je vo Francúzsku, ale je určité rozmedzenie na Porýnsku. /Východný a západný gravettien - takéto rozlíšenie robí aj Hawkes a do istej miery sa k tomu blíži aj poňatie Bayerovo⁴/. Vo francúzskej a španielskej oblasti žije aurignacien v obmenách protomagdalenských alebo solutreen.

V 4. Narrovi stupni /W3/ západoeurópsky magdalenien preniká na sever a na východ. Hranica sa posúva až do Maďarska a Rakúska. Aurignacien a gravettien rozlišuje najnovšie^{5a} K. J. Narr podľa nasledujúcich typov, ktoré môžu byť aj premiešané: Pre gravettien sú typické: nože s otupeným bokom a mikronože, hroty s vrubom, čepele so šikmo retušovaným /konkávne - konvexne/ koncom, čepeľovité škrabadlo kombinované s rydlom /klínovitým/ a rypákovité škrabadlo. Pre aurignacien sú typické tieto nástroje: člnkovité /kýlovité/ škrabadlo, všetky druhy vysokých škrabadiel, čepele s obojstrannou retušou, škrabadlá retušované po celom obvode a čepele s vrubmi.

Nové zaujímavosti prinášajú aj sovietske autority, P. I. Boriskovskij a A. P. Okladnikov⁷. Podľa Okladnikova vo východnej Európe chýba typický raný

aurignacien / s nálezmi typu chatelperron / a nálezy typu Abri - Audi, ktoré sú späté s moustierskymi pamiatkami a je známy iba stredný a pozdný aurignacien západoeuropského poňatia. Preto predpokladá, že rozvoj miestnej kultúry, vyrastajúcej z mousterien a acheulskou tradíciou, ktorá je reprezentovaná nálezmi z piateho horizontu Kostjenki I, bol prerušený rozšírením nového osídlenia, prichádzajúceho zo západnej Európy, ktoré zanechalo po sebe pamiatky stredo- a pozdnoaurignackého typu. Podobne aj Boriskovskij konštatuje¹⁵, že chýbajú staršie nálezy, analogické s typom Abri - Audi alebo Sirgenstein. Za najstaršie mladopaleolitické nálezy na Ukrajine v oblasti Dnestra a Pruta považuje Babino, Kolačkovcy I a Ganusivcy, súčasné s dvoma spodnými vrstvami Stanca Ripiceni v Rummsku. Kamenná industria týchto staníc je v podstate zhodná a ide vlastne o nálezy aurignacké, s ktorými bude treba počítať pri riešení otázok, spojených so začiatkami aurignacienu. Názory o pôvode a vývine aurignacienu sú, ako sme videli už len z načrtnutého obrazu, veľmi hojné a túto problematiku rozširujú stále nové a nové názory. V strednej Európe a k týmto problémom družia ešte otázky, spojené s rôznymi teóriami, vyplývajúce z tujanajších pomerov, ktoré situáciu len komplikovali. Z našich popredných prehistorikov previedol F. Prošek podobný rozbor situácie^{4a}, týkajúci sa nielen stredoeuropských, ale i všeobecných otázok aurignacienu.

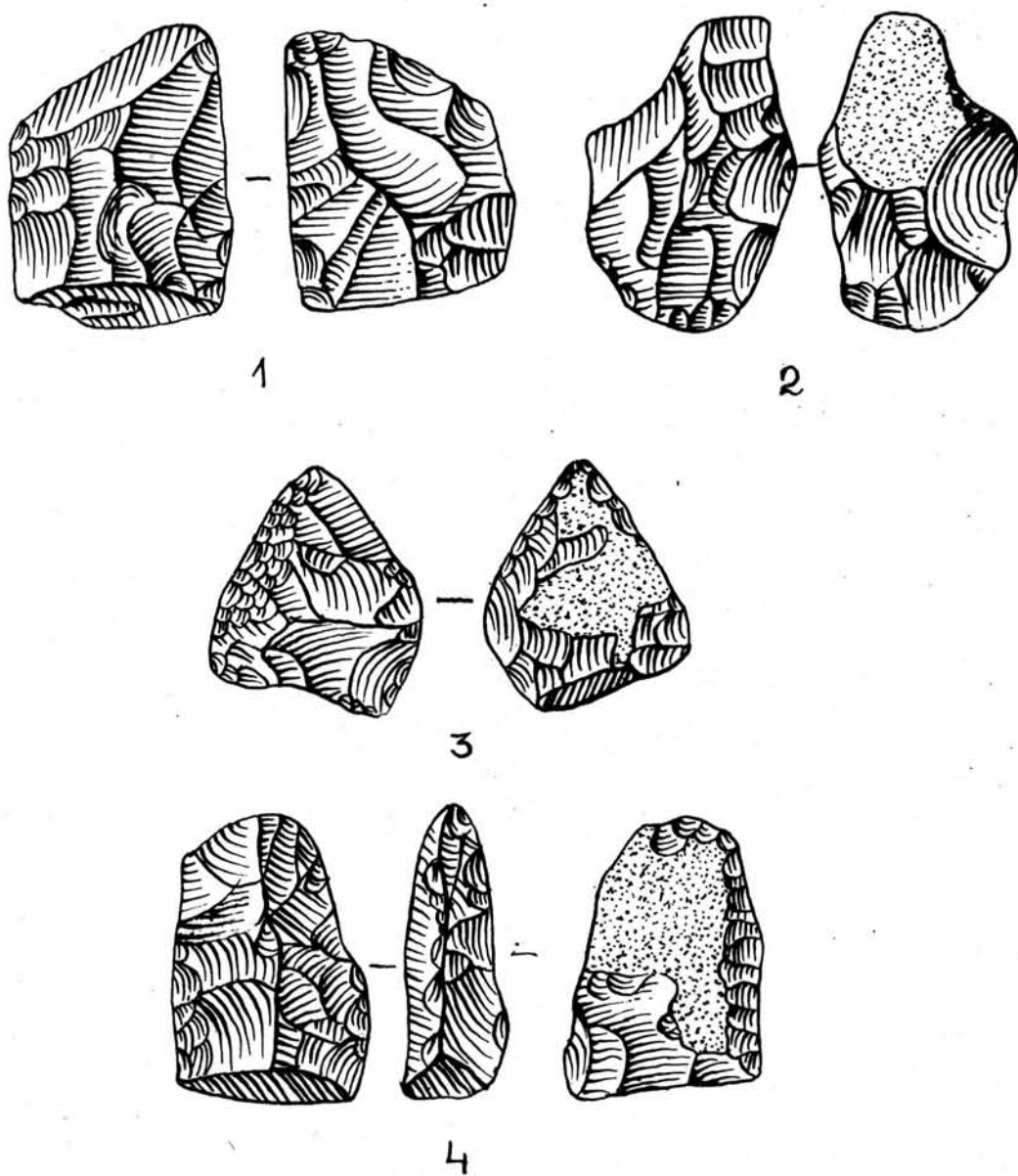
Na základe rozboru názorov o stratigrafickej pozícii aurignacienu v západnej i strednej Európe dochádza ku konštatovaniu, že v západnej Európe sa objavuje aurignacien pozdejší /W2/ než v strednej Európe /W1 - W2, W2/ a že táto okolnosť môže svedčiť o postupe aurignacienu z juhovýchodu na západ. Zhrňujúc názory rozličných badateľov, uznáva, že chatelperronien alebo starší perigordien /I - II/ predstavuje industriu vzniknutú zmiešaním zložky moustierskej a aurignackej a že túto industriu v strednej Európe nepoznáme. Baye-rom vymedzenú zvláštnu skupinu stredoeuropského aurignacienu, tzv. olševien, ktorý bol charakterizovaný predovšetkým kostenými hrotmi mladečského typu, prijíma Prošek kriticky a odmieta ho ako samostatný kultúrny celok. Podľa F. Proška kostené hroty mladečského typu sa objavujú v rôznych súvislostiach s aurignaciénom a szeletienom a preto ich nemôžeme považovať za typický znak olševien. Stanice olševien sú výhradne jaskynné stanice s nehojnými nálezmi, čo svedčí o sezónnom charaktere osídlenia týchto jaskýň. Podľa Proška olševien nie je samostatnou kultúrou, ale ide v skutočnosti o sezónne stanice, súvisiace s normálnymi sídliskami.

Podobného výkladu sa ujal najnovšie aj L. Vértes, ktorý došiel k poznatku¹⁶, že olševianske stanice poskytujú vlastne industriu aurignacienu II. Z východoslovenských staníc patria k nim pravdepodobne aj Jasov a Ružín, ktoré sú problematické a Haligovce^{16a}. V súvislosti s chronologickým významom ko-

stených hrotov typu s rozštiepenou bázou a mladečského typu naznačuje F. Prošek ďalšiu problematiku aurignackej industrie^{4a}: aurignacké industrie západoeurópske a stredoeurópske sú v podstate zhodné, i keď sa tu objavujú určité miestne rozdiely. Obe skupiny sú charakterizované industriou s vysokými škra-
badlami a oblúkovitými rydlami, pričom oblúkovité rydlá stredoeurópskych ná-
lezísk na rozdiel od západoeurópskych nemávajú vrub. Pre západoeurópsku sku-
pinu je v časnej fáze /aurignacien I/ typický kostený hrot s rozštiepenou bá-
zou, ktorý sa v strednej Európe vyskytuje len ojedinele. Pokiaľ sú takéto
hroty v literatúre uvedené, sú to väčšinou len zlomky a nemožno dokázať, že
ide skutočne o hroty s umele rozštiepenou bázou. Naproti tomu v strednej Euró-
pe a ďalej na východe sa objavujú hroty nerozštiepané. /Aj Garrodová uvádza,
že v protiklade k západu v Palestíne sú kostené nástroje úplne vzácne a ne-
našiel sa tam žiadny druh hrotu s rozštiepenou bázou. Snaží sa to vysvetliť
tým, že kostené nástroje západu mali svoje drevené prototypy na blízkom vý-
chode./ Podľa Peyronyho klasifikácie sú to hroty kosoštvorcovo pretiahle,
typické pre druhý a tretí stupeň západného aurignacienu. Podľa svojej západo-
európskej schémy zaraďuje Peyrony stredoeurópske stanice s týmito hrotmi do
aurignacienu II napriek tomu, že sú stratigraficky staršie než aurignacien na
západe. Práve preto sa zdá, že hroty s rozštiepenou bázou sa vyvinuli z hro-
tov nerozštiepaných; možno sa pritom odvolávať na nálezy z jaskyne Vogelherd
a Laussel, kde pod vrstvou s typickými hrotmi s rozštiepenou bázou získali
hroty nerozštiepané. K otázke východného pôvodu gravettienu poznamenáva
Prošek^{4a}, že ešte nie je spoľahlivo vyriešená a zároveň poukazuje na niekto-
ré skutočnosti, s ktorými treba počítať. Tak porovnáva napr. východné a zá-
padné skupiny a zisťuje, že západné skupiny, ktoré poskytujú hroty s vrubom
majú u týchto nástrojov vrub v spodnej tretine na rozdiel od východných,
ktoré majú zase vrub cez spodné dve tretiny nástroja. To má súvisieť aj s fun-
kciou tohoto nástroja: západné hroty s vrubom slúžili ako hroty oštepú alebo
šípu; východné a stredoeurópske ako nože. Naše nálezy /Moravany - Podkovica/
môžu byť spojené s východom, no nemôžeme to ešte považovať za výsledok ne-
jakej invázie z východu, ale skôr len ako doklad určitého styku medzi oblasťou
stredoeurópskou a východoeurópskou. Niektoré stredoeurópske náleziská, ako
Dolné Věstonice, Moravany - Lopata alebo Aggsbach /Aggsbachien - Bayerov
gravettien, resp. mladší aurignacien/, pre ktoré rámcové označenie gravettien
alebo perigordien nestačí, navrhuje označiť buď ako stredoeurópsky gravettien
alebo použiť názov aggsbachien /Bayer/, ktorý má prioritu.

V otázke ďalšej skupiny nálezov, ako sú napr. jaskyňa Mamutova, Istálló-
skő, Jenerálka, Lesiecniki, Malý Antóniow, Stanca Ripiceni a Szitabodza,
ktoré obsahujú prvky aurignacké i gravettské, resp. perigordské, ktoré by

čisto typologicky označil ako zmiešané, prináša F. Prošek novú koncepciu.^{4a} Vychádza z porovnania geologicky presne datovaného materiálu. Najstaršie aurignacké stanice, datované do interštadiálu W1 - W2, ako napr. Piekary, Kraków - Zwierzyniec, Herman Otto barlang, Barca a Potočka, poskytujú aurignackú industriu, kde čepeľky s otupeným bokom chýbajú, ale objavujú sa tu ojedinelé drobné jemne retušované čepeľky. Ďalšia skupina staníc, ktoré náležia do vznievania interštadiálu W1 - W2 a na začiatok W2, ako je Hundsteig, Istállóskő, Góra Pulawska - Stanca Ripiceni a Sjuren, má okrem bežnej aurignackej industrie už nepravidelné čepele s otupenými bokmi. Na staniciach datovaných z hruba do druhej polovice W2, ako Jenerálka, Malý Antóniow, Lesieczniki a snáď aj jaskyňa Mamutowa, objavujú sa už typické čepeľky s otupeným bokom. Zároveň však, ako sa zdá, slabne výskyt člnkovitých škrabadiel. Najmladšia skupina sídlíšť, ktorú možno datovať do interštadiálu W2 - W3 a do W3, ako sú Dolné Věstonice, Dzeravá skala, Moravany - Lopata, Moravany - Podkovic a Lubná, má početné typické čepeľky s otupeným bokom, kdežto aurignacké tvary tu už chýbajú. Takto da javí^{4a} vývoj aurignacien v strednej Európe založený len na týchto staniciach, z ktorých väčšinu bolo možné geologicky datovať. Podľa toho teda typické čepeľky s otupeným bokom, ktoré sú typickým znakom Peyronyho horného perigordienu alebo Garrodovej gravettieny, sa objavujú iba v druhej polovici W2. Toto zistenie považuje Prošek za dôležité vzhľadom na vývoj prírodného prostredia, pretože paleolitická spoločnosť bola úplne závislá na stave prírodného prostredia, v ktorom žila: v interštadiáli W1 - W2 trvalo pomerne teplé obdobie, ktoré bolo sprevádzané ústupom ľadovca. Na poľskej stanici Kraków - Zwierzyniec, pochádzajúcej z tohoto obdobia, našli sa východoslovenské obsidiány a radiolarity. Ale na súčasných východoslovenských sídliskách sa objavujú len domáce suroviny, ktoré hádam pochádzajú z Maďarska. Tento zjav vysvetľuje F. Prošek tak, že v interštadiáli W1 - W2 aurignacien postupoval z juhu na sever ustupujúcim ľadovcom. Na počiatkoch W2 sa podnebie mení a step sa rozširuje na úkor lesa. V druhej polovici W2 táto zmena vyvrcholí. Pôvodná, staršia wümská fauna, udržiavajúca sa od interštadiálu W1 - W2, je vystriedaná rýchlym postupom arktealpínskych druhov. Postupujúci ľadovec nútil pritom ustupovať aurignackého človeka pred ľadovcom. Zmeny, nastávajúce v druhej polovici W2, nemohli pravda ostat' bez vplyvu na ľudskú spoločnosť, ktorá bola nútená prispôsobiť sa zmenenému prírodnému prostrediu, lebo bola od neho hospodársky závislá. Tým sa zmenila hospodárska základňa a s ňou i výrobné prostriedky. S touto zmenou spojuje F. Prošek aj objavenie typických čepeľiek s otupeným bokom a ostatné gravettské tvary ako zjav dobový a rozšírený v celej severnejšej tundrovej oblasti. Zároveň s tým začínajú ustupovať typické aurignacké prvky v strednej Európe, kým v južnejších oblastiach, ktoré ležali mimo dosah uvedených zmien, trvá

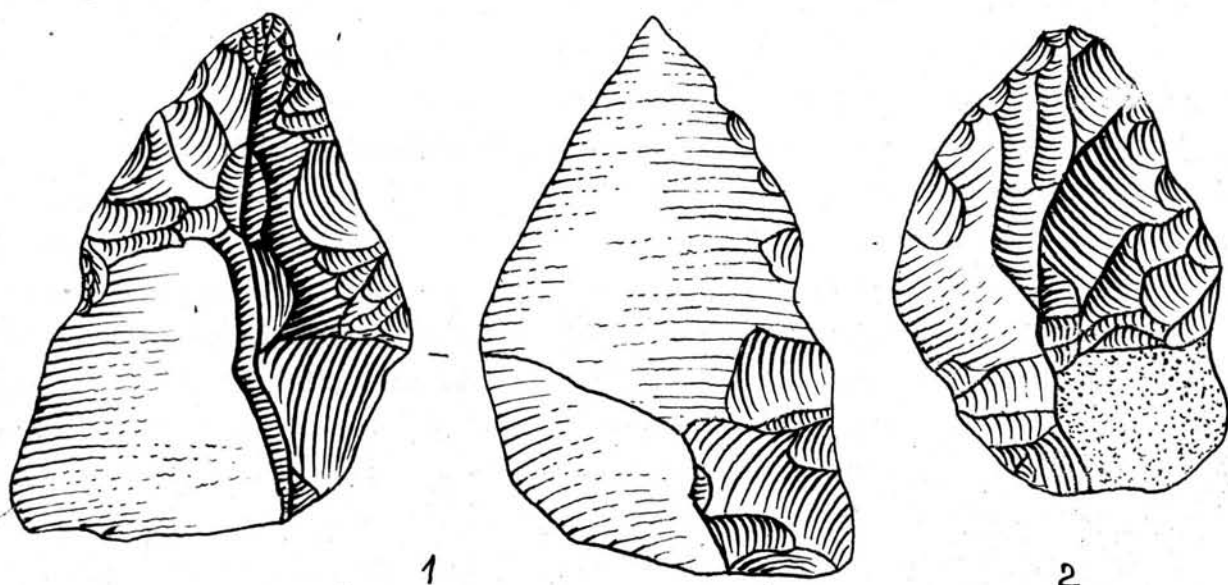
Obr. 12. Kechnec I. Nástroje s plošnou retušou / 1:1 /.

aurignacien na starých tradíciách. V takomto poňatí možno celkom dobre zaradiť opísané aurignacké nálezy východného Slovenska do reťaze staníc z východu pochádzajúceho aurignacienu, od interštadiálu W1 - W2 ako Barca I, II cez koniec interštadiálu W1 - W2 a začiatok W2 do prvej polovice W2, napr. /Istállóskő - horný horizont/ Kechnec I, Seňa I, /Seňa - cintorín/ Barca I, objekt č. 2, Barca I, objekt č. 3 a ostatné, v podstate už zadelené východoslovenské stanice, geologicky nedatovateľné.

Na niektorých uvedených staniciach /Barca I - II, Seňa I/ sme mali možnosť sledovať vývin doteraz najstarších paleolitických obydlií od jednoduchých sídelných jám hruškovitého, oválneho alebo i okrúhleho a lichobežníkovitého tvaru cez zložitejšie a rozsiahlejšie stavby tvarovo veľmi komplikované a zaujímavé /ako napr. Barca I, objekt č. 2 a 3/. Tieto stavby svedčia nielen o určitom vývoji typov obydlií, ale dajú možnosť nahliadnuť aj do života paleolitickej spoločnosti, ktorá na našich staniciach žila už na stupni zberačského a loveckého hospodárstva. Bola to už dosť pokročilá rodová organizácia. Na východoslovenských staniciach sme zároveň videli, že niektoré nástroje, typické pre aurignacien objavujú sa na všetkých týchto staniciach.

Pozoruhodné sú však dve skutočnosti:

1. na staniciach, pochádzajúcich z interštadiálu W1 - W2 a zo začiatku štadiálu W2, veľký podiel v kolekcii kamennej industrie má moustierska zložka, ktorá je zastúpená jednak nástrojmi moustierskeho charakteru, ako sú napr. rôzne druhy hrotov a drasadiel, jednak moustierskou technikou odbíjania širokých úštepov a nástrojov od diskovitých a nepravidelných jadier. Táto moustierska

Obr. 13. Kechnec I. Hroty / 1:1/.

zložka je zastúpená aj na niektorých iných staniciach, datovaných na koniec W1-W2, ako napr. horný horizont jaskyne Istállóskő v Maďarsku, poskytujúci aurignacien II^{16d}.

2. Mladšie prvky, ako nepravidelné čepele s otupeným bokom alebo mikrolitické čepele sa začínajú objavovať ojedinele koncom interštadiálu W1 - W2 /Istállóskő horný horizont/. Na začiatku W2 /Kechnec I/ sa ukazujú tiež iba ojedinelé nepravidelné čepele s otupeným bokom, no hojnejšie sú čepele mikrolitické.

V priebehu prvej polovice W2 /Barca I, jamy 2 a 3/ sa tieto prvky spolu so ší-
kmo retušovanými čepeľami značne rozhojnia. Zároveň možno konštatovať, že počas pribúdania spomenutých mladších prvkov v značnej miere ubúdajú artefakty tvoriace moustiersky element.

Vzrast mladších elementov môžeme celkom dobre vysvetliť na základe Proškovskej koncepcie^{4a}. Čo však znamená silný prímes moustierskych staníc? Musí to znamenať vo Vértessovom poňatí^{16c} vývin aurignackej skupiny zo starého domáceho moustierskeho podložia? Odpoveď na túto otázku môže čiastočne dať bohatý materiál aurignackej stanice Kechnec I, kde i keď je veľmi silne zastúpená moustierska tradícia, predsa len vedľa nej vystupuje prevaha typických aurignackých nástrojov, ktoré majú veľmi dokonalé a vyhranené tvary. Preto je oveľa pravdepodobnejší výklad, že na samostatne sa vyvíjajúcu skupinu aurignackých staníc východného Slovenska, ktorá zasiahla túto oblasť pravdepodobne v interštadiáli W1 - W2, v značnej miere vplývala staršia domáca moustierska tradícia. To isté možno povedať aj o nehojných, plošne opracovaných /obr. 12 v texte/ nálezoč, ktorých výskyt svedčí o tom, že sa aj tu uplatňuje vplyv szeletien - kultúry, ktorá vznikla z moustერიenu temer súčasne s príchodom aurignacien do Karpatskej kotliny. Je všeobecne známe, že szeletien, ktorý je tu súbežný so starším a stredným aurignacienu⁴, je najviac rozšírený v severozápadnej časti Karpatskej kotliny¹⁷ a že jeho výskyt slabne východným smerom. Treba uvážiť aj fakt, že na západnom Slovensku nepoznáme staršiu a strednú fázu aurignacien⁴. Namiesto toho je tam v tej istej dobe szeletien, súčasný s fázami aurignacien na východnom Slovensku, ktorý zasa nesie so sebou aurignacké elementy, svedčiace o ich určitom podiele na vývoji szeletskej industrie. S touto skupinou stratigraficky podchytených a typologicky určených stredoaurignackých staníc súvisia aj ostatné astredoaurignacké stanice východného Slovenska: Svetlá I, II, III, Seňa II, Kechnec II, III, Milhošť, Haniska pri Košiciach, Trstené pri Hornáde, Košice - Kalvária⁴, Veľký Šariš². Zo sezónnych jaskynných staníc sem patria pravdepodobne Jasov a Haligovce. Na takéto určenie miesta východoslovenských aurignackých staníc vo vývine mladšieho paleolitu Karpatskej kotliny nemôžu vplývať ani Vértessove závery z posledných výskumov v jaskyni Istállóskő v Maďarsku¹⁶. L. Vértess totiž, vychádzajúc z rozpoznania dvoch kultúrnych horizontov, patriacich podľa jeho určenia aurignacienu I.,

resp. aurignacienu II v spomenutej jaskyni, robí ďalekosiahle uzávery týkajúce sa problematiky aurignacienu. Podľa jeho výkladu materiál aurignacienu I z maďarských a východoeuroopských staníc nemá ešte škrabadlá vysokej formy, slúžiace k opracovaniu kože a dreva. Retuše na nálezoch sú slabé a umeleckých náleзов niet. Pripúšťa predpoklad, že vyšeuvedené nástroje boli prebrané migrajúcimi predstaviteľmi aurignackej kultúry od ľudí szeletskej kultúry. Aurignacien sa miešal so szeletienom a následkom toho s produktívnejšími aurignackými kostenými nástrojmi /myslí na hroty s rozštiepenou bázou/, čím postupne boli vytláčané z upotrebenia szeletskej kamenné hroty, používané taktiež k lovu. Spodnú vrstvu na základe kostených hrotov s rozštiepenou bázou považuje za aurignacien I a priznáva mu východný pôvod. Hornú vrstvu, charakterizovanú mladistvými hrotmi, považuje za aurignacien II. Keďže aurignacien II sa mu javí primitívnejším než aurignacien I, pripisuje aurignacien II inému etnickému celku ako aurignacien I. V aurignaciene II, i keď je počet kostených hrotov veľký, prevládajú staršie typy. Je tam oveľa menej nálezov, ktoré by svedčili, že sú loveckými nástrojmi. Počíta preto s určitými podmienkami lovu v paleolite a robí záver, že ľudia aurignacienu II používali oveľa produktívnejšiu formu lovu než predstavitelia aurignacienu I, ktorí prichádzali do Európy z juhovýchodu, kde vďaka priaznivým podmienkam klímy /jedlé rastliny/ neboli nútení poľovať tak ako aurignacien II. Ľud aurignacienu II usporiadal hony, ľudia aurignacienu I zase lovili individuálnou metódou /lukom?/. Tento rozdiel lovu predpokladá teda podľa Vértesa etnické rozdiely medzi predstaviteľmi uvedených kultúr. Oproti migrácií aurignacienu I z východu na západ predpokladá, že aurignacien II, ako to vyplýva z jeho stredoeurópskeho areálu /olševien = aurignacien II/, vznikol na mieste z moustierienu a ako jeho centrum sa ukazuje južná časť východných Álp. Počiatok má pravdepodobne na začiatku W1/2. Táto kultúra prenikla do rozličných oblastí strednej Európy v druhej polovici W1/2 a v západnej Európe sa zjavila koncom W2. V priebehu tohoto obdobia aurignacien II presekol cestu aurignacienu I, uchylujúceho sa tiež k západu, pričom sa čiastočne premiešali a čiastočne postupoval v jeho pätách. Nositelia oboch kultúr boli rôzne etnické celky, ktoré, žijúc v horách, lovili najmä jaskynné medvede. Tieto Vértsove závery sú založené na štúdiu veľmi malého množstva materiálu. Preto nemôžu byť úplne spoľahlivým vodídlom pre takéto smelé a široké závery a ani nemôžu vplývať na naše vysvetlenie moustierskych elementov v aurignaciene východného Slovenska, ktoré pripisujeme na základe štúdia oveľa väčšieho množstva materiálu vplyvu moustierskych tradícií a ktoré spolu so szeletskými prvkami sa uplatnili /obr. 13 v texte / na našich aurignackých staniciach. Kultúrne vrstvy z jaskyne Istállóska by sme skôr vysvetlili tak, že v spodnej vrstve sme zachytili aurignacien I, prichádzajúci z východu, ktorý ešte nepriberal

moustierske elementy do svojho inventáru a do svojej techniky tak, ako sa to stalo človeku aurignacienu II z hornej vrstvy tejže jaskyne. Preto ani skutočnosť, že na určitých aurignackých staniach veľký podiel v kamennej industrii má moustierska zložka, nemusí ešte znamenať, že určitá aurignacká skupina vyrástla z mousterienu a môžeme sa uspokojiť s tým, že moustierske elementy pripisujeme iba moustierskemu vplyvu.

Záverom teda môžeme konštatovať, že najrozšírenejšou mladopaleolitickou kultúrou na východnom Slovensku je aurignacien. Jeho vývoj možno sledovať od interštadiálu W1/2 až do W2. Vývoj týchto staníc spravádza jednak ústup moustierskych elementov, ktoré pripisujeme moustierskemu vplyvu, jednak pribúdanie mladších elementov, ktoré súvisia s postupnou zmenou prírodného prostredia a v súvislosti s tým aj s určitými zmenami spôsobu života mladopaleolitickej spoločnosti.

Zoznam paleolitických staníc k mapke Paleolitické stanice na východnom Slovensku.

- 1 - VYŠNÉ NEMECKÉ /okr. Sobrance/ - /gravettien/ ojedinelé nálezy.
- 2 - KRČAVA /okr. Sobrance/ - ojedinelé nálezy.
- 3 - ORECHOVÁ /okr. Sobrance/ - ojedinelé nálezy.
- 4 - VOJNATINA /okr. Sobrance/ - gravettien.
- 5 - TIBAVA / okr. Sobrance/ - ojedinelé nálezy.
- 6 - PRIEKOPA /okr. Sobrance/ - ojedinelé nálezy.
- 7 - CHOŇKOVCE /okr. Sobrance/ - ojedinelé nálezy.
- 8 - PORUBA pod Vihorlatom /okr. Sobrance/ - ojedinelé nálezy.
- 9 - BLATNÁ POLIANKA /okr. Sobrance/ - ojedinelý nález.
- 10 - KRIŽANY /okr. Veľ. Kapušany/ - ojedinelý nález.
- 11 - ZEMPLÍN /okr. Kráľ. Chlmec/ - "Lebuj mellett" - ojedinelé nálezy.
- 12 - ZEMPLÍN /okr. Kráľ. Chlmec/ - "Táboralja" - gravettien - ojedinelé nálezy.
- 13 - ZEMPLÍN /okr. Kráľ. Chlmec/ - "Függö völgy" - gravettien - ojedinelé nálezy.
- 14 - CEJKOV /okr. Trebišov/ - "vrch Tokaj" - gravettien - paleolitická stanica.
- 15 - CEJKOV /okr. Trebišov/ - "Tisztás" - ojedinelé nálezy.
- 16 - KAŠOV /okr. Trebišov/ - paleolitická stanica.
- 17 - MALÁ TRŇA /okr. Trebišov/ - "Setétkút" - ojedinelé nálezy.
- 18 - MALÁ TRŇA / okr. Trebišov/ - "Királykasor" - ojedinelé nálezy.
- 19 - SUCHÉ /okr. Michalovce/ - ojedinelé nálezy.
- 20 - NIŽNÝ HRUŠOV /okr. Vranov/ - ojedinelé nálezy.
- 21 - MORAVANY /okr. Michalovce/ - ojedinelé nálezy
- 22 - SEČOVCE /okr. Sečovce/ - ojedinelé nálezy.
- 23 - TRNÁVKA /okr. Sečovce/ - ojedinelé nálezy.

- 24 - ZEMPLÍNSKA TEPLICA, prv Zemplínsky Sv. Križ /okr. Sečovce/ - ojedinelé nálezy.
- 25 - TRSTENÉ pri Hornáde /okr. Košice okolie/ - stredný aurignacien.
- 26 - MILHOŠŤ /okr. Košice okolie/ - stredný aurignacien.
- 27 - KECHNEC III /okr. Košice okolie/ - ojedinelé nálezy.
- 28 - KECHNEC I /okr. Košice okolie/ - stredný aurignacien.
- 29 - KECHNEC II /okr. Košice okolie/ - stredný aurignacien.
- 30 - PERÍN /okr. Moldava nad Bodvou/ - stredný aurignacien.
- 31 - SEŇA I /okr. Košice okolie/ - stredný aurignacien.
- 32 - SEŇA II /okr. Košice okolie/ - aurignacien.
- 33 - POLOV /okr. Košice okolie/ - pästný klin.
- 34 - GYŇOV /okr. Košice okolie/ - ojedinelé nálezy.
- 35 - HANISKA pri Košiciach /okr. Košice okolie/ - stredný aurignacien.
- 36 - BUZINKA /okr. Košice okolie/ - aurignacien.
- 37 - ŠACA /okr. Košice okolie/ - ojedinelé nálezy.
- 38 - BARCA II /okr. Košice okolie/ - aurignacien.
- 39 - BARCA I /okr. Košice okolie/ - starší a stredný aurignacien.
- 40 - 41 - 42 - SVETLÁ I-II-III /okr. Košice okolie/ - aurignacien.
- 43 - POLOV /okr. Košice okolie/ - ojedinelé nálezy - mladší paleolit.
- 44 - KOŠICE - Kalvária /okr. Košice/ - stredný aurignacien.
- 45 - RUŽÍN /okr. Košice okolie/ - jaskynná stanica.
- 46 - VEĽKÝ ŠARIŠ /okr. Sabinov/ - I - Šariš hrad /list. hrot/.
- 47 - VEĽKÝ ŠARIŠ /okr. Sabinov/ - II - Veľ. Šariš - aurignacien.
- 48 - VEĽKÝ ŠARIŠ /okr. Sabinov/ - III - Veľ. Šariš - ojedinelé nálezy.
- 49 - DREVENÍK /okr. Levoča/ pri Spišskom Podhradí - /Žehra/ - ojedinelé nálezy /listovitý hrot/.
- 50 - GÁNOVCE /okr. Poprad/ - stredný i mladší paleolit - neandertálec.
- 51 - POPRAD /okr. Poprad/ - /"Felká - Veľká"/ - paleolit.
- 52 - KEŽMAROK /okr. Kežmarok/ - /"Jeruzalem"/ - paleolit.
- 53 - HALIGOVCE /okr. Spišská Stará Ves/ - jaskynná stanica.
- 54 - JASOV /okr. Moldava nad Bodvou/ - jaskynná stanica.
- 55 - ZÁDIEL /okr. Moldava nad Bodvou/ - ojedinelý nález.
- 56 - HRHOV /okr. Moldava nad Bodvou/ - ojedinelý nález.
- 57 - JABLONOV nad Turnou /okr. Moldava nad Bodvou/ - ojedinelý nález.
- 58 - GOMBASEK /okr. Rožňava/ - /Ludmila/ - jaskynná stanica.
- 59 - SILICKÁ BREZOVÁ /okr. Rožňava/ - antropologický nález.
- 60 - DOMICA /okr. Šafárikovo/ - /obec Kečovo/ - jaskynná stanica /listovitý hrot/.

Použitá literatúra.

1. - Š. J a n š á k, Praveké sídliská s obsidiánovou industriou na východnom

Slovensku, Bratislava 1935, 1 - 193.

2. - J. S k u t i l, Paleolitikum Slovenska a Podkarpatskej Rusi, T. Sv. Martin, 1938, 1 - 251.
3. - "- Diluviálny človek na Slovensku, Slov. dejiny I, Slovensko v praveku, Bratislava 1947, 18 - 54.
- 4a - P r o š e k - L o ť e k, Stratigrafické otázky československého paleolitu, Památky XLV, 1954, 35 - 74. Separát.
- b - P r o š e k, Výzkum paleolitické stanice Barca II, AR V, 1953, 3 - 11
- c - "- Nové paleolitické stanice na východnom Slovensku, AR V, 1953, s. 3, 289 - 297.
- d - "- Paleolitické sídelní objekty na nálezisku Barca I, AR V, II, 1955, s. 6, 721 - 729.
- e - B. K l í m a, Prvý pěstní klín ze Slovenska, AR VII, 1954, s. 2, 137 - 142, 169.
- f - L. B á n e s z, Výskum paleolitickej stanice Seňa - cintorín, AR VIII, v tlači.
- "- Nové paleolitické nálezy z údolia Hornádu, AR - v tlači.
- 5a - K. J. N a r r, Das Rheinische Jungpaleolitikum. Zugleich ein Beitrag zur Chronologie der späten Altsteinzeit Mittel- und Westeuropas. - Bonner Jahrbücher 4, Bonn 1955.
- "- Karten zur älteren Steinzeit Mitteleuropas - Arch. Geogr. 2, 3 - 4, Hamburg 1951, 111 - 120.
- "- Terrassen, Löse und paleolitische Kulturen, Germania 29, Berlin 1951, 245 - 250.
- "- Zur Stratigraphie jungpaleolithischer Typen und Typengruppen. - Eiszeit und Gegenwart 2 Öhringen 1952, 50 - 62.
- "- Zur Frage altpaleolithischer Kultur, 1953.
- "- "Lössmagdalenien" und Federmessergruppe. 1953.
- /Posl. podľa recenzií./
6. - K r u k o w s k i, Paleolit. - Prehistoria ziem polskich.- Encyklopedia polska IV, Kraków 1938 - 48, 1 - 117.
7. - A. P. O k l a d n i k o v, Nekotorie voprosy izučenia verohnogo paleolita SSSR v svete novejšich issledovanii, Sovetskaja Archeologija XXI, Moskva - Leningrad 1954.
8. - R. P i t t i o n i, Urgeschichte des österreichischen Raumes, Wien 1954.
9. - H. B r e u i l, Les subdivisions du paleolitique superieur et leur signification. Congr. Intern. d Antr. et d Arch. prae-hist. Lougny 1937.

- 10a - D. P e y r o n y , Les industries "Aurignaciennes" dans le Bassin de la Vézère: Aurignacien et Périgordien. - Bulletin de la Société préhistorique de France XXX Paris 1933.
- c - "- Le Périgordien í Aurignacien et Solutreen en Eurassie á apres les dernieres fouilles. - Bulletin... XLV Paris 1948.
- b - "- Le Périgordien et í Aurignacien. /Nouvelles Oservations/ Bulletin ... XXXIII Paris.
11. - J. F i l i p , Mladopaleolitické kultúry v Československu a problém trídění mladšího paleolitu, AR II, 1950.
12. - F. P r o š e k , Výzkum jeskyne Dzeravé skály v Malých Karpatech, AR III, 1951.
13. - D. A. E. G a r r o d , The Upper Paleolithic in the Light of Recent Discovery, Blackpool 1936 /1938/.
14. - A. J u r a , Das Aurignacien in Polen, Quartär I, Berlin 1938.
15. - B o r i s k o v s k i j , Osnovnye etapy razvitija verchnogo paleolita Ukrainy, Sov. Arch. XV, Moskva - Leningrad 1951.
- "- Voprosy periodizacii paleolita, Sov. Arch. XXI.
- "- Paleolit Ukrainy, Moskva - Leningrad 1953.
- 16a - L. V é r t e s , První paleolitické nálezy z oblasti Karpat. Olševien z Haligovců, Antropozoikum IV, 1954.
- b - "- Paläolitische kulturen des Würm 1 - 2 interstadial in Ungarn, Acta Arch. Hung. 5, 1955.
- c - "- Über einige Fragen des Mitteleuropäischen Aurignacien Acta Arch. Hung. 5, 1955.
- d - "- Neuere Ausgrabungen und paläolitische Funde in der Höhle von Istállóska, Acta Arch. Hung. 5, 1955.
17. - F. P r o š e k , Szeletien na Slovensku, Slovenská Archeológia I, 1953.

Zoznam tabuliek.

- Tabuľka I. - Kechnec I. Škrabadlá a ich zlomky. / Velkosť 1:1 /.
- Tabuľka II. - Kechnec I. Škrabadlá. /Velkosť 1:1/.
- Tabuľka III. - Kechnec I. /Velkosť 1:1/.
- Tabuľka IV. - Kechnec I. Rydlá. /Velkosť 1:1/.
- Tabuľka V. - Kechnec I. Rydlá a hrotité nástroje. /Velkosť 1:1/.
- Tabuľka VI. - Kechnec I. Výber nástrojov. /Velkosť 1:1/.
- Tabuľka VII. - Kechnec I. Drasadlovité nástroje. /Velkosť 1:1/.
- Tabuľka VIII. - Seňa - Cintorín. Dielňa na výrobu kamenných nástrojov.

Tabuľka IX. - Cejkov - Vrch Tokaj č. 1-5, Zemplín č. 6-8, Vyšné Nemecké
č. 9-14, Vojnatina č. 15. /Velkost 1:1/.

Tabuľka X. - Kašov. Ukážka kamennej industrie z novších zberov. /Velkost 1:1/.

EIN BEITRAG ZUR ERKENNTNIS DES AURIGNACIEN IN DER OSTSLOWAKEI

L. Báñez

Die neuen Forschungen und Probeforschungen, welche vom Jahre 1951 im Rahmen der Tätigkeit der Archäologischen Expedition angestellt wurden und ebenso auch die Forschungen des Archäologischen Instituts der Slowakischen Akademie der Wissenschaften in Nitra, brachten wertvolle Erkenntnisse, die für das Erkennen der Aurignac-Kultur wichtig sind. Bei diesen Forschungen und Probeforschungen wurden mehr als 40 neue paläolithische Stationen entdeckt, wobei auch für das typologische und stratigraphische Erkennen des Aurignacien in diesem Gebiete genügendes Material erworben wurde. Von 18 paläolithischen Stationen, deren vorwiegender Teil im Hornád-Tal liegt, besonders im Košice-Kessel, sind Barca I, II, Kechnec I und Seňa die wichtigsten Stationen. An diesen Stationen wurden nämlich in der letzten Zeit mehr oder minder grosse Forschungen angestellt, welche nicht nur die stratigraphische Eintragung, sondern auch eine zeitliche Einteilung ermöglichten /siehe Karte der paläolithischen Stationen/.

Die älteste Aurignac-Station in der Ostslowakei ist Barca II. Bei den Forschungen in den Jahren 1951 - 53 wurden insgesamt 12 paläolithische Gruben freigelegt, von denen wir manche als Wohnreste ansprechen können. Sie lassen sich in folgende Gruppen verteilen:

Die erste, zahlreichste Gruppe bilden Gruben mit beiläufig birnenförmigem Umriss, 3 - 5 m lang, mit kleinem Eingang. In geringerer Zahl wurden beiläufig ovale, 2 x 1 m Gruben festgestellt und runde Gruben mit kesselartigem Querschnitt. Eine bisher vereinzelte Erscheinung ist die trapezförmige Grube, 4,5 - 3,5 m gross, mit Pfostenlöchern an der Längsachse. Ausserdem wurden hier zwei umfangreiche Objekte vermerkt, welche 18, resp. 15 m lang und 3, resp. 6 m breit sind.

In dieselbe Periode gehört auch das Siedlungsobjekt Nr. 1 von der nahen paläolithischen Station Barca I. Diese Grube war ungleichmässig oval, 5 m lang und 3,5 m breit.

Die steinerne Industrie von diesen Objekten ist im Grunde gleich. Im Wesentlichen sind die Steingeräte zierlich und grob bearbeitet. Am häufig-

sten sind verschiedene ziemlich dicke Klingen und Absplisse mit ungleichmässiger Kerb-Retusche. Für die ganze Industrie charakteristisch sind die grossen kahnförmigen Kratzer. Ferner kommen gröbere Bohrer vor, zierliche Kratzer aus Klingen oder Absplissen und sägenartig fein retuschierte Geräte. Stichel sind selten und nicht betont. Es sind dies keil- und bogenartige Stichel. Sehr häufig sind Geräte von Moustier-Erscheinung, wie Schaber, Spitzen und scheibenartige Kerne.

Die geologischen Beobachtungen und die Analyse der Holzkohlen lassen diese Objekte geologisch in das Interstadial W1 - 2 datieren. Diese Objekte stellen die älteste Aurignac-Phase dar, die in der Ostslowakei im Interstadial W1 - 2 vermerkt wurde. Sie ist charakterisiert durch die angeführten Objekte und Steingeräte, zwischen denen sehr häufig Geräte vom Moustier-Charakter vorkommen. Die Stichel sind vereinzelt und gänzlich fehlend sind Klingen mit abgestumpfter Seite. Es ist dies eine wenig spezialisierte Industrie. Bisher sind dies in der Slowakei die ältesten Aurignac-Stationen, die eine Analogie in den ältesten Aurignac-Funden Mitteleuropas haben, welche in W1 - 2 datiert sind. Gleichzeitig mit dieser Aurignac-Phase sind manche westslowakischen Funde des Szeletien, welche von ihr beeinflusst wurden.

Eine weitere - mittlere Aurignac-Phase wurde in der Ostslowakei an den Stationen Kechnec I, Seňa I und Barca I vermerkt. Diese Stationen sind geologisch in den Anfang von W2 und den Verlauf von W2 datiert und es bestehen zwischen ihnen gewisse zeitliche Unterschiede.

Die zahlreichsten Funde ergaben die Streufunde an der Oberfläche der Station Kechnec I. Dank den letzten Forschungen, die im Sommer 1955 im Rahmen der Ferienpraxis gemeinsam mit Kol. Jura J Pavúk durchgeführt wurden, gelang es, die paläolithischen Funde mit Sicherheit in den Anfang von W2 zu datieren. Von dieser Station kennen wir sämtliche Arten der Steingeräte, welche laut K. J. Narr für die Aurignac-Kultur typisch sind: kahnförmige Kratzer, sämtliche Arten der Hochkratzer, Klingen mit zweiseitiger Retusche, am ganzen Umfang retuschierte Schaber /Taf. I, II, III/, Klingen mit Nutzerkerben. Die Stichel sind durch zahlreiche Keil- /Taf. IV, V/, Bogen- und Kantenstichel vertreten. Einen sehr starken Anteil haben Geräte vom Moustier-Charakter, wie verschiedene Spitzen, Schaber /Taf. V, VI, VII/, ungleichmässige und scheibenförmige Kerne, ebenso wie auch von diesen abgeschlagene breite Absplisse, deren Achse mit der Schlagfläche am häufigsten einen stumpfen Winkel bildet. Diese Kollektion wird durch die Klinge mit abgestumpfter Seite und durch einige mikrolithischen Klingen ergänzt. Die Moustier-Geräte werden auch von den Formen der Szeleta-Industrie begleitet.

Kechnec I ist bisher die reichste Aurignac-Station im Hornád-Tal und zugleich, wie man auf Grund der typologischen Analyse und stratigraphischen Position voraussetzen kann, auch die älteste Mittelaurignac-Station in diesem Gebiete.

Chronologisch knüpft an diese Station Seňa I, wo bei den Forschungen im vergangenen Jahre der Rest einer paläolithischen Siedlungsgrube /Abb. Nr. 1, 2/ freigelegt wurde, die durch rezente künstliche Eingriffe zerstört worden ist. Die steinerne Industrie ist von der vorherigen Station bei Kechnec wesentlich nicht abweichend. Von dieser Station stammt auch der Unikatifund /Abb. Nr. 3/ des Geräts mit dreierlei Funktion, hergestellt aus Radiolarit. Im Grunde ist dies ein runder Hochkratzer, kombiniert mit zwei Kantensticheln. Zu dieser Station gehört auch die Werkstatt für Steingeräte, die eine Fläche von 8 x 3 m einnimmt und 6 Gruppen von Abfällen bildet, welche von Arbeiten beim Herstellen von Steingeräten stammen /Taf. VIII; Abb. Nr. 4/.

Eine weitere Phase der Mittelaurignac-Siedlungsstufe ist durch die Siedlungsobjekte Nr. 2 und 3 dargestellt, welche im Jahre 1954 in Barca freigelegt worden sind. Das ältere Objekt Nr. 2 ist ungefähr kreuzförmig mit Ausmassen von 14 x 14 m. Das jüngere Objekt hat einen Raum von 24 x 14 m eingenommen und war ungefähr von Form eines "H". In diesen geräumigen Wohnplätzen wurden auch Feuerstätten festgestellt, die innen und aussen mit Steinen ausgelegt waren.

Beide Objekte weisen vor allem Mittelaurignac-Geräte auf, wie z. B. hohe kahnförmige und rüsselförmige Kratzer, steil retuschierte Klingen und Absplisse mit Kerben. Hierzu treten auch einige jüngere Aurignac-Gravette-Elemente, wie Klingen mit abgestumpfter Seite und schräg retuschierte Klingen. Diese jungen Elemente sind am Objekt Nr. 3 viel zahlreicher als am Objekt Nr. 2. Beide Objekte gehören in den Verlauf des Stadials W2.

Eine derartige Lage offenbart sich an den geologisch datierten Mittelaurignac-Stationen und im südlichen Teil des Košice-Kessels /Abb. Nr. 5/. Im Zusammenhang mit dieser Gruppe stehen auch die übrigen Mittelaurignac-Stationen der Ostslowakei, die geologisch nicht vermerkt sind, wie Svetlá, Buzinka, Seňa II, Kechnec II, III, Milhost', Haniska, Perín /Abb. Nr. 6, 7, 8/, Trstené, Velký Šariš II, Košice-Kalvária. Von den Höhlenstationen gehören her Jasov und Haligovce.

An den angeführten und analysierten Stationen konnten wir die Entwicklung der bisher ältesten Wohnplätze /in Europa/ verfolgen. Von den einfachen birnenförmigen, ovalen oder auch runden und trapezförmigen Siedlungsgruben, zu den mehr komplizierten und geräumigen Bauten, bis zu sehr komplizierten und interessanten Formen.

Bei diesen Aurignac-Stationen sahen wir, dass manche für das Aurignacien typischen Geräte, an allen diesen Stationen vorkommen. Bemerkenswert sind jedoch zwei Tatsachen: An den Stationen, die aus dem Interstadial W1 - W2 und dem Anfang des Stadials W2 stammen, ist in der Kollektion der steinernen Industrie stark das Moustier-Element vertreten; einerseits durch Geräte von Moustier-Erscheinung, wie z. B. verschiedene Arten der Spitzen und Schaber, andererseits durch die Moustier-Technik - Abschlagen breiter Absplisse und Geräte von scheibenförmigen und ungleichmässigen Kernen. Dieses Moustier-Element ist auch an manchen anderen Stationen vertreten, die in das Ende des Interstadials W1 - 2 datiert sind, wie z. B. der obere Horizont der Höhle Istállóskő in Ungarn, wo Aurignacien II vorhanden ist. Jüngere Elemente, wie die ungleichmässigen Klingen mit abgestumpfter Seite oder die mikrolithischen Klingen beginnen vereinzelt zu Ende des Interstadials W1 - 2 /Istállóskő - oberer Horizont/ zu erscheinen. Anfangs Würm 2 /Kechnec I/ erscheinen ebenfalls nur vereinzelte, ungleichmässige Klingen mit abgestumpfter Seite, die mikrolithischen Klingen sind jedoch schon zahlreicher. Im Verlaufe der ersten Hälfte von W2 /Barca I, Grube Nr. 2, 3/ vermehren sich diese Elemente zusammen mit den schräg retuschierten Klingen in einer erheblichen Masse. Zugleich kann man feststellen, dass während des Beitretens der erwähnten jüngeren Elemente, die Artefakte, welche den Moustier-Teil der Industrie bilden, in erheblichem Masse verschwinden.

Es offenbart sich die Frage: Was bedeutet die Beimischung der Moustier-Traditionen? Muss dies nach der Auffassung von Vértés die Entwicklung einer gewissen Aurignac-Gruppe aus einer alten einheimischen Moustier-Basis bedeuten?

Diese Frage kann teilweise das reiche Material der Aurignac-Station Kechnec I beantworten; obwohl die Moustier-Tradition hier sehr stark vertreten ist, tritt neben dieser ein ausschliessliches Übergewicht von typischen Aurignac-Geräten in den Vordergrund, welche von sehr vollkommenen und markanten Formen sind. Viel wahrscheinlicher ist deshalb die Erklärung, dass die sich selbständig entwickelnde Gruppe der Aurignac-Stationen in der Ostslowakei, welche vermutlich im Interstadial W1 - 2 vom Osten dieses Gebiet erreichte, in beträchtlichem Masse von der älteren einheimischen Moustier-Tradition beeinflusst wurde. Dasselbe kann man behaupten auch bei den wenigen an der Fläche bearbeiteten Funden aus der steinernen Industrie der Kechnec-Station, deren Vorkommen darüber zeugt, dass sich auch hier der Einfluss des Szeletien geltend machte - einer Kultur, die beinahe gleichzeitig mit dem Vordringen des Aurignacien in das Karpatenbecken, aus dem Moustérien entstanden ist. Es ist allgemein bekannt, dass Szeletien, welches hier mit dem älteren und mittleren Aurignacien parallel ist, am meisten im nordwest-

lichen Teil des Karpatenbeckens verbreitet ist und dass sein Vorkommen in östlicher Richtung verschwindet. Wichtig ist auch die Tatsache in Erwägung zu ziehen, dass wir in der Slowakei die ältere und mittlere Aurignac-Phase nicht kennen. Statt dessen ist dort in derselben Zeit Szeletien, gleichzeitig mit den Aurignac-Phasen in der Ostslowakei, welches wieder Aurignac-Elemente besitzt, die über einen gewissen Anteil an der Entwicklung zeugen.

Die Vertretung der Moustier-Elemente im Aurignacien brachte den ungarischen Forscher L. Vértes zur Auffassung, laut welcher Aurignacien I, welches er bei den letzten Forschungen in der unteren Schichte der Höhle Istállóskő entdeckte, zwar vom Osten stammt, jedoch Aurignacien II, festgestellt in der oberen Schichte derselben Höhle, ist wegen der vielen vorhandenen Artefakte von Moustier-Art, von einheimischer Herkunft. So ist er zur Anschauung gekommen, dass sich das vom Osten kommende Aurignacien I ethnisch vom Aurignacien II unterscheidet, welches wieder aus dem einheimischen Moustérien entstanden ist. Zugleich stellt er fest, dass sich die Unterschiede zwischen Aurignacien I und II auch in der Tatsache offenbaren, dass das Volk aus Aurignacien I Tierjagden veranstaltete, während die Vertreter von Aurignacien II individuell jagten. All dies unterscheidet Vértes auf Grund einer Analyse der knöchernen und steinernen Industrie aus zwei übereinander liegenden Schichten der Höhle Istállóskő.

Für die Interpretierung der Kulturschichten aus der Höhle Istállóskő würden wir eher die Möglichkeit andeuten, dass wir in der unteren Schicht Aurignacien I entdeckten, welches vom Osten kam und noch keine Moustier-Elemente in sein Inventar und Technik einbezog, wie es beim Menschen aus Aurignacien II aus der oberen Schicht der Höhle der Fall ist. Die Tatsache, dass an gewissen Aurignac-Stationen das Moustier-Element bei der steinernen Industrie einen starken Anteil hat, muss deshalb nicht einmal bedeuten, dass eine gewisse Aurignac-Gruppe aus dem Moustérien emporwächst und wir können uns damit begnügen, dass wir die Moustier-Elemente nur dem Moustier-Einfluss zuschreiben.

Wir wollen noch der Gruppe der östlichsten slowakischen Stationen die Aufmerksamkeit widmen.

Die bedeutendste Station in der Gegend der Zemplíner Insel ist Cejtkov, entdeckt von Dr. Ing. Štefan Jansák. Die bisherigen Streufunde bieten folgende Geräte-Typen: Hochkratzer, Klingenkratzer, Kerngeräte, Hobel, Kratzer, ein Glätte-Gerät, ferner einen mit Stichel kombinierten Kratzer. Von den Stichen charakteristisch sind besonders die prismatischen und keilförmigen. Zahlreich sind Klingen, zierliche längere Klingen, Klingen mit abgeschlagener Seite. Von den Spitzen ist hier ein herrliches Exemplar einer gera-

den Spitze mit vollkommen retuschierten Seiten. Spitzen mit Kerben wurden bisher nicht festgestellt; es fanden sich nur einige Fragmente, welche man diesem Typus jedoch nicht zuschreiben kann.

Zu dieser Station orientieren sich auch die Einzelfunde von Zemplin und manche kleineren Stationen am Fusse der südwestlichen Abhänge des Vihorlat, wie Vyš. Nemecké, Vojnatina, Choňkovce und Poruba pod Vihorlatom /siehe Karte der paläolithischen Stationen und das beigelegte Verzeichnis der Lokalitäten; Taf. IX/.

Die steinerne Industrie dieser Stationen kann man typologisch in den jungpaläolithischen Kreis der Gravette-Stationen reihen.

Eine vollständig selbständige Fundeinheit und ganz eigenartige Industrie bietet die paläolithische Station bei Kašov, entdeckt ebenfalls von Štefan Janšák. Von hier kennen wir Klingenkratzer, den der Kielform nahestehenden Hochkratzer, Schaber und schaberartig zugerichtete Formen, manchmal auch zugespitzt. Die Stichel sind prismatisch, aber auch Seitenstichel und wir kennen auch Bogenstichel. Sehr betont sind die zierlichen Kratzer, kombiniert mit einem breiten Stichel und am meisten typisch sind die mikrolithischen Klingen, gewöhnlich spitzig mit fein retuschierten Rändern. Die Klingen sind gleichmässig, manchmal retuschiert. Eine sehr häufige Erscheinung sind Klingen aus Hornstein und Obsidian mit retuschierter Seite, die an die sog. Kremser Spitze erinnern /Taf. X/.

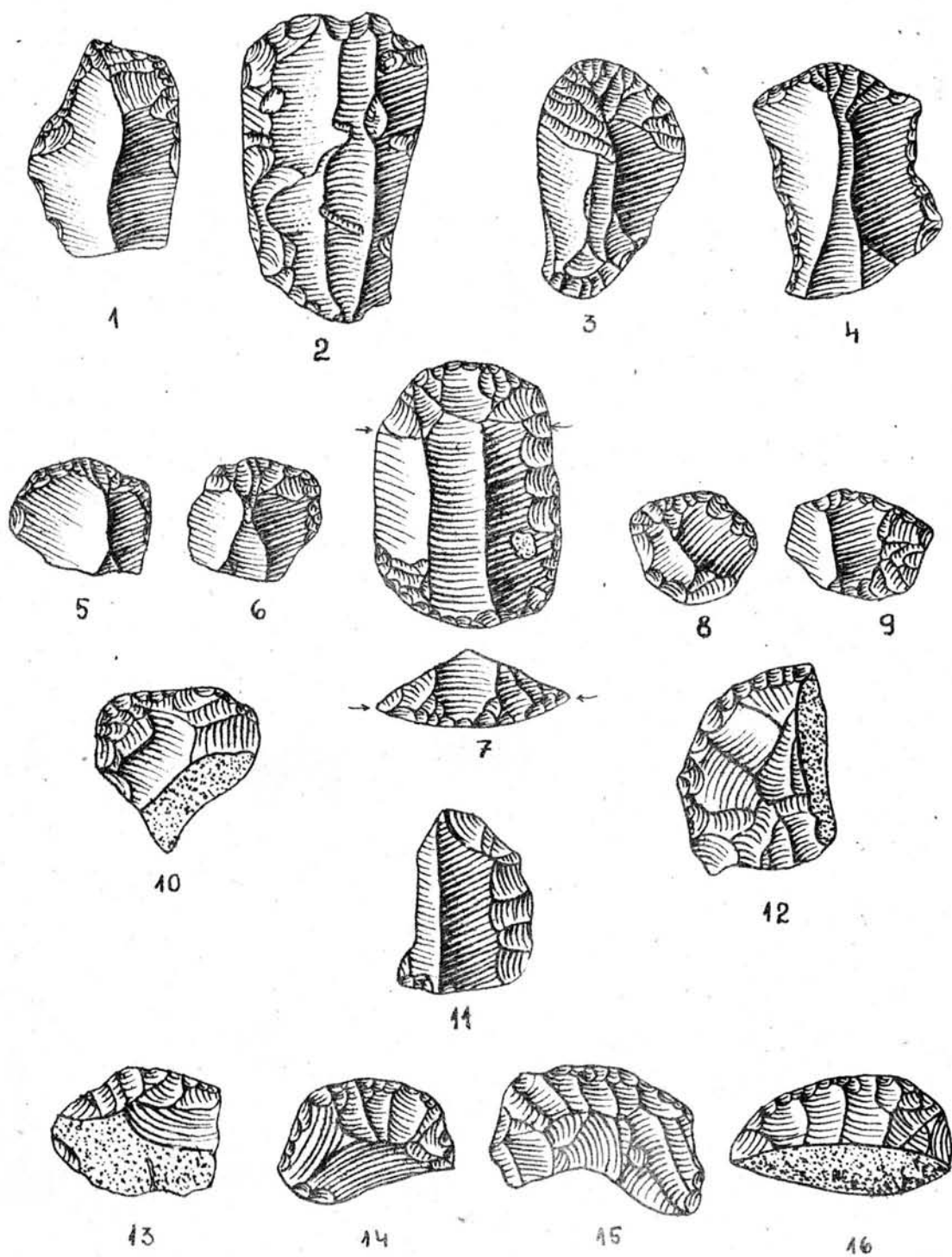
Kašov, welches durch die angeführten Geräte charakterisiert ist, steht einstweilen in der Ostslowakei ohne Analogien. Seine Analogie können wir einstweilen weder in der Westslowakei noch in Ungarn finden. Es wird nötig sein, Vergleichsmaterial in mehr entfernten Gebieten zu suchen, wo wahrscheinlich Góra Pulawska in Polen, Teljanskaja in der UdSSR - die zweite Schicht und Hundsteig in Österreich, gewisse Analogien mit der Industrie dieser Station bieten. Diese Stationen könnten vielleicht gewisse Perspektiven bieten, welche die Orientierung von Kašov andeuten möchten. Die genaue Stelle dieser Station lässt sich jedoch einstweilen nicht festsetzen.

Der Referierende widmet seine Aufmerksamkeit auch der Analyse der Ansichten mancher Vorgeschichtler auf allgemeine Probleme des Aurignacien.

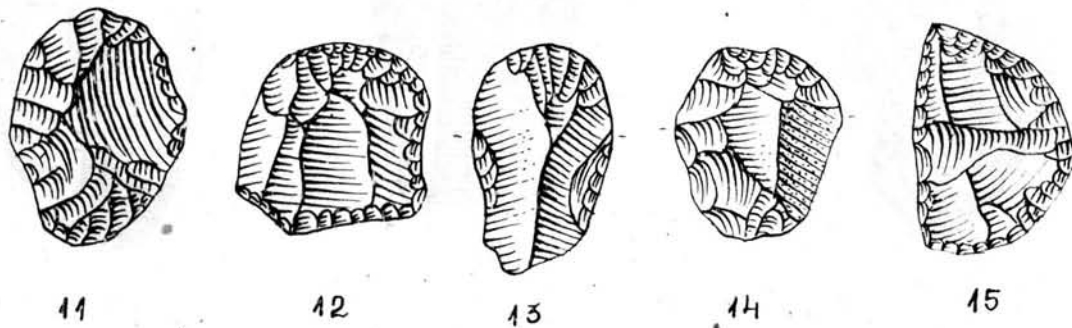
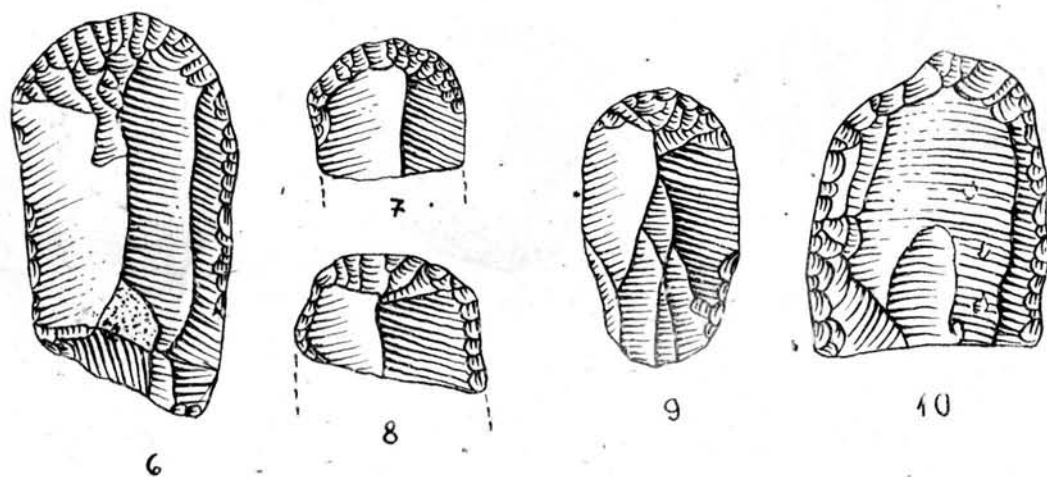
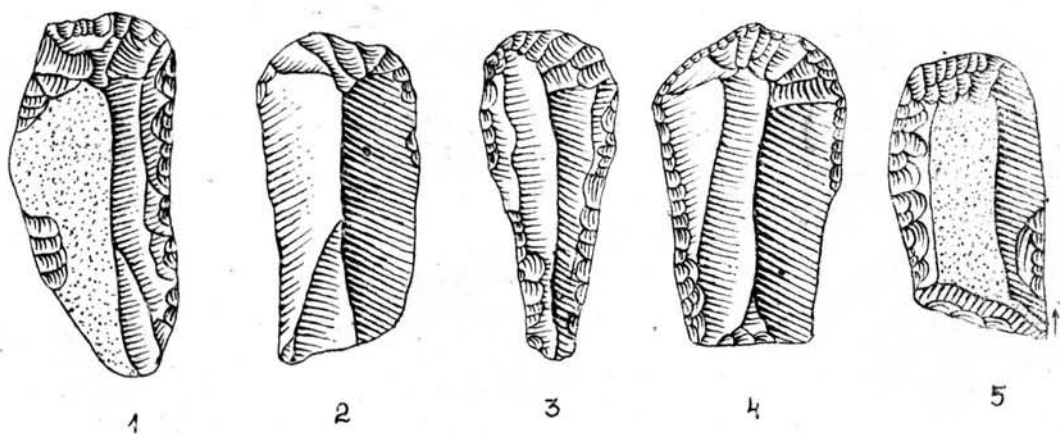
Tafelverzeichnis

- Tafel I. - Kechnec I. Kratzer und deren Fragmente. /Massstab 1:1/.
Tafel II. - Kechnec I. Kratzer /Massstab 1:1/.
Tafel III. - Kechnec I. /Massstab 1:1/.

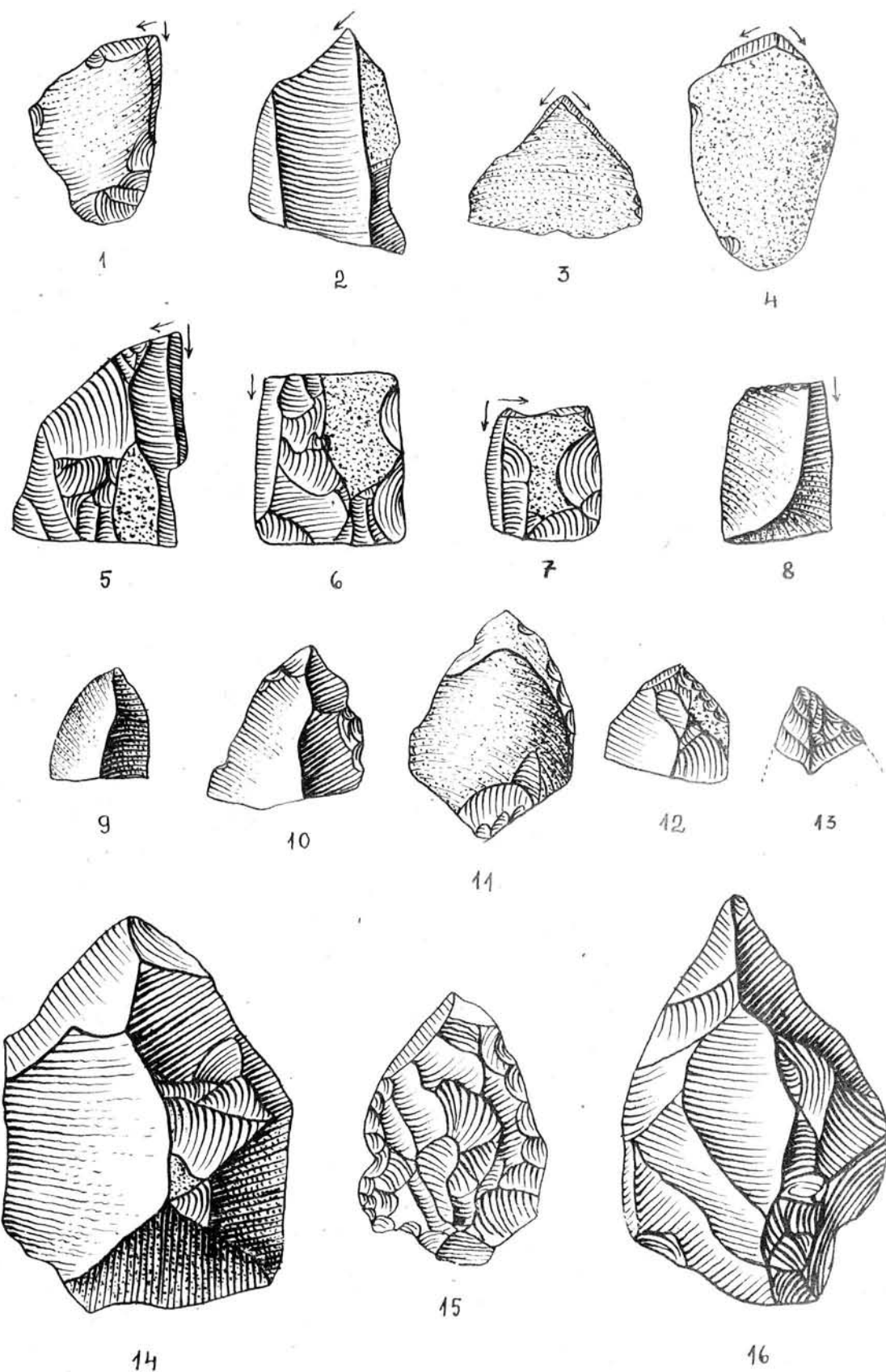
- Tafel IV. - Kechnec I. Stichel. /Massstab 1:1/.
- Tafel V. - Kechnec I. Stichel und spitzige Geräte. /Massstab 1:1/.
- Tafel VI. - Kechnec I. Auswahl von Geräten. /Massstab 1:1/.
- Tafel VII. - Kechnec I. Schaberartige Geräte. /Massstab 1:1/.
- Tafel VIII - Seňa - Cintorín. Werkstatt für die Herstellung von Steingeräten.
- Tafel IX. - Cejkov - Vrch Tokaj Nr. 1-5, Zemplín Nr. 6-8, Vyšné Nemecké
Nr. 9-14, Vojnatina Nr. 15 /Massstab 1:1/.
- Tafel X. - Kašov. Auswahl der steinernen Industrie aus neueren Streufun-
den. /Massstab 1:1/.

Tab. I. Kechnec I - škratadlá a ich zlomky /1:1/.

Tab. II. Kechnec I - škrabadlá / 1:1 /.

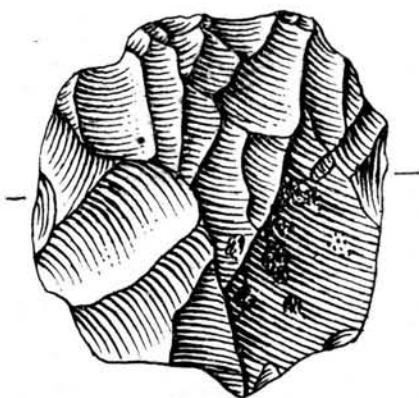
Tab. V. Koehnec I. Rydlá a hrotité nástroje /1:1/.

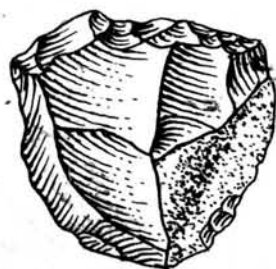
1

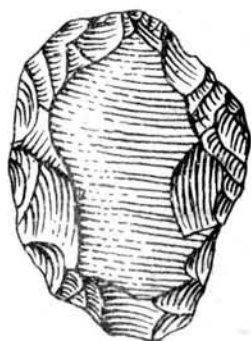
2

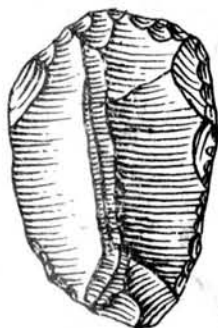
3

5

4

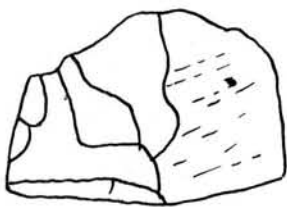
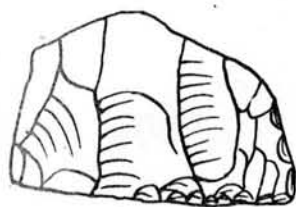
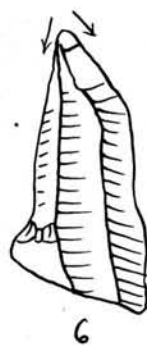
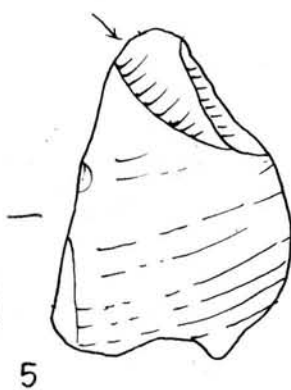
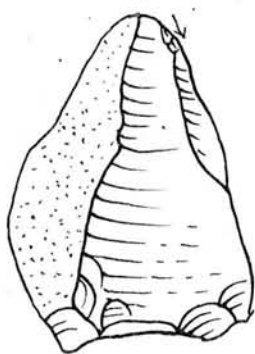
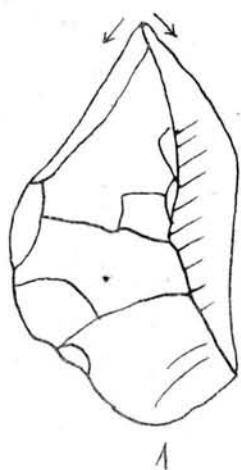
6

7

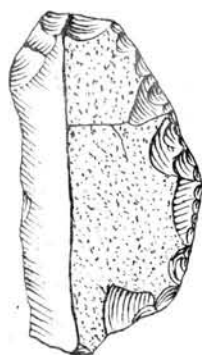
8

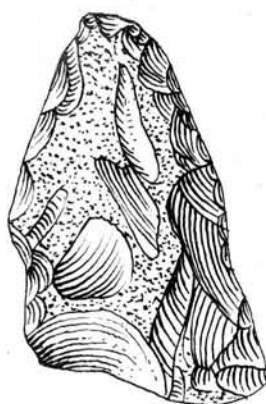
7

8

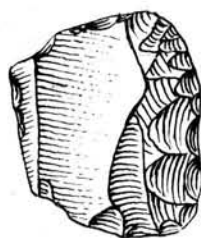
Tab. IV. Kechnec I. Rydlá /1:1/.

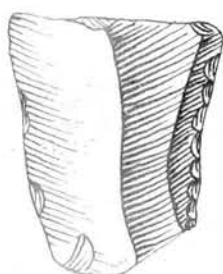
2

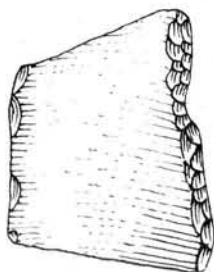
3

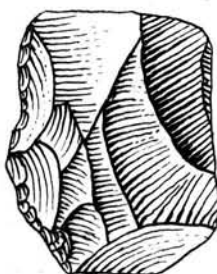
4

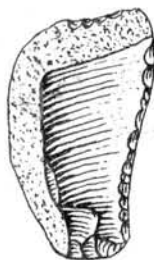
5

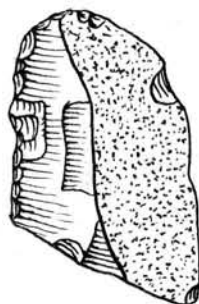
6

7

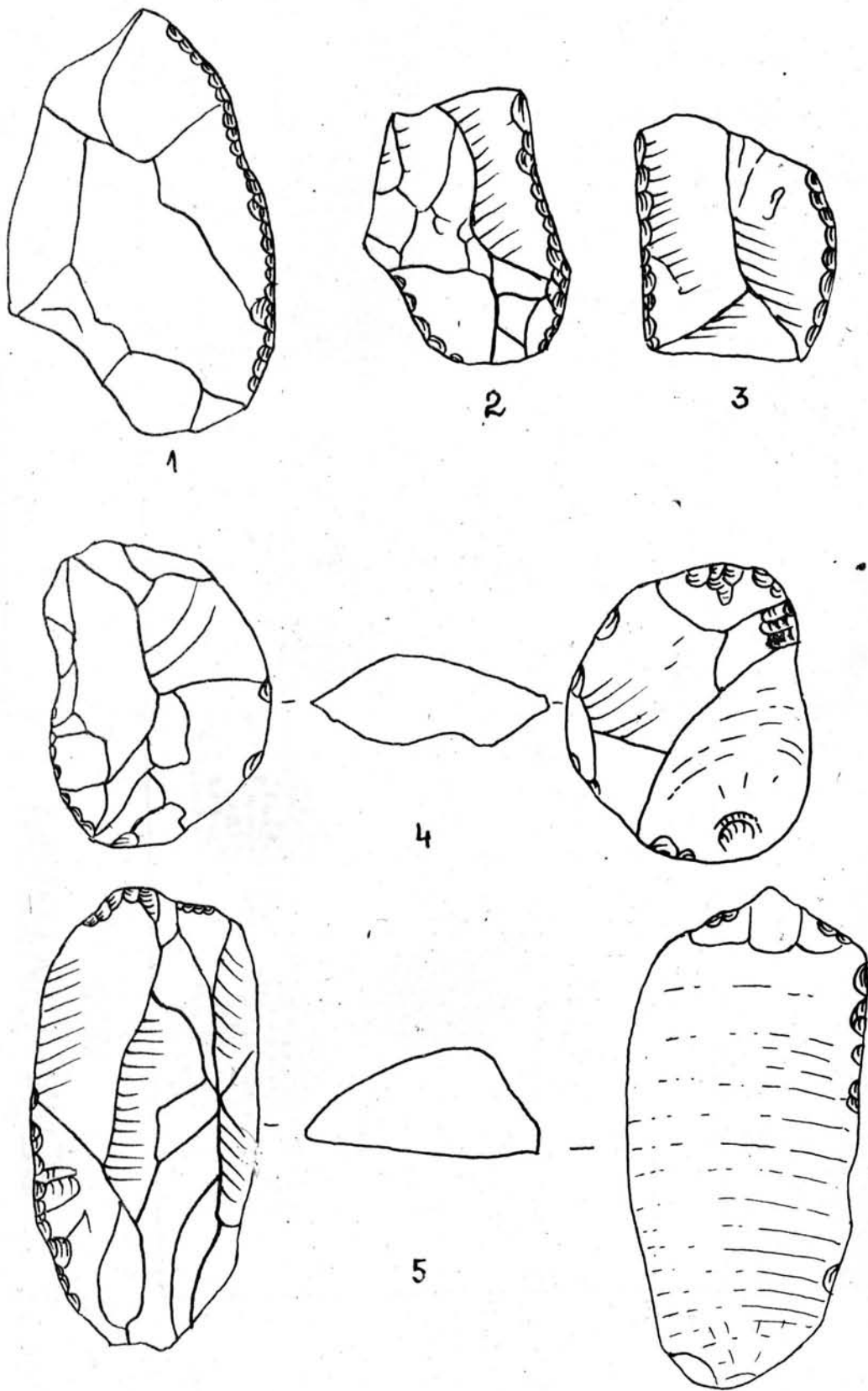

8

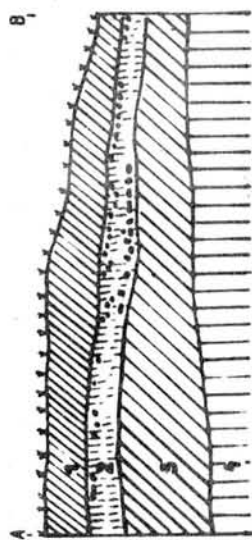
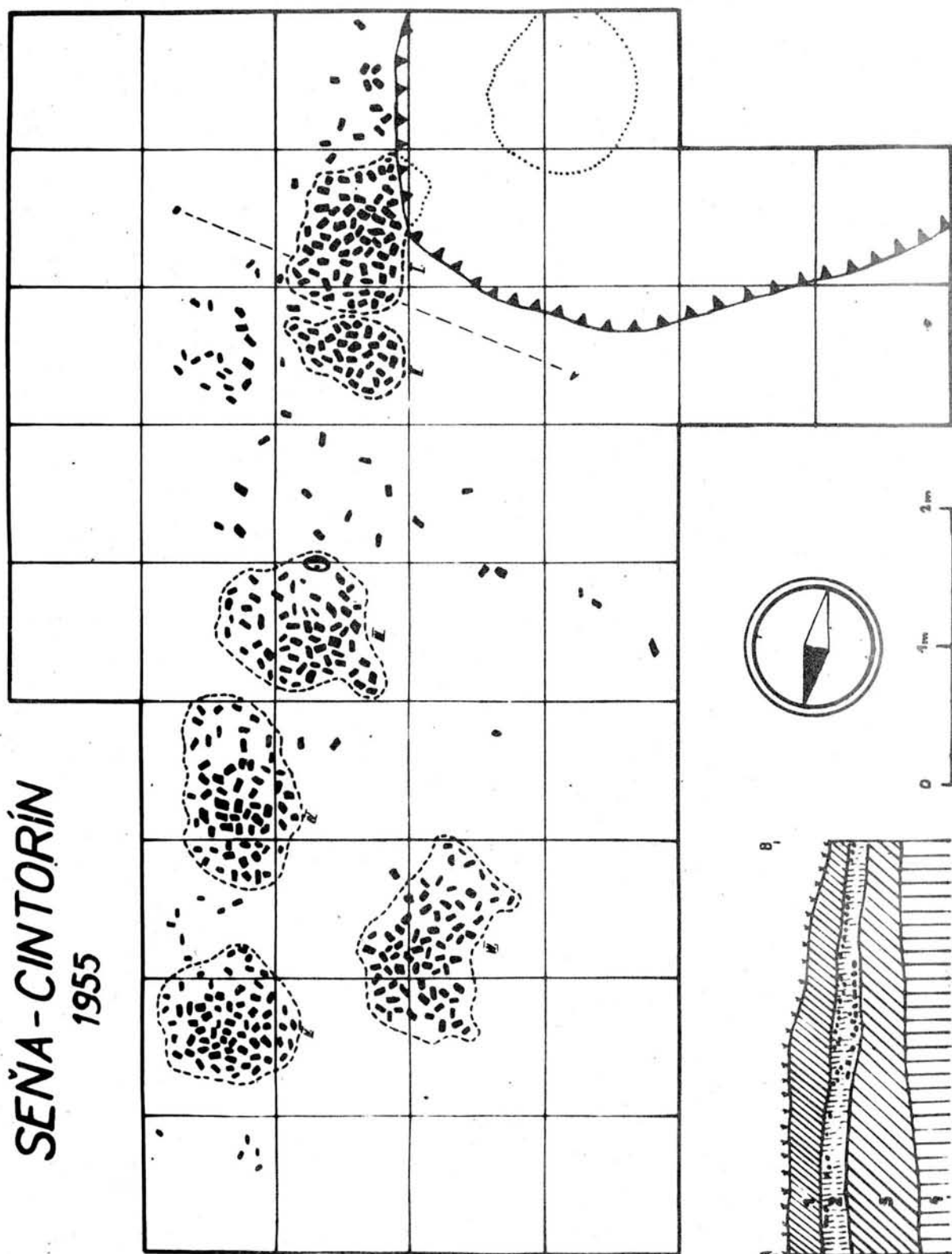
9

Tab. VI. Kechneč I. Výber nástrojov /1:1/.

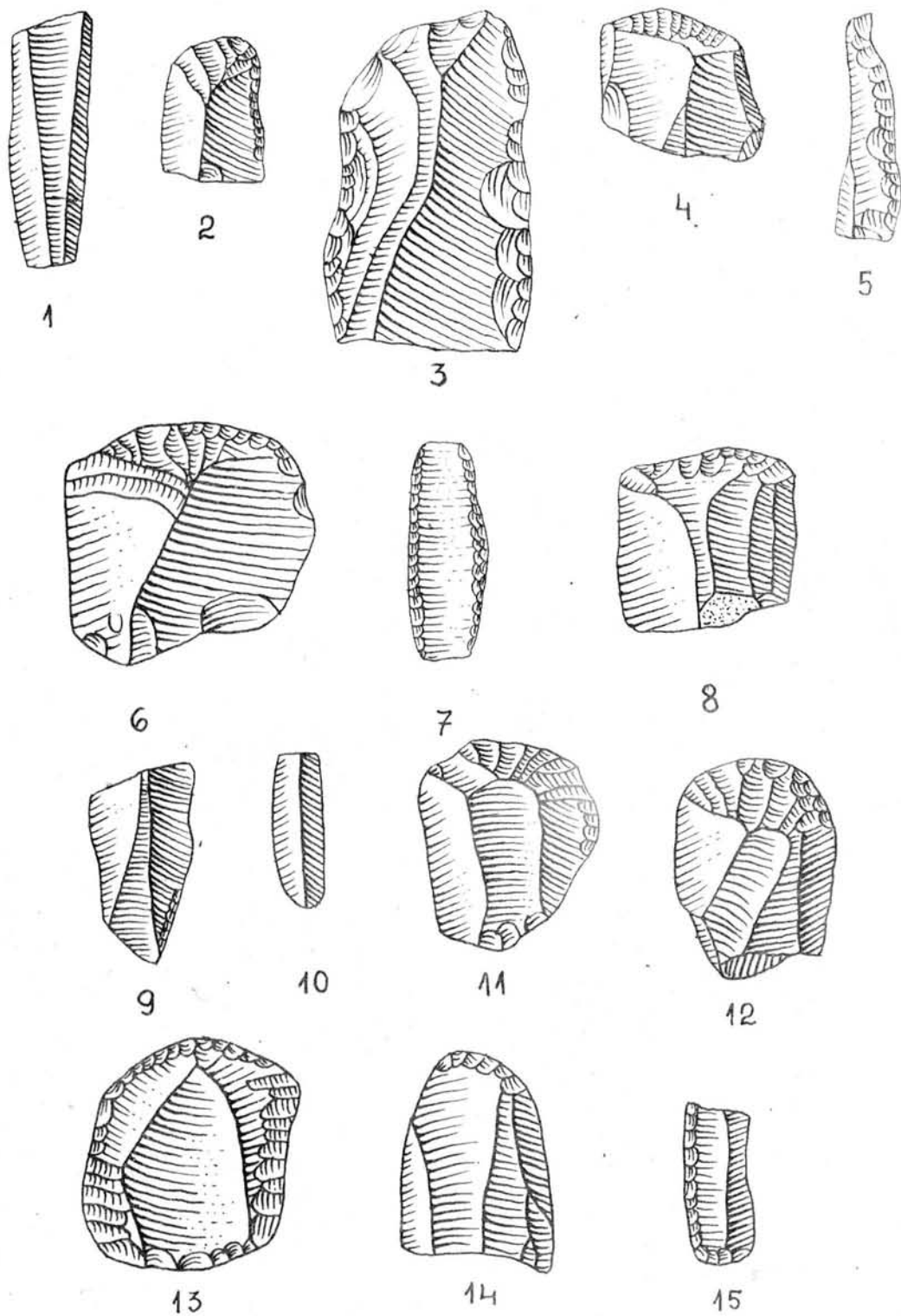

Tab. VII. Kechnec I. Drasadlovitě nástroje /1:1/.

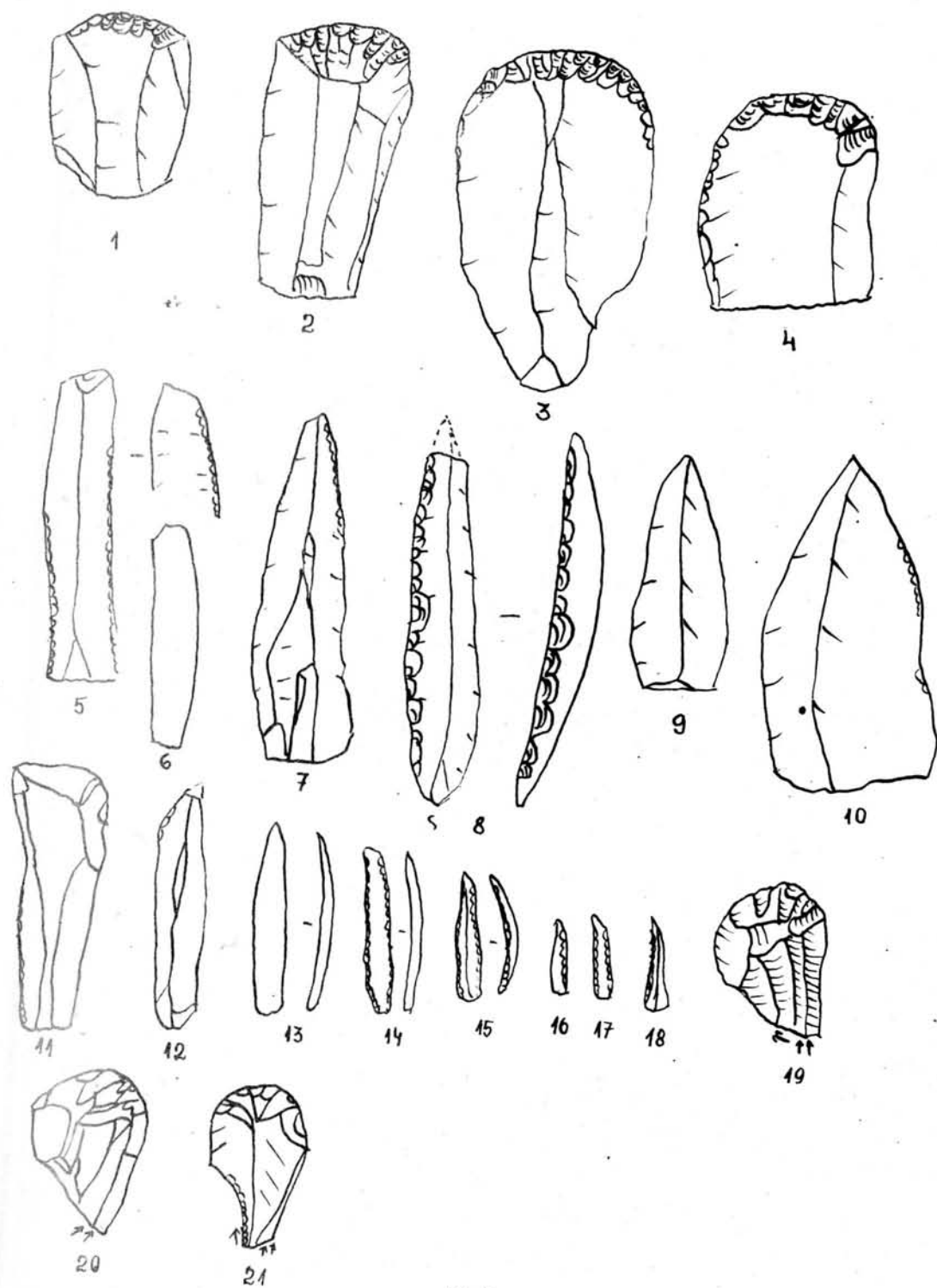
SEŇA - CINTORÍN 1955

Tab. VIII. Seňa - Cintorín. Dielňa na výrobu kamenných nástrojov.

Tab. IX. Cejkov č. 1 - 5, Zemplín č. 6 - 8, Vyšné Nemecké č. 9 - 14,
Vojnatina č. 15 /1:1/.

Kašov Zber 1954

ab. X. Kašov. Výber nástrojov /1:1/.

SÚPIS MINCÍ ULOŽENÝCH V ARCHEOLOGICKOM ÚSTAVE SAV V NITRE

Eva Kolníková

Bohaté archeologické výskumy na Slovensku priniesli za posledné roky okrem závažného archeologického materiálu i veľa nových nálezov mincí.

Porozumením pracovníkov ústavu boli zachránené nielen mince zo systematických výskumov, ale i zo zberov, súkromných zbierok a mnohé hromadné nálezy. Po spracovaní a inventárnom zachytení v prírastkových katalógoch AÚ mince sa deponujú do zbierok príslušných múzeí.

Uvedený súpis tvorí prevážne materiál, nachádzajúci sa v ústave, čiastočne v múzeách alebo i u súkromných zberateľov. Práca má štúdijný charakter. Materiál sme rozdelili do piatich kapitol:

A - súpis rímskych mincí a/ nálezy zo sídlisk,

b/ z pohrebísk, / sú to výskumy AÚ /

c/ iné nálezy / zber, zbierky /.

Sú to teda mince s funkciou datovacou, nájdené na sídliskách; na pohrebiskách, datovaných ostatným sprievodným materiálom do 7. - 9. storočia, mince slúžili ako prívesky na náhrdelníky. Pre datovanie nemajú význam.

B - súpis mincí, nájdených v hroboch z doby sťahovania národov.

C - mince zo staromaďarských kostrových pohrebísk, slúžiace ako ozdoby na našívanie. Na pohrebiskách v Seredi a v Červeníku o. Hlohovec našli sa ražby západných panovníkov, v Prši o. Filakovo arabský dirhem Nasr II ibn Ahmada.

D - mince nájdené na radových pohrebiskách z X. - XIV. storočia. Nachádzali sa v ústach alebo v ruke kostry. Mali funkciu obolov. Sú to ražby uhorských panovníkov. V súpise uvádzame iba tie mince, ktoré sú toho času v ústave. V chronologickej tabuľke sú však mince zo všetkých radových pohrebísk na Slovensku, získané i excerptciou z literatúry. Na mapke uvádzame radové pohrebiská s mincami i bez mincí.

E - stredoveké a novoveké mince zo zberov, hromadných nálezov a súkromných zbierok.

V jednotlivých kapitolách lokality označujeme rímskymi číslami. Uvedené sú v abecednom poradí. Mince z každej lokality sú usporiadané chronologicky. Pri lokalite uvádzame nálezové okološnosti, potom nasleduje určenie a popis mince, údaje

metrologické, terajšie uloženie mince s číslami numizmatického, prípadne ústavného prírastkového katalógu, použitá literatúra, prípadne kto mincu určil a uvedenie literatúry, kde a kedy bola už minca uverejnená.

Záverom dovoľujem si poďakovať za cenné rady a pomoc dr. A. Točíkovi a dr. Ľ. Kraskovskej.

A.

R í m s k e m i n c e

a/ Nálezy zo sídlisk

I. Č A K A, o. Želiezovce

Výskum dr. A. Točíka na barbarskom sídlisku v polohe zv. "Diely".

Rím, G a l l i e n u s, 253 - 268, potinová minca ¹, počet kusov 1

A/ poprsie panovníka, hlava s korunkou vpravo

IMP C P M C GALLIENVS AVG v perlovci

R/ stojaca Concordia vľavo, s nádobou v pravej a rohom hojnosti v ľavej rukeAVG

Minca je nepravidelného tvaru.

2,2 cm, 2,72 gr

Ul : AÚ SAV 3/55, 43/51

Tab. I, č. 1

Lit : Coh. II, 123

Publ : Dr. A. Točík, Výskum v Čake na Slovensku, Archeologické rozhledy, III, 1951, str. 158.

II. Š Á R O V C E I., o. Želiezovce

Výskum dr. B. Novotného. Minca sa našla v apríli 1955 pri zahadzovaní sondy.

Rím, M a r c u s A u r é l i u s, 161 - 180, veľký bronz, počet kusov 1

A/ M ANTONINVS AVG GERM SARM TRP XXXI

R/ VOTA PVBLICA IMP VIIII COS III PP

Ul : AÚ SAV

Tab. I, č. 2

Určil : prof. dr. Vojtech Ondrouch podľa Coh. III, 1026

b/ Nálezy z pohrebísk

III. H O L I A R E, o. Čalovo

Výskum dr. A. Točíka na avarsko - slovanskom pohrebisku.

Hrab č. 166 - minca sa našla pod spodnou čelustou kostry ženy.

Rím, C o n s t a n t í n u s I. /?/ 306 - 337, malý bronz, počet kusov 1

A/ hlava s diadémom vpravo

R/MANORVM

Minca je poškodená a zošúchaná.

1,8 cm, 1,60 gr

U1 : AÚ SAV 32/55

Tab. I, č. 3

Lit : Coh. VII ?

Hrob č. 323 : minca je zošúchaná a predierkovaná.

Rím, C o n s t a n t í n u s I. /?/ 306 - 337, malý bronz, počet kusov 1

A/ hlava vpravo

R/ nečitateľný

1,7 cm, 4,12 gr

U1 : AÚ SAV 28/55

Tab. I, č. 4

Lit : Coh. VII. ?

Hrob č. 37 : minca je zošúchaná, poškodená hrdzou, predierkovaná,

Rím, C o n s t a n s I. /?/ 333 - 350, malý bronz, počet kusov 1

A/ poprsie vpravoNS

R/ nečitateľný

1,9 cm, 1,70 gr

U1 : AÚ SAV 26/55

Tab. I, č. 5

Lit : Coh. VII, 9

Hrob č. 93 : minca je pre zošúchanie nečitateľná, trikrát predierkovaná.

Rím, C o n s t a n t i u s II. /?/ 337 - 361, malý bronz, počet kusov 1

A/ poprsie vpravo P CO

R/ nečitateľný

2 cm, 2,75 gr

U1 : AÚ SAV 27/55

Tab. I, č. 6

Lit : Coh. VII. ?

Hrob č. 346 : minca je dobre zachovalá, predierkovaná.

Rím, C o n s t a n s, 333 - 350, malý bronz, počet kusov 1

A/ poprsie panovníka, hlava s diadémom vpravo, CONSTANS PF AVG

R/ dve proti sebe stojace Viktórie, VICTORIAE DD AVGG Q NN

1,7 cm, 1,07 gr

U1 : AÚ SAV 29/56

Tab. I, č. 7

Lit : Coh. VII, 176

Hrob č. 259 : minca má poškodený okraj.

Rím, C o n s t a n t i u s II. 337 - 361, malý bronz počet kusov 1

A/ poprsie, hlava s diadémom vpravoVS PF AVG

R/ dve proti sebe stojace ViktórieRIAE....

1,5 cm, 1,70 gr

Ul : AÚ SAV 50/55

Tab. I, č. 8

Určil : P. Radoměřský podľa Coh. 293

Hrob č. 110 : pod spodnou čelustou nachádzali sa dve, hrdzou úplne zničené, nečitateľné mince.

IV. P R Š A, o. Filakovo

Výskum dr. A. Točíka na avarsko - slovanskom pohrebisku.

Hrob č. 2 : minca ležala na konci ľavej ruky kostry dieťaťa.

Rím, G a l l i e n u s, 253 - 268, malý bronz počet kusov 1

A/ hlava s korunkou vpravo, GALLIEN..AVG

R/ stojaca Aequitas vľavo, s váhami a rohom hojnosti,ITAS AVG

Okraj mince je naštrbený. Je predierkovaná.

2 cm, 2,70 gr

Ul : AÚ SAV 85/55

Tab. I, č. 9

Lit : Coh. V, 21

c/ Iné nálezy :

V. A N D O V C E, o. Nové Zámky

Mincu našiel K. Pieta pri zbere na rozrušenom rímsko - barbarskom sídlisku.

Rím, G a l l i e n u s, 253 - 268, malý bronz počet kusov 1

A/ hlava s korunkou vpravo, G.LLIEN.S AVG, perlovec

R/ stojaca Salus v perlovci, SAL..S

2,1 cm

Ul : K. Pieta, Nitra

Lit : Coh. V, 927

VI. M O J Z E S O V O, o. Šurany

Mincu na spracovanie získal pracovník ústavu A. Stach od Martina

Ostražlíka z Uľan nad Žitavou, ktorý ju našiel pri orbe v roku 1955.

Rím, G o r d i a n u s, 238 - 244, striebro počet kusov 1

A/ poprsie panovníka vpravo, IMP GORDIANVS PIVS FE L AVG, perlovec

R/ sediaca Securitas vľavo, SECVRITAS PVBLICA, perlovec

Značne ošúchaná dlhým používaním.

Ul : u majiteľa nálezu

Lit : Coh. V, 339

VII. VEĽKÁ JASOVSKÁ JASKYŇA

Mincu našiel dr. J. Bárta pri prieskume slovenských jaskýň v roku 1955.

Rím, Marcus Aurélius, 161 - 180, potinová minca, počet kusov 1

A/ hlava vpravoVS CAE SAR

R/ stojaca postava vľavo, TRPOT VIII COS II

1,7 cm, 2,50 gr

Ul : AÚ SAV 72/56

Tab. I, č. 12

Publ : dr. J. Bárta, Praveké osídlenie Juhoslovenského krasu, Kráasy

Slovenska č. 10, 1955, str. 382 - 390.

VIII. PATH, o. Hurbanovo

T. Kolník získal na spracovanie zo súkromnej zbierky A. Villághyho, učiteľa v Pathe, 13 rímskych mincí a jednu striebornú medailu.

Rím, Vespasianus, 69 - 79, striebro,

počet kusov 1

Z roku 76 - 77.

A/ hlava vpravo, IMP T CAESAR VESPASIANVS AVG

R/ TR POT VIII

1,9 cm, 2,70 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. I, č. 14

Lit : Coh. I, 267

Rím, Nerva, 96 - 98, stredný bronz,

počet kusov 1

A/ ovenčená hlava vpravo, IMP NERVA CAES AVG...

R/ stojaca Aequitas vľavo s váhami a rohom hojnosti, AEQUITAS ...

po stranách S C, zuborez

2,7 cm, 10,7 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. I, č. 13

Lit : Coh. II, 2

Rím, Nerva, 96 - 98, veľký bronz,

počet kusov 1

A/ ovenčená hlava vpravo v kruhu CAES AVG PM

R/ stojaca Fortuna vľavo v kruhu FORTVNA AVGVST, po stranách S C

3,2 cm, 19,72 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. I, č. 15

Lit : Coh. II, 58

Rím, H a d r i a n u s, 117 - 138, striebro,

počet kusov 1

Z roku 130 - 138.

A/ ovenčená hlava vpravo, HADRIANVS AVG COS III PP, perlovec

R/ stojaca Spes vľavo, SPES PR, perlovec

1,8 cm, 2,06 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. I, č. 16

Lit : Coh. I, 1409

Rím, G o r d i a n u s, 238 - 244, veľký bronz,

počet kusov 1

A/ ovenčená hlava vpravo, IMP GORDIANVS PIVS

R/ stojaca ženská postava vľavo, ...N...COL.....

v exerguN....., minca je poškodená, nečitateľná

2,3 cm, 15,31 gr

Ul : A. Villághy, Path

Rím, H e r e n n i a E t r u s c i l l a, potinová minca, počet kusov 1

manželka Trajana Décia, 249 - 251.

A/ poprsie vpravo

R/ stojaca postava vľavo

Minca je poškodená hrdzou, nečitateľná.

1,9 cm, 2 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. I, č. 17

Lit : Coh. V, 7

Rím, P r o b u s, 276 - 282, malý bronz,

počet kusov 1

A/ poprsie vľavo, hlava s korunkou, IMP C PROBVS PF AVG v kruhu

R/ CONCORDIA MI ... v kruhu

2,2 cm, 1,72 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. I, č. 18

Lit : Coh. V, 120

Rím, P r o b u s, 276 - 282, malý bronz,

počet kusov 1

A/ poprsie vľavo, hlava s korunkou, PROBVS PF AVG, perlovec

R/ šeststĺpový chrám, v strede stojí Róma, ROMAE AETER

2 cm, 2,02 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. II, č. 1

Lit : Coh. V, 120

Rím, D i o c l e t i a n u s, 284 - 305, malý bronz počet kusov 1

A/ hlava s korunkou vpravo ...CLETIANVS....

R/ dve proti sebe stojace postavy, CONCORDIA MILI...

2,2 cm, 2,58 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. II, č. 2

Lit : Coh. VI, 29

Rím, R o m a, 330 - 337, malý bronz, počet kusov 1

A/ hlava s prilbou vľavo, VRBS ROMA, perlovec

R/ vlčica s Romulom a Remom, v exergu ONS

1,8 cm, 1,07 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. I, č. 10

Lit : Coh. VII, 14

Rím, C o n s t a n t i n u s II., 337 - 340, malý bronz, počet kusov 1

A/ poprsie s ovenčenou hlavou vpravo CONSTANTINVS PF AVG

R/ GLORIA ...

1,6 cm, 0,70 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. II, č. 3

Lit : Coh. VII, 112

Rím, C o n s t a n t i n u s II., 337 - 340, malý bronz, počet kusov 1

A/ poprsie s ovenčenou hlavou vpravo, CONSTANTINVS PF AVG

R/ GLORI AEXERCITVS

1,8 cm, 0,70 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. II, č. 4

Lit : Coh. VII, 112

Rím, C o n s t a n s, 333 - 350, malý bronz, počet kusov 1

A/ poprsie panovníka, hlava s diadémom vpravo, CONSTANS PF AVG

R/ dve proti sebe stojace Viktórie s palmou a vencom v rukách,

VICTORIAE DD AVGG Q NN

1,5 cm, 0,70 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. II, č. 5

Lit : Coh. VII, 176

Rím, V a l e n t i n i a n u s, 364 - 375, malý bronz, počet kusov 1
A/ poprsie panovníka, hlava s diadémom vpravo, DN VALENTINIANVS PF AVG
R/ stojaca Securitas vľavo, v ruke veniec a palma, SECVRITAS REI PVBLICAE
1,8 cm, 0,90 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. II, č. 6

Lit : Coh. VIII, ?

Didrachma, Thurion / 445 pr. n. l. /

A/ hlava Minervy Krétskej vpravo, na hlave v prilbe sedí postava Scylla
s ľavou rukou zdvihnutou

R/ býk s hlavou dole, ide vpravo, v exergu jašter, hore GOYRI N
Na hornej strane je prispôsobená na zavesenie.

3 cm, 10,39 gr

Ul : A. Villághy, Path

Tab. I, č. 11

Lit : Victor Duruy, Histoire des Grecs, Paríž, 1888, str. 173

Victor Duruy, Histoire des Romains, Paríž, 1880, str. 97

IX. F. Šulgan daroval zo svojej súkromnej zbierky dve mince neznámej lokality.

Rím, denar 268 - 254 pr. n. l., striebro

počet kusov 1

A/ hlava Rómy vpravo, perlovec

R/ dve postavy na koňoch, v exergu ROMA, v kruhu

1,9 cm, 3,85 gr

Ul : AÚ SAV 43/55

Tab. II, č. 7

Lit : Materiály i isledovania po archeologii SSSR 16, Tab. XIX, č. 8

Rím, S a b i n a, manželka Hadrianova 117 - 138, striebro, počet kusov 1

A/ hlava vpravo SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG ...

R/ sediaca Vesta vpravo, VESTA

1,8 cm, 2,95 gr

Ul : AÚ SAV 42/55

Tab. II, č. 9

Lit : Coh. II, 80

B.

Mince z hrobov z doby sťahovania národov

X. B E Š E Ň O V, o. Šurany

Výskum dr. A. Točíka na pohrebisku z doby sťahovania národov.

Hrob č. I

Rím, C o n s t a n t i u s II. 337 - 361, malý bronz, počet kusov 1

A/ poprsie vpravoCONSTAN...

R/ FEL TEMP REPARATIO

1,8 cm, 2,35 gr

U1 : AÚ SAV 51/55

Tab. II, č. 10

Určil : P. Radoměský podľa Coh. 46

Rím, A r c a d i u s, 383 - 408, malý bronz,

počet kusov 1

A/ poprsie vpravo DN ARC.....

R/ stojaca postava vľavo

1,3 cm, 0,98 gr

U1 : AÚ SAV 54/55

Tab. II, č. 8

Určil : P. Radoměský podľa Sab. 41

Hrob č. XI

Rím, V a l e n t i n i a n u s I. 364 - 375

alebo V a l e n s 364 - 378, malý bronz

počet kusov 1

A/ hlava s diadémom vpravo

R/ stojaca postava vľavo

1,6 cm, 1,52 gr

U1 : AÚ SAV 49/55

Tab. II, č. 11

Určil : P. Radoměský podľa Coh. 4

Hrob č. I

Rím, H o n o r i u s, 393 - 423, malý bronz

počet kusov 1

A/ poprsie vpravoHONO

R/ nečitateľný

1,4 cm, 0,98 gr

U1 : AÚ SAV 52/55

Určil : P. Radoměský podľa Coh. 32

Rím, H o n o r i u s, 393 - 423 alebo

T h e o d o s i u s II., 402 - 550, malý bronz

počet kusov 1

A/ hlava vpravo

R/ dve stojace postavy

1,5 cm, 1,84 gr

U1 : AÚ SAV 53/55

Tab. II, č. 12

Určil : P. Radoměský podľa Coh. 26, Sab. 28

Hrob č. XI

Rím, H o n o r i u s, 393 - 423, malý bronz

počet kusov 1

A/ poprsie, hlava s diadémom vpravo

R/ dve stojace postavy, v kruhu

1,5 cm, 1,60 gr

Ul : AÚ SAV 53/55

Tab. II, č. 14

Lit : Coh. VIII, 9

C.

Mince zo staromaďarských pohrebísk

XI. Č E R V E N Í K, o. Hlohovec

Výskum dr. A. Točíka na staromaďarskom pohrebisku. V hrobe č. 3 na mieste hrudného koša, pri lebke a pri ramenách nachádzalo sa osem mincí a dva zlomky z mincí.

Milano, H u g o a L o t h a r II. 931 - 950, denar

počet kusov 1

A/ v strednom krúžku xy, v kruhu VGO LOTHARIVS RE

R/ v kruhu pod sebou MEDI OLAN

Minca je trikrát predierkovaná.

2,1 cm, 1,17 gr

Ul : AÚ SAV 70/55

Tab. II. č. 13

Lit : L. Huszár, Das Münzmaterial, str. 99, č. 456, Tab. XXXI

Verona, H u g o a L o t h a r II. 931 - 950, denar

počet kusov 2

A/ v strednom krúžku REX, v obvodovom kruhu HVCO LOTHAIROIX

R/ VERONA v križovom usporiadaní v kruhu

Jedna minca je dvakrát, druhá trikrát predierkovaná

2,1 cm, 1,27 gr ; 2,1 cm, 1,27 gr

Ul : AÚ SAV 80/55

Tab. II, č. 15

Lit : L. Huszár, Das Münzmaterial, str. 85, č. 295, Tab. XXXII

Milano, L o t h a r II. 945 - 950, denar

počet kusov 1

A/ v strednom krúžku xy, v obvodovom kruhu LOTHARIVS RE

R/ v kruhu pod sebou MEDI OLAN

Minca je trikrát predierkovaná.

2 cm, 1,72 gr

Ul : AÚ SAV 71/55

Tab. II, č. 16

Lit : L. Huszár, Das Münzmaterial, str. 89, č. 354, Tab. XIV.

Verona, L o t h a r II. 945 - 950, denar,

počet kusov 4

A/ v strednom krúžku REX, v kruhu LOTHARIVS REX

R/ v kruhu pod sebou VERONA

Mince sú dva až trikrát predierkované.

2,1 cm, 1,22 - 1,39 gr

Ul : AÚ SAV 69/55

Tab. II, č. 17

Lit : L. Huszár, Das Münzmaterial, str. 103, č. 517, Tab. XXXII.

Dva zlomky bližšie neurčiteľných denarov.

XII. S E R E Ď, o. Sereď

Výskum dr. A. Točíka na staromaďarskom pohrebišti.

Hrob č. 8/55

Milano, B e r e n g a r i u s rex, 888 - 915, denar,

počet kusov 1

A/ v strednom perlovci kríž, medzi ramenami štyri bodky

BERENGARIVS IIX v perlovci

R/ CHRITIANA RILIO, perlovec

Minca je dvakrát predierkovaná, zachovala sa v dvoch zlomkoch.

2,1 cm, 1,17 gr

Ul : AÚ SAV 19/56

Tab. II, č. 18

Lit : L. Huszár, Das Münzmaterial, str. 66, č. 21, Tab. XXIX

Hrob č. 12/55

Milano, B e r e n g a r i u s rēx, 888 - 915, denar,

počet kusov 1

A/ v strednom perlovci kríž, medzi ramenami štyri bodky

....NGARIVS I.....

R/IIO....CIVIT

2 cm, 1,57 gr

Ul : AÚ SAV 14/55

Tab. II, č. 19

Lit : L. Huszár, Das Münzmaterial, str. 66, č. 21, Tab. XXIX

Hrob č. 8/55

Strassburg, H è n r i c h I. 919 - 936, denar,

počet kusov 1

A/ v strednom perlovci kríž, HEINRICVS REX, perlovec

R/ ARGENTI NACIVITI v perlovci pod sebou

Minca je predierkovaná.

2,3 cm, 1,17 gr

Ul : AÚ SAV 15/55

Tab. II, č. 20

Lit : Archeológiai Értesítő 1889, č. 7, str. 270

Milano, H u g o z P r o v e n c e , 926 - 945, denar, počet kusov 9

A/ v strednom krúžku križ, medzi ramenami štyri body

HVIVS PIVS RE v kruhu

R/ CHRISTIANA RILIO v kruhu

Mince sú dva až trikrát predierkované.

2,2 cm, 1,57 gr

Ul : AÚ SAV 14/55

Tab. II, č. 21

Lit : L. Huszár, Das Münzmaterial, str. 104, č. 535, Tab. XXXIII.

Wessex, E d u a r d st. 901 - 925, denar, počet kusov 1

A/ v strednom krúžku križik, v perlovci EADWEARD REX

R/ HEREMOD

Minca je dvakrát predierkovaná, zachovali sa dva zlomky.

2,1 cm, 1,57 gr.

Ul : AÚ SAV 26/56

Tab. III, č. 1.

Určil : dr. L. Huszár, Magyar Nemzeti Múzeum Budapest podľa Engel - Serrure,
Traité de Numismatique du Moyen - Âge I, 1891, s. 323, Fig. 603.

Verona, L o t h a r II. 945 - 950, denar /z rôzrušenej vrstvy/ počet kusov 1

A/ v strednom krúžku REX, v perlovci LOTHARIVS REX

R/ VERONA v križovom usporiadaní v kruhu

2,1 cm, 1,57 gr

Ul : AÚ SAV 27/56

Lit : L. Huszár, Das Münzmaterial, str. 103, č. 517, Tab. XXXII

XIII. P R Š A, o. Filakovo

Výskum dr. A. Točíka na staromaďarskom pohrebisku.

Minca sa našla v ženskom hrobe č. 101. Ležala nad dolnou čelustou.

Je ošúchaná, dvakrát predierkovaná.

Je to arabský dirhem N a s r II i b n A h m a d - chalíf Muqtadir,
913 - 932 n. l.

A/ nečitateľný

R/ ... pri Allahovi

Muhammad

je posol boží

al Muqtadir billah

Nasr ibn Ahmad

2,3 cm, 1,35 gr

Ul : AÚ SAV 1/55

Tab. III, č. 3

Určil : M. Fiedler z Filologickej fakulty KU v Prahe

Publ : dr. A. Točík, Výskum v Prši na Slovensku, Archeologické rozhledy,
2, 1950, str. 174

D.

Mince z radových pohrebísk

XIV. HOLIARE, o. Čalovo

Výskum dr. A. Točíka na radovom pohrebisku.

Hrob č. 123 - minca sa našla v spodnej čelusti kostry.

Uhorsko, Š a l a m u n, 1063 - 1074, denar, počet kusov 1

Z mince sa zachoval jeden väčší a niekoľko drobných zlomkov.

1,4 cm.

Ul : AÚ SAV 31/55

Tab. III, č. 2

Určila : dr. Ľ. Kraskovská

XV. HORNÝ JATOV, o. Šala nad Váhom

Výskum dr. A. Točíka na radovom pohrebisku v polohe zv. " Čierny vršok ".

Uhorsko, Š a l a m u n, 1063 - 1074, denar, počet kusov 1

Z mince sa zachoval len zlomok

Ul : AÚ SAV 2/55, 95/54

Tab. III, č. 4

Určila : dr. Ľ. Kraskovská

XVI. HURBANOV O, o. Hurbanovo

Výskum P. Čaploviča na radovom pohrebisku.

Uhorsko, K o l o m a n, 1095 - 1114, denar, počet kusov 1

A/ križ, medzi ramenami má štyri bodky a trojuholníčky

R/ križik v kruhu, vo vonkajšom kruhu CALMAN

1 cm, 0,10 gr

Ul : AÚ SAV 19/55

Tab. III, č. 12

Lit : Réthy CNH, str. 14, č. 44, Tab. 4

Uhorsko, neznámy panovník, XII. storočie, denar, počet kusov 1

1,4 cm, 0,32 gr

U1 : AÚ SAV 20/55

Tab. III, č. 11

Určila : dr. Ľ. Kraskovská

XVII. K R A S N O, o. Partizánske

Mince z radového pohrebiska budú po spracovaní celého materiálu publikované
O. Krupicom.

XVIII. M L Y N Á R Ľ E, o. Nitra

Výskum dr. A. Točíka na radovom pohrebisku.

Hrob č. 60 - minca sa našla na pravej strane hrudníka kostry.

Uhorsko, Š t e f a n I. 1000 - 1038, denar, počet kusov 1

A/ v strednom perlovcovom krúžku križ, medzi ramenami štyri trojuholníčky.

Vo vonkajšom perlovcí STEPHANVS REX

R/ v strednom krúžku križ, medzi ramenami štyri trojuholníčky, v obvodo-
vom kruhu REGIA CIVITAS

1,7 cm, 0,85 gr

U1 : AÚ SAV 11/55

Tab. III, č. 5

Určila : dr. Ľ. Kraskovská

Hrob č. 5 - minca sa našla pod lebkou.

Uhorsko, O n d r e j I. 1046 - 1061, denar, počet kusov 1

Minca je veľmi zničená.

U1 : AÚ SAV 12/55

Tab. III, č. 6

Určila : dr. Ľ. Kraskovská

Hrob č. 46 - minca ležala na pravej strane lebky.

Uhorsko, B é l a I. knieža, 1048 - 1061, denar, počet kusov 1

A/ v perlovcovom krúžku križ, medzi ramenami štyri bodky,

BELA DVX v perlovcí

R/ nečitateľný

Minca je poškodená.

U1 : AÚ SAV 13/55

Tab. III, č. 7

Určila : dr. Ľ. Kraskovská

XIX. P R Š A, o. Filakovo

Výskum dr. A. Točíka na radovom pohrebisku.

Hrob č. 41 - minca ležala na prsiach.

Uhorsko, A n d r e j I. 1046 - 1061, denar, počet kusov 1

A/ v strednom kruhu malý krúžok, z ktorého vychádzajú lúče,

v perlovci ANDREAS REX

B/ v strednom kruhu križ, medzi ramenami trojuholníčky, vo vonkajšom

kruhu PANONI... vonkajší perlovec presekávaný trojitými čiarkami.

Minca je poškodená.

Ul : AÚ SAV 78/55, 117/49

Tab. III, č. 8

Určila : dr. Ľ. Kraskovská

Hrob č. 9 - minca ležala pri pravom ramene kostry

Uhorsko, L a d i s l a v I. 1077 - 1095, denar, počet kusov 1

Z mince sa zachoval len zlomok.

Ul : AÚ SAV 86/55, 60/48

Tab. III, č. 9

Určila : dr. Ľ. Kraskovská

XXI. S O M O T O R, o. Kráľovský Chlmec.

Výskum dr. J. Pástora.

Hrob č. 12 - minca sa našla nad pravou pánevou kosťou.

Uhorsko, Š A L A M U N, 1063 - 1074, denar, počet kusov 1

Ul : VPS Košice

Určil : dr. J. Pástor

Publ : dr. J. Pástor, Belobrdské pohrebište v Somotore, Slovenská

archeológia III, 1955, str. 278, tab. I, č. 16

Hrob č. 19 - minca ležala pri ľavej strane lebky.

Uhorsko, L a d i s l a v I. 1077 - 1095, denar, počet kusov 1

Ul : VPS Košice

Určil : dr. J. Pástor

Publ : dr. J. Pástor, Belobrdské pohrebište v Somotore, Slovenská

archeológia III, 1955, str. 270, tab. I, č. 18

XXI. S T A R Ý T E K O V, o. Levice

Výskum dr. A. Točíka naradovom pohrebisku.

Hrob č. 3, v sonde II.

Uhorsko, K o l o m a n, 1095 - 1114, denar, počet kusov 1

A/ kalvária, perlovec

R/ v krúžku kríž, medzi ramenami štyri trojuholníčky, vo vonkajšom kruhu nečitateľný nápis.

1 cm, 0,17 gr

Ul : AÚ SAV 5/55, 243/48

Tab. III, č. 10

Lit: Réthy CNH, str. 14, č. 42, tab. IV

Publ : dr. A. Točík, Zisťovacie výskumy v Starom Tekeve na Slovensku, Archeologické rozhledy, 4, 1952, str. 35².

E.

Stredoveké a novoveké mince z rôznych nálezov

XXII. B O Š A N Y, o. Partizánske

Mincu našiel O. Krupica v decembri 1951 na slovanskom sídlisku.

Uhorsko, Š t e f a n IV. 1162 - 1163

počet kusov 1

Na oboch stranách mince je napodobenie arabského písma. V strede je predierkovaná.

2,3 cm, 1,65 gr

Ul : AÚ SAV 61/55

Tab. III, č. 14

Lit : Réthy, CNH, str. 20, č. 103, tab. 6

XXIII. C A J L A, o. Pezinok

Mince daroval F. Šulgan zo svojej súkromnej zbierky.

Uhorsko, L a d i s l a v I. 1077 - 1095, denar,

počet kusov 1

A/ v strednom krúžku kríž, LADISLAVS RE vo vonkajšom kruhu

R/ v strednom krúžku kríž, v obvodovom perlovci nápis

1,2 cm, 0,80 gr

Ul : AÚ SAV 68/55

Tab. III, č. 13

Lit : Réthy CNH, str. 13, č. 26, Tab. 3

Uhorsko, B é l a IV. 1235 - 1270, brakteát,

počet kusov 1

A/ jazdec na koni v obrube vpravo

1,3 cm, 0,75 gr

Ul : AÚ SAV 39/55

Tab. III, č. 15

Lit : Réthy CNH, str. 33, č. 276, Tab. 14

Uhorsko, F e r d i n a n d I. 1526 - 1564, Kremnica, denar, počet kusov 2

A/ štátny znak v perlovci, v kruhopise ... S FERDINAND D.....

A/ Madona s Jezuliatkom v perlovci, po stranách K B, v kruhopise
PATRONA VNGARIE

Letopočet nečitateľný. Z druhej mince sú dva zlomky

1,6 cm, 0,50 gr

Ul : AÚ SAV 36/55

Tab. III, č. 23

Lit : Tabulae Numismaticae 21/30

Uhorsko, M a t e j, 1611 - 1618, Kremnica, denar z r. 1617, počet kusov 1

A/ štátny znak, po stranách mincové značky K B, v kruhu MAT D G R...

GE HV B R

R/ Madona s Jezuliatkom, PATRO HVNGA 1617

1,5 cm, 0,50 gr

Ul : AÚ SAV 35/55

Lit : Tabulae Numismaticae, 28/28

Sliezsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Břeh, Krištof Brettschneider,
groš,

počet kusov 2

A/ poprsie panovníka vpravo v perlovci, LEOPOLDVS D G R I S B A C H B R
v zuborezi

R/ dvojhlavý orol s korunou, v perlovci ARCHID AVS /mincové značky C B./
DVX BVR SIL

Minca je predierkovaná. Druhý groš je toho istého razenia, nepredierko-
vaný. 2 cm, 1,62 gr

Ul : AÚ SAV 34/55

Tab. III, č. 24

Lit : Čermák - Skrbek, Staré mince, č. 887, tab. XCII

XXIV. Č A K A J O V C E, o. Nitra

Michal Varga, roľník z Čakajoviec, našiel pri vyberaní piesku z rieky
Nitry nádobku s mincami rôznej veľkosti. Nádobka sa pri vyberaní rozpadla.
Sám si ponechal 19 kusov, ktoré odovzdal ústavu, ostatné rozdal.

Uhorsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Kremnica, pätnástnik, počet kusov 14

A/ poprsie panovníka vpravo, LEOPOLD D G R I / / S A C H B REX,
zuborez

R/ Madona s Jezuliatkom, po stranách mincové značky K B, nad letopočet,
v kruhopise PATRONA HVNGARIAE, zuborez

Uhorsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Bratislava, pätnástnik, počet kusov 1
Averz ako u predošlých mincí, na reverze pod Madonou dva štátne znaky
a znak mincovne G C

Sliezsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Vratislav, J. O. Hübner,
 pätnástnik, počet kusov 1
 A/ poprsie panovníka vpravo v perlovci, LEOPOLDVS D G EL R I /AX /
 S A C H B E C REX
 R/ dvojhlavý orol s mečom a žezlom, v strede okrúhly prsný štít, so
 znakmi : uhorským, českým, rakúsko-burgundským, kastílskym a leonským.
 ARCHIDVX AVST DVX BVRG SIL, letopočet, na okraji perlovec.

Rakúsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Viedeň, A. Cetto, pätnástnik,
 počet kusov 1
 A/ poprsie panovníka vpravo v perlovci, LEOPOLDVS D G R I S /AX /
 A G H B REX v perlovci
 R/ dvojhlavý orol so žezlom a mečom, na prsiach mnohoznakový štít,
 ovenčený, pod orlom minc. značka C A, celé v perlovci
 ARCHID AVST minc. značka DVX B CO TYR letopočet, v perlovci

Rakúsko, L e o p o l d I. 1657 - 1075, Viedeň, Faber, pätnástnik,
 počet kusov 1
 Vyobrazenie ako na predchádzajúcich. Na reverze pod orlom mincová
 značka malá ružička v štítiku.

Rakúsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Viedeň, Neuburg a. Inn.
 Triangel, pätnástnik, počet kusov 1
 Vyobrazenie ako u predchádzajúcich. Na reverze pod orlom mincová
 značka : trojuholník v štítiku.

XXV. Č A T A J, o. Senec

A. Stach odovzdal mincu, nájdenú pri búraní domu č. 17 v roku 1930.
 Uhorsko, M a t e j , 1611 - 1618, Kremnica, denar, počet kusov 1
 A/ štátny znak, po stranách mincové značky K B, v kruhu MAT.....D I
 S A G E H V B-R
 R/ Mädoná s JezuliatkomHVNGA.....
 Mincá je zošúchaná.
 1,4 cm, 0,45 gr
 Ul : AÚ SAV 28/56
 Lit : Tabulae Numismaticae 28/28

XXVI. D O L N Á S T R E D A, o. Sereď

Viktor Koščo, riaditeľ školy v Seredi odovzdal ústavu dve mince, pochádzajúce z hromadného nálezu, ktorý vraj obsahoval asi 100 kusov podobných mincí. Osud nálezu je neznámy.

Uhorsko, Ž i g m u n d, 1387 - 1437, denar,

počet kusov 2

A/ dvojitý kríž MONET SIGISMVNDI v perlovci

R/ štátny znak REGIS VNGARIA

1,4 cm, 0,75 gr

Ul : AÚ SAV 48/55, 51/52

Tab. III, č. 16

Určila : dr. Ľ. Kraskovská

XXVII. H E G Y, o. Galanta

J. Rajček našiel pri povrchovom zbere v obci Hegy

Uhorsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Kremnica, denar 1694, počet kusov 1

A/ štátny znak, po stranách K B v perlovci, LEOP D G R I S A...BO REX
v perlovci

R/ Madona s Jezuliatkom v kruhu, PATRONA HVNGA 1694, perlovec

1,5 cm, 0,45 gr

Ul : AÚ SAV 81/56

Lit : Tabulae Numismaticae 46/115

XXVIII. C H O T Í N, o. Komárno

Výskum J. Paulíka. Minca nájdená pri odkryve stredovekej osady v sonde
XXIII, m 4, hĺbka 25 cm.

Uhorsko, Š t e f a n IV. 1162 - 1163

počet kusov 1

A/ sediacia postava, po stranách SANCTA MARIA v kruhu

R/ dve stojace postavy, okraj zosilnený.

Minca je poškodená.

2,2 cm

Ul : AÚ SAV 22/56

Lit : Réthy CNH, str. 20, č. 98, tab. 6

XXIX. I G R A M, o. Senec

Zo zberu A. Stacha "pri kostole".

Uhorsko, F e r d i n a n d II. 1619 - 1637, Kremnica, denar 1631,

počet kusov 1

A/ štátny znak, po stranách K B v kruhu, FER II D G R I S ...

R/ Madona s Jezuliatkom v kruhu, PATRO HVNG, letopočet

1,5 cm, 0,45 gr

Ul : AÚ SAV 29/56

Lit : Tabulae Numismaticae 18/30

Uhorsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Kremnica, šesták, počet kusov 2
z rokov 1670 a 1671.

A/ poprsie panovníka vpravo, perlovec, LEOPOLDVS D G R / I A / I S A
GE HV B REX perlovec

R/ Madona s Jezuliatkom po stranách K B v perlovci, PATRONA HVNGARIAE
2,5 cm, 2,6 gr ; 3,07 cm, 2,55 gr

Ul : AÚ SAV 30/56

Lit : Tabulae Numismaticae str. 46

Uhorsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Kremnica, groš, počet kusov 1

A/ poprsie panovníka vpravo v perlovci, LEOPOLD D G R / E / I S A
G H B REX zuborez, dolu štátny znak

R/ Madona s Jezuliatkom, po stranách K B, PATRONA HVNGARIAE, letopočet
2,2 cm, 1,75 gr

Ul : AÚ SAV 31/56

Lit : Tabulae Numismaticae 46/111

Uhorsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Kremnica, denar 1678, počet kusov 1

A/ štátny znak, po stranách K B v kruhu, LEOP D G R I S A G H B REX

R/ Madona s Jezuliatkom v kruhu, PATRONA HVNGA, letopočet

1,5 cm, 0,60 gr

Ul : AÚ SAV 32/56

Lit : Tabulae Numismaticae 46/115

XXX. K O M J A T I C E, o. Šurany

Mince sa našli pri prácach v býv. tehelni J. Hrivňáka.

Uhorsko, R u d o l f II. 1576 - 1612, Kremnica, denar, 1594, počet kusov 1

A/ štátny znak v perlovci, RVD II RO I ...AV...B R

R/ Madona s Jezuliatkom, po stranách K B v perlovci, PATR, letopočet
HVNG

1,5 cm, 0,50 gr. Okraj mince je naštrbený.

Ul : AÚ SAV 47/55, 52/52

Tab. IV, č. 1

Lit : Tabulae Numismaticae 25/22

Uhorsko, F e r d i n a n d II. 1619 - 1637, Kremnica, denar, počet kusov 1
z roku 1631

A/ štátny znak, po stranách K B v kruhu, FER II D G R I S A G H B R

R/ Madona s Jezuliatkom v kruhu, PATRO VNGA 1631

1,4 cm, 0,40 gr

Ul : AÚ SAV 46/55, 52/52

Lit : Tabulae Numismatice 30/17

XXXI. L A D I C E, o. Zlaté Moravce

V Okresnom vlastivednom múzeu v Zlatých Moravciach je uložený hromadný nález
leopoldovských pätnástnikov v počte 194 kusov, ktorý bol nájdený v roku 1955.
Podrobné spracovanie prevedie dr. R. Krejčí.

XXXII. L E V I C E, o. Levice

Pri úprave rieky Podlužanky v Leviciach sa narazilo v hĺbke 20 cm na črepy
nádoby s hromadným pokladom mincí v počte 131 kusov. Nález zachránil T. Kolník.
131.

Uhorsko, F e r d i n a n d II. 1619 - 1637, Kremnica, denar 1628 /1/.

Uhorsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Kremnica, poltolár 1702 /1/;
štvrttolár 1701 /2/; pätnástnik 1695 /1/, 1690 /3/, 1687 /2/, 1686 /1/,
1685 /1/, 1683 /1/, 1682 /1/, 1680 /1/, 1677 /1/, 1675 /2/, 1663 /1/, neči-
tateľný letopočet /1/; groš 1695 /1/; duarius 1696 /1/, 1698 /7/, 1697 /1/,
1699 /12/, 1700 /1/; grajciar 1675 /2/, 1679 /1/, 1680 /1/, 1681 /3/, 1685
/2/, 1686 /2/, 1687 /1/, 1688 /2/, 1687 /1/, 1688 /2/, 1689 /1/, 1693 /1/,
1694 /4/, 1695 /3/, 1696 /1/, nečitateľný letopočet /2/. Bratislava, pätnást-
nik, 1696 /1/. Poltura bez značiek, 1696 /2/, 1697 /2/, 1698 /5/, 1699 /15/,
1700 /6/, 1701 /1/.

Sliezske kniežatstvo: Vratislav, pätnástnik, 1696 /1/,
1694 /1/, 1664 /3/, 1663 /1/.

Sliezske kniežatstvo: Württemberg-Olešnica, S y l v i u s F r i d r i c h,
1664 - 1697, Olešnica, S. Pfaler, pätnástnik 1675 /1/.

F r a n t i š e k Ľ u d o v í t z Neuburgu, 1683 - 1732, Nisa, L. P. Haller,
pätnástnik 1694 /2/.

Rakúsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Viedeň, pätnástnik 1696 /3/, 1695 /1/,
1685 /2/, 1664 /1/, 1663 /1/, 1662 /1/, nečitateľný letopočet /1/

Štýrsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Štýrsky Hradec, pätnástnik 1695 /1/,
1665 /1/.

Korutánsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Sv. Vít, pätnástnik 1694 /1/

Morava, biskupstvo Olomouc, K a r o l z Leichtensteina, 1664 - 1695,
pätnástnik 1694 /2/, 1676 /1/.

Ul : Okresné vlastivedné múzeum Levice, 63/55, 112/55

Lit : Čermák - Skrbek, Staré mince; Tabulae Numismaticae,

XXXIII. N I T R A, o. Nitra

Mince sa našli pri stavbe domu č. 9, na Jesenského ulici.

Uhorsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Kremnica, denar, počet kusov 2
z rokov 1691 a 1694

A/ štátny znak, po stranách K B, v kruhu, LEOP D G R I S A G H B REX

R/ Madona s Jezuliatkom v kruhu, PATRONA HVNGA, letopočet

1,6 cm; 0,40 gr, 0,35 gr

Ul : AÚ SAV 65/56

Lit : Tabulae Numismaticae 46/115

XXXIV. N O R O V C E, o. Topoľčany

O. Krupica zachránil 2517 kusov mincí, ktoré vyoral roľník Rudolf
Šurinský v roku 1955 na svojej záhumienke. Nachádzali sa v nádobe
v hĺbke 30 cm.

Uhorsko, F e r d i n a n d I. 1526 - 1564, Kremnica, denar 1552 /1/
1559 /1/.

Uhorsko, M a x i m i l i á n II. 1546 - 1576, Kremnica, denar 1577 /1/.

Uhorsko, R u d o l f II. 1576 - 1612, Kremnica, denar 1580 /1/, 1587
/1/, 1606 /1/, nečit. letopočet /2/.

Uhorsko, M a t e j , 1612 - 1618, Kremnica, denar, 1611 /7/, 1612 /4/,
1613 /11/, 1614 /9/, 1615 /10/, 1616 /17/, 1617 /22/, 1618 /16/, 1619
/15/, 1620 /10/, nečit. letopočet /26/.

Uhorsko, F e r d i n a n d II. 1619 - 1637, Kremnica, denar 1620 /2/,
1621 /1/, 1622 /1/, 1623 /3/, 1625 /2/, 1626 /123/, 1627 /96/, 1628 /116/,
1629 /74/, 1630 /215/, 1631 /81/, 1632 /76/, 1633 /146/, 1634 /93/, 1635
/74/, 1636 /120/, 1637 /92/, nečit. letopočet /247/.

Uhorsko, G a b r i e l B e t h l e n, 1613 - 1629, Kremnica, denar
1620 /1/, 1621 /1/;; Košice, denar 1626 /3/.

Uhorsko, F e r d i n a n d III. 1637 - 1657, Kremnica, denar 1638 /141/,
1639 /182/, 1640 /95/, 1641 /113/, 1642 /35/, 1643 /36/, 1644 /2/,
nečit. letopočet /101/.

Sedmohradsko, G a b r i e l B e t h l e n, 1613 - 1629, K. Belehrad,
denar /Alba Julia/ 1626 /1/.

Čechy, F e r d i n a n d II. 1619 - 1637, Praha, Suttner, groš 1624
/1/; Hübner, groš 1626 /1/; Šuster, groš 1633 /1/; Kutná Hora, Hölzl
groš 1624 /1/.

Morava, F e r d i n a n d II. 1619 - 1637, Olomouc, groš 1625 /1/.

Sliezsko, F e r d i n a n d II. 1619 - 1637, Vratislav, Hanuš Rieger,
groš 1627 /1/, 1628 /1/.

Rakúsko, F e r d i n a n d II. 1619 - 1637, Fellner, groš 1624 /4/,
1630 /1/.

Pre poškodenie a ošúchanie neurčených 67 denarov.

Ul : AÚ SAV 20/56

Lit : Čermak - Skrbek, Staré mince, Tabulae Numismaticae.

XXXV. O Č K O V, o. Nové Mesto nad Váhom

Mince sa našli na výskume T. Kolníka na rímsko-barbarskom pohrebisku
v sonde č. IV/1953.

Uhorsko, M a t e j 1611 - 1618, Kremnica, denar 1618 počet kusov 1
A/ štátny znak, po stranách K-B; v kruhu MAT D G.....A GE HV
R/ Madona s Jezuliatkom v kruhu, PATRO....NGA 1618
1,4 cm, 0,40 gr

Minca je naštrbená.

Ul : AÚ SAV 10/55, 152/54

Lit : Tabulae Numismaticae 28/28

Uhorsko, F e r d i n a n d II. 1619 - 1637, Kremnica, denar 1627, 1
A/ štátny znak, nad ním letopočet, po stranách K B, ...II D G R ...
R/ Madona s Jezuliatkom v kruhu PATRO.....

Minca je v dvoch zlomkoch. 1,3 cm

Ul : AÚ SAV 79/55

Lit : Tabulae Numismaticae 18/30

XXXVI. O S U S K É, o. Senica

Neznáme nálezové okolnosti.

Čechy, J á n I. L u x e m b u r s k ý, 1310 - 1346, počet kusov 1
alebo K a r o l IV. 1346 - 1378

Minca je poškodená a ošúchaná

1,4 cm

Ul : AÚ SAV 56/55

Tab. III, č. 18

Určila : dr. Ľ. Kraskovská

Uhorsko, M a x i m i l i á n II. 1564 - 1576, Kremnica, denar 1569 1

A/ štátny znak, nad ním letopočet, celé v kruhu ..X II D G S R ...B R

R/ Madona s Jezuliatkom v kruhu PATRONAN..., po stranách K B

Minca je poškodená

1,5 cm

Ul : AÚ SAV 57/55

Tab. IV, č. 2

Lit : Tabulae Numismaticae 23/17

Uhorsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Kremnica, zlomok denára bez 1

letopočtu.

XXXVII. P A T H , o. Hurbanovo

T. Kolník získal na spracovanie zo súkromnej zbierky A. Villághyho, učiteľa v Pathe.

Uhorsko, Š t e f a n IV. 1162 - 1163 počet kusov 1

Na oboch stranách mince napodobenie arabského písma

Ul : A. Villághy, Path

Lit : Réthy CNH, str. 20, č. 102, tab. 6

Uhorsko, Š t e f a n IV. 1162 - 1163 počet kusov 6

A/ sediaci postava, v ľavej ruke koruna, v pravej žezlo,

po stranách SANCTA MARIA, perlovec

R/ dve stojace postavy, v pravej ruke každá drží žezlo, v ľavej križ

Ul : A. Villághy, Path

Lit : Réthy CNH, str. 20, č. 98, Tab. 6

Uhorsko, B é l a IV. 1235 - 1270 počet kusov 3

A/ poprsie panovníka vľavo, na hlave koruna, v ruke križ

VNGARIA, dva obvodové kruhy

R/ orol držiaci v pazúroch zajaca, v kruhu

Ul : A. Villághy, Path

Tab. III, č. 17

Lit : Réthy CNH, str. 32, č. 260, tab. 13

XXVIII. P E Z I N O K, o. Pezinok

Mince sú zo súkromnej zbierky F. Šulgana

Sliezsko, F e r d i n a n d II. 1619 - 1637, Vratislav, Hanuš Rieger,
groš 1628 počet kusov 1

A/ poprsie panovníka vpravo v perlovci, FE. D II D G R /P/ I S A G H B
REX

R/ dvojhlavý orol v kruhu ARCHID AV /minc. značka H R / DV BV G T
letopočet

Minca je predierkovaná

2 cm, 1,50 gr

Ul : AÚ SAV 41/55

Tab. IV, č. 6

Lit : Čermák - Skrbek, Staré mince, tab. LXVI, č. 577

Uhorsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Kremnica, pätnástnik, 1681

počet kusov 1

A/ poprsie panovníka vpravo v kruhu, LEOPOLD G R //X/ S A G H B REX
v kruhu, na okraji zuborez

R/ Madona s Jezuliatkom, po stranách K B v kruhu, PATRONA HVNGAR,
letopočet, v kruhu, na okraji zuborez

3,05 cm, 5,50 gr

Ul : AÚ SAV 33/55

Tab. IV, č. 11

Lit : Tabulae Numismatae 44/87

Uhorsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Kremnica, šesták 1669, počet kusov 1

A/ poprsie panovníka vpravo v perlovci, LEOPOLDVS D G R //I/ I S A G E
HV B REX, na okraji zuborez

R/ Madona s Jezuliatkom, po stranách K B v perlovci, PATRONA HVNGARIAE,
letopočet, na okraji zuborez

2,6 cm, 3,30 gr

Ul : AÚ SAV 33/55

Tab. IV, č. 12

Lit : Tabulae Numismatae, str. 46

Sliezsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Vratislav, Šalamún Hammerschmidt,
groš 1669 /1/

A/ poprsie vpravo v perlovci LEOPOLD D G R I S /E/ A G H B RE

R/ dvojhlavý orol s mečom a žezlom, na prsiach štít so znakom rakúske-

burgundským v perlovci, ARCHID AV /minc. značka SHS / D BVR F SIL letopočet
2 cm, 1,35 gr

Ul : AÚ SAV 33/55

Tab. IV, č. 9

Lit : Čermák - Skrbek, Staré mince, tab. XC, č. 872

XXXIX. P L A V Ě V O Z Ů K A N Y, o. Želiezovce

Jozef Trnka našiel pri rigolovaní pôdy pod vinohrad v polohe zv. Svätó-
jánsky breh v hĺbke 40 - 60 cm hromadný nález mincí, nachádzajúci sa voľne
v zemi. Celkový počet je 60 kusov.

Uhorsko, F e r d i n a n d I. 1526 - 1564, Kremnica, denar, počet kusov 60
A/ štátny znak, nad ním letopočet, v perlovci

FERD D G E R O I S A V G E H V B R

R/ Madona s Jezuliatkom, po stranách K B v perlovci PATRONA VNGARIE

Mince sú z rokov 1542 - 1562.

1,6 cm, 0,50 gr

Ul : AÚ SAV 16/55

Lit : Tabulae Numismaticae 21/31

XL. P A R D U B I C E, o. Pardubice

Mincu, nájdenú v Pardubiciach, daroval do ústavu Š. Plesník

Čechy, V á c l a v II. 1278 - 1305, Praha, groš, počet kusov 1

A/ česká koruna obtočená dvojitém opisovým kruhom, oddeleným dvojitém
vnútorným perlovcom. V prvom kruhu: WENCEZLAUS SECUNDVS

V druhom kruhu: DEI GRATIA REX BOEMIE

R/ český lev v kruhu, GROSSI : PRAGENSES

2,7 cm, 0,25 gr

Ul : AÚ SAV 2/56

Tab. IV, č. 8

Lit : E. Nohejlová - Prátová, Krása české mince, str. 114, obr. 44

XLI. S T R E K O V, o. Nové Zámky

V roku 1955 narazil učiteľ v.v. Imrich Verseghe v polohe zv. Pántyu,
na poli po prvýkrát obrábanom pod zemiaky, na hromádku mincí. T. Kolníkovi
sa podarilo od miestnych obyvateľov, ktorí si mince rozobrali, odkúpiť
75 denarov a jednu medailu. Podľa výpovedi sa s mincami nachádzali dva
strieborné pečatné prstene a zbté mince, ktoré sa nepodarilo zachrániť.

Uhorsko, F e r d i n a n d I. 1526 - 1564, Kremnica, denar, 1534 /1/,
1538 /1/, 1539 /2/, 1540 /1/, 1548 /2/, 1551 /1/, 1552 /7/, 1553 /2/,
1554 /2/, 1556 /1/, 1559 /1/, 1561 /2/; denar zn. CM 1531 /1/; obol bez

letopočetu /3/, poškodené, bližšie neurčené mince /10/.

Uhorsko, M a x i m i l i á n II. 1564 - 1576, Kremnica, denar, 1566 /1/, 1568 /1/, 1569 /1/, 1571 /1/, 1575 /1/, 1576 /1/, 1577 /1/, 1578 /2/.

Uhorsko, R u d o l f II. 1576 - 1612, Kremnica, denar, 1580 /2/, 1581 /6/, 1583 /2/, 1584 /2/, 1585 /3/, 1589 /3/, 1590 /5/, 1591 /4/, 1592 /1/, 1593 /2/, 1597 /1/, 1586 /1/.

Ul : AÚ SAV 83,84/55, 169/55

Lit : Tabulae Numismaticae

Vojvoda J ú l i u s z B r u n š v i g u - Lünzburg a Wolfenbüttel,

1568 - 1589, posmrtná medaila z roku 1589

počet kusov 1

A/ poprsie vľavo, pod ním I H Z S / Jesus Hilf Zur Seligkeit / v kruhu

v kruhopise IVL 19 B R E L V N O M A A N C I I : I XXXIX P D E F, zuborez

R/ CIV PVBL I CO LV; v štvorcovom štíte, ktorý drží stojaca mužská postava

VIXIT AN

LX MEN

X DIES

VIII celé v zuborezi

3,5 cm, 14,22 gr

Ul : AÚ SAV 59/55

Tab. IV, č. 10

Lit : Schlickeysen - Pallmann, Münz - Abkürzungen str. 242

XLII. S V O D O V, o. Želiezovce

Určované pre dr. M. Duška

Uhorsko, F e r d i n a n d I. 1526 - 1564, Kremnica, denar, počet kusov 1

Ul : Podunajské múzeum Komárno

Sliezsko, F e r d i n a n d I. 1526 - 1564, denar 1531

počet kusov 1

Ul : Podunajské múzeum Komárno

XLIII. V E Ľ K Á J A S O V S K Á J A S K Y Ň A

Našiel dr. Juraj Bárta pri prieskume slovenských jaskýň v roku 1955.

Poľsko, Ž i g m u n d I. 1467 - 1548, Spyteck Tarnowski, z roku 1546, 1

A/ v hornej časti mince koruna, pod ňou SIGISMVND

PRIM REX

POLONIE

Medzi značkami S T hviezda a mesiac pod sebou

R/ orol v perlovci, kruhopis MONETA REGNI POLO letopočet

2,3 cm, 2 gr

Ul : AÚ SAV 73/56

Tab. IV. č. 7

Lit : Schlickeysen - Pallmann, Münz-Abkürzungen, str. 395

XLIV. T O P O Ľ Č A N Y, o. Topolčany

J. Vondryška našiel v tehelni na stredovekom sídlisku

Uhorsko, M a t e j H u n y a d i, 1458 - 1490, denar, počet kusov 1

A/ štátny znak v kruhu ...TA MATHIE DEIA v perlovci

R/ dvojité kríž, REGIS HVNGARIE v kruhu

1,6 cm, minca je neúplná, naštrbená

Ul : AÚ SAV 13/56, 164/54

Tab. III, č. 19

Lit : Réthy CNH, str. 30, č. 228, tab. 15

XLV. V A L T O V Š Ů R, o. Sereď

Mince získal V. Uhlár. Ostatné nálezové okolnosti sú neznáme.

Uhorsko, Ž i g m u n d, 1387 - 1437, denar, počet kusov 8

A/ dvojité kríž v kruhu, MON SIGISMVNDI v kruhu

R/ štátny znak v kruhu, REGIS VNGARIA

1,6 cm, 0,75 gr

Ul : AÚ SAV 4/55

Tab. III, č. 20

Určila : dr. Ľ. Kraskovská

XLVI. V E Ľ K Á M Á Ň A, o. Vráble

B. Benadík získal od robotníkov na výskume.

Uhorsko, M a t e j, 1611 - 1618, Kremnica, denar, počet kusov 1

A/ štátny znak, vedľa K B v kruhu, MAT D G R O I S AVGE HV B R

R/ Madona s Jezuliatkom v kruhu, PATRO HVNGA 1614

1,3 cm, 0,50 gr

Ul : AÚ SAV 6/55

Lit : Tabula Numismatica 28/28

Rakúsko, F e r d i n a n d II. 1619 - 1637, groš 1622, počet kusov 1

A/ poprsie panovníka vpravo v kruhu,NANDI II . D

R/ dvojhlavý orol/ / IV . M M I

1,7 cm, 0,67 gr

Ul : AÚ SAV 9/55

Tab. IV, č. 4

Určila : dr. Ľ. Kraskovská

Chronologická tabuľka mincí z hrobov z doby sťahovania národov :

B.č.	Druh mince	Letopočet	Počet ks	Tab. č.	Lokalita
1.	Constantius II.	337 - 361	1	II. 10	Bešeňov
2.	Valentinianus alebo Valens	364 - 375	1	II. 11	Bešeňov
3.	Arcadius	383 - 405	1	II. 8	Bešeňov
4.	Honorius	393 - 423	3	II. 12,14	Bešeňov

Chronologická tabuľka mincí zo staromaďarských pohrebísk :

B.č.	Druh mince	Letopočet	Počet ks	Tab. č.	Lokalita
1.	Milano, Berengarius	888 - 915	2	II. 18,19	Sereď
2.	Wessex, Eduard st.	901 - 925	1	III. 1	Sereď
3.	Nasr II ibn Ahmad	913 - 932	1	III. 3	Prša
4.	Strassburg, Henrich I.	919 - 936	1	II. 20	Sereď
5.	Milano, Hugo z Provence	926 - 945	9	II. 21	Sereď
6.	Milano, Hugo a Lothar II.	931 - 950	1	II. 13	Červeník
7.	Verona, Hugo a Lothar II.	931 - 950	2	II. 15	Červeník
8.	Milano, Lothar II.	945 - 950	1	II. 16	Červeník
9.	Verona, Lothar II.	945 - 950	4	II. 17	Červeník
10.	Verona, Lothar II.	945 - 950	1		Sereď

LVII. V E Ľ K É T R N I E, o. Pezinok

Minca je zo súkromnej zbierky F. Šulgana.

Uhorsko, L e o p o l d I. 1657 - 1705, Kremnica, duáriuš z r. 1703 1

A/ štátny znak, po stranách K B, v kruhopyse LEOP D G R I S A GE REX

R/ hore malá Madona s Jezuliatkom, po stranách P H, pod DVARIVS, dole

letopočet, perlovec

1,6 cm, 0,62 gr

Ul : AÚ SAV 40/55

Tab. IV, č. 5

Lit : Tabulae Numismaticae 46/116

Chronologická tabuľka rímskych mincí zo sídlisk, pohrebísk a zbierok :

B.č.	Druh mince	Letopočet	Počet ks	Tab. č.	Lokalita
1.	denar	268 - 254 pr.n.l.	1	II. 7	?
2.	Vespasianus	69 - 79 n.l.	1	I. 14	Path
3.	Nerva	96 - 98	2	I. 13, 15	Path
4.	Hadrianus	117 - 138	1	I. 16	Path
5.	Sabina, manž. Hadrianova	117 - 138	1	II. 9	?
6.	Marcus Aurélius	161 - 180	1	I. 2	Šárovce
7.	Marcus Aurélius	161 - 180	1	II. 12	Veľká jasovská jaskyňa
8.	Gordianus	238 - 244	1		Path
9.	Gordianus	238 - 244	1		Mojzesovo
10.	Herennia Etruscilla manž. Trajana Décia	249 - 251	1	I. 17.	Path
11.	Gallienus	253 - 268	1		Andovce
12.	Gallienus	253 - 268	1	I. 1	Čeka
13.	Gallienus	253 - 268	1	I. 9	Prša
14.	Probus	276 - 282	2	I. 18, II. 1	Path
15.	Diokletianus	284 - 305	1	II. 2	Path
16.	Roma	330 - 337	1	I. 10	Path
17.	Constantinus I.	306 - 337	2	I. 3, 4	Holiare
18.	Constans I.	333 - 350	2	I. 5, 7	Holiare
19.	Constans I.	333 - 350	1	II. 5	Path
20.	Constantius II. ?	337 - 361	2	I. 6, 8	Holiare
21.	Constantius II.	337 - 361	2	II. 3, 4	Path
22.	Valentinianus	364 - 375	1	II. 6	Path

Chronologická tabuľka mincí z radových pohrebísk na Slovensku: ⁴

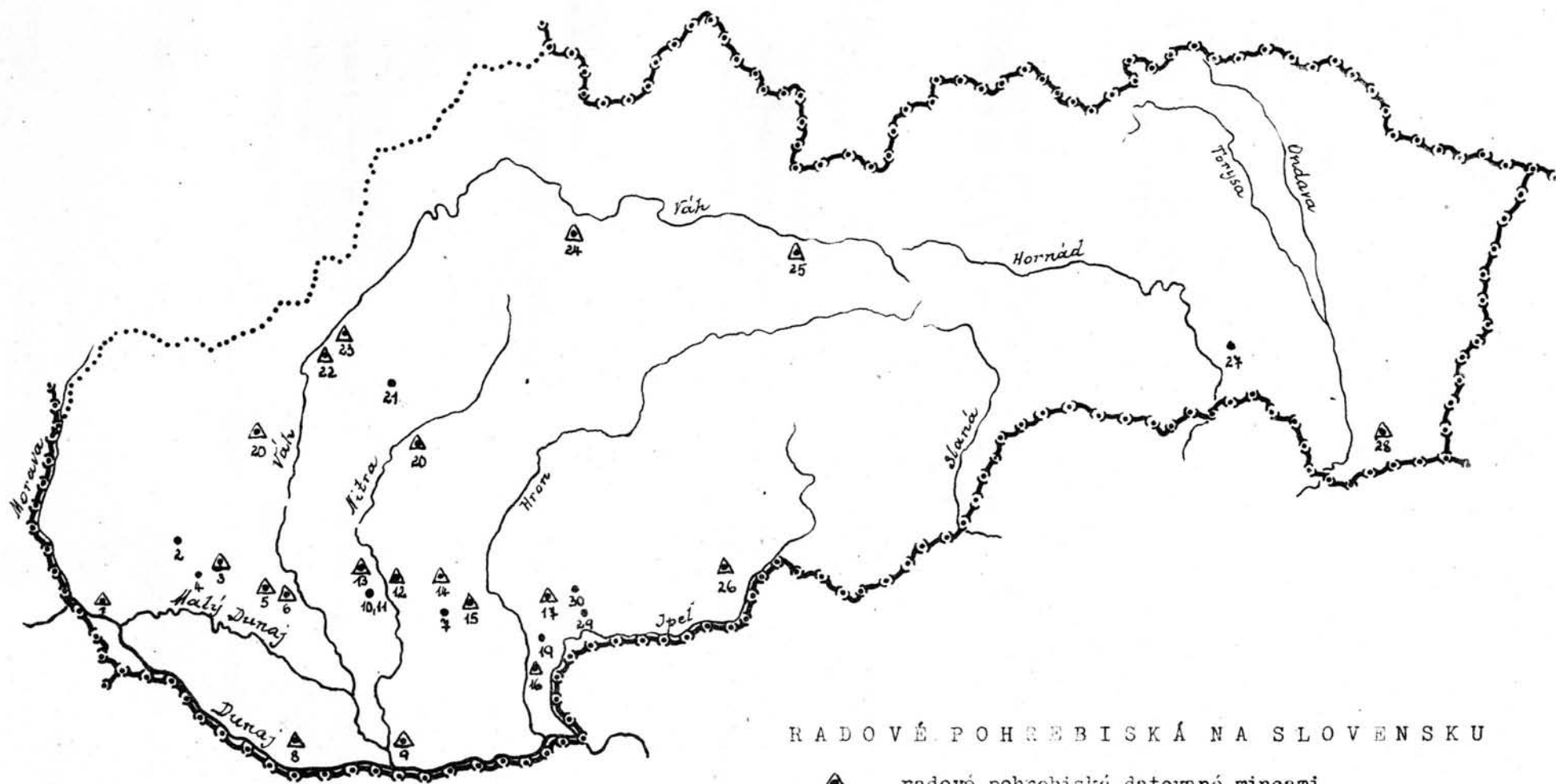
B.č.	Druh mince	Letopočet	Počet	Tab.	č.	Lokalita	Literatúra a údaje
1.	Boleslav II.	967 - 999	1			Košúty, o. Galanta	B. Chropovský, Výskum staromaď. pohrebišťa v Košútoch, SA III, 1955, str. 264
2.	Štefan I.	1000 - 1038	1	III.	5	Mlynárce	Výskum dr. A. Točíka
3.	Štefan I.	1000 - 1038	1			Veľké Lovce, o. Vráble	J. Eisner, Naše radové hřbitovy hradištní, Škultútyho sborník, str. 316
4.	Andrej I.	1046 - 1061	1	III.	6	Mlynárce	Výskum dr. A. Točíka
5.	Andrej I.	1046 - 1061	1			Devín	J. Eisner, Výskum na Devíne v r. 1933-1937, Historica Slovaca 1-2, 1940-41, str. 117
6.	Andrej I.	1046 - 1061	1	III.	8	Prša	Výskum dr. A. Točíka
7.	Béla I. knieža	1048 - 1061	1	III.	7	Mlynárce	Výskum dr. A. Točíka
8.	Šalamún	1063 - 1074	1	III.	2	Holiare	Výskum dr. A. Točíka
9.	Šalamún	1063 - 1074	1	III.	4	Horný Jatov	Výskum dr. A. Točíka
10.	Šalamún	1063 - 1074	1			Somotor, o. Král'. Chlmec	J. Pástor, Belobrdské pohrebište v Somotore, SA, III, 1955, str. 278, tab. I, č. 16
11.	Ondrej I. a Šalamún	1063 - 1074	1			Devín	J. Eisner, Výskum na Devíne v r. 1933-1937, Historica Slovaca 1-2, 1940-41, str. 117
12.	Vratislav II.	1061 - 1107	1			Očkov	J. Eisner, Slovensko v praveku, str. 263
13.	Vojtech I.	1061 - 1063	1			Devín	J. Eisner, Výskum na Devíne v r. 1933-1937, Historica Slovaca 1-2, 1940-41, str. 117
14.	Ladislav I.	1077 - 1095	1	III.	9	Prša	Výskum dr. A. Točíka
15.	Ladislav I.	1077 - 1095	2			Somotor, o. Král'. Chlmec	J. Pástor, Belobrdské pohrebište v Somotore, SA III, 1955, str. 270, tab. I, č. 18
16.	Koloman	1095 - 1114	1	III.	12	Hurbanovo	Výskum P. Čaploviča
17.	Koloman	1095 - 1114	1	III.	10	Starý Tekov	A. Točík, Zisťovacie výskumy v St. Tekove na Slovensku, AR 4, 1952, str. 35
18.	Koloman	1095 - 1114	2			Martin	V. Budinský-Krička, Prvé staroslov. radové pohrebišťa v Turci a Liptove, 1944 MSS
19.	Koloman	1095 - 1114	?			Krasno, o. Partizánske	O. Krupica, Výskum v Krasne na Slovensku 1953, AR 6, 1954, str. 361
20.	Koloman	1095 - 1114	1			Košúty, o. Galanta	B. Chropovský, c. d. 269
21.	Štefan II.	1114 - 1131	?			Krasno	O. Krupica, c. d.
22.	Béla II.	1131 - 1141	2			"	"

13.	Vojtech I.	1061 - 1063	1			Devín	J.Eisner,Výskum na Devíne v r.1933-1937, Historica Slovaca 1-2,1940-41,str.117
14.	Ladislav I.	1077 - 1095	1	III.	9	Prša	Výskum dr. A. Točíka
15.	Ladislav I.	1077 - 1095	2			Somotor,o.Král'. Chlmec	J.Pástor,Belobrdské pohrebište v Somotore, SA III,1955, str.270,tab.I,č.18
16.	Koloman	1095 - 1114	1	III.	12	Hurbanovo	Výskum P. Čaploviča
17.	Koloman	1095 - 1114	1	III.	10	Starý Tekov	A.Točík,Zisťovacie výskumy v St.Tekove na Slovensku, AR 4,1952, str.35
18.	Koloman	1095 - 1114	2			Martin	V.Budinský-Krička,Prvé staroslov.radové pohrebištia v Turci a Liptove,1944MSS
19.	Koloman	1095 - 1114	?			Krasno,o.Parti- zánske	O.Krupica,Výskum v Krasne na Slovensku 1953,AR 6,1954, str. 361
20.	Koloman	1095 - 1114	1			Košúty,o.Galanta	B.Chropovský,c.d.269
21.	Štefan II.	1114 - 1131	?			Krasno	O.Krupica, c.d.
22.	Béla II.	1131 - 1141	?			"-	"-
23.	Gejza II.	1141 - 1161	?			"-	"-
24.	Ladislav II.	1161 - 1162	?			"-	"-
25.	Štefan IV.	1162 - 1163	?			"-	"-
26.	Vojtech III.	1173 - 1196	1			Skalská Nová Ves	J.Eisner,Naše radové hřbitovy hradištní, Škultétyho sborník
27.	Ondrej II.	1205 - 1235	1			"-	"-
28.	Ondrej II.	1205 - 1235	?			Krasno	O.Krupica, c.d.
29.	Béla IV.	1235 - 1270	?			"-	"-
30.	Béla IV.	1235 - 1270				Drážovce,o.Nitra	L.Kraskovská,Výskum slovan.pohrebišta v Drážovciach,o.Nitra,AR,1,1949,str.123
31.	Štefan V.	1270 - 1272				Krasno	O.Krupica,c.d.
32.	Ondrej III.	1290 - 1301				"-	"-
33.	XII. - 1.polovica XIII.st.					Skalka	J.Eisner,Naše radové hřbitovy hradištní, Škultétyho sborník
34.	?	?				Veľká Máňa	B.Benadík,Ďalší rok výskumu na laténskom pohrebišti vo V.Máni, AR,6,1954,str.319
35.	neznámy pa- novník	XII.st.	1	III.	11	Hurbanovo	Výskum P. Čaploviča

Chronologická tabuľka stredovekých a novovekých mincí ³:

B.č.	Druh mince	Letopočet	Počet ks	Tab.	č.	Lokalita
1.	Ladislav I.	1077 - 1095	1	III.	13	Cajla
2.	Štefan IV.	1162 - 1163	1	III.	14	Bošany
3.	Štefan IV.	1162 - 1163	1			CHotín
4.	Štefan IV.	1162 - 1163	2			Path
5.	Ondrej II.	1205 - 1235	1	III.	21	Velká Máňa
6.	Béla IV.	1235 - 1270	1	III.	15	Cajla
7.	Béla IV.	1235 - 1270	3	III.	17	Path
8.	Václav II.	1278 - 1305	1	IV.	8	Pardubice
9.	Ján I. Luxemburský	1310 - 1346	1	III.	18	Osuské
10.	Žigmund	1387 - 1437	2	III.	16	Dolná Streda
11.	Žigmund	1387 - 1437	8	III.	20	Valtov Šúr
12.	Žigmund	1387 - 1437	5	III.	22	Velká Máňa
13.	Matej Hunyadi	1458 - 1490	1	III.	19	Topolčany
14.	Pol'sko, Žigmund I.	1467 - 1548	1	IV.	7	Velká Jasovská jaskyňa
15.	Ferdinand I.	1526 - 1564	2	III.	23	Cajla
16.	Ferdinand I.	1526 - 1564	2			Norovce
17.	Ferdinand I.	1526 - 1564	60			Plavé Vozokany
18.	Ferdinand I.	1526 - 1564	2			Svodov
19.	Maximilián II.	1564 - 1567	9			Strekov
20.	Maximilián II.	1564 - 1567	1			Norovce
21.	Maximilián II.	1564 - 1567	1	IV.	2.	Osuské
22.	Július z Brunšvigu	1568 - 1589	1	IV.	10	Strekov
23.	Rudolf II.	1576 - 1612	1	IV.	1	Komjatice
24.	Rudolf II.	1576 - 1612	5			Norovce
25.	Matej II.	1611 - 1618	1			Cajla
26.	Matej	1611 - 1618	1			Čataj
27.	Matej	1611 - 1618	1			Očkov
28.	Matej	1611 - 1618	1			Velká Máňa
29.	Gabriel Bethlen	1613 - 1629	6			Norovce
30.	Ferdinand II.	1619 - 1637	1			Igram

18.	Ferdinand I.	1526 - 1564	2			Svodov
19.	Maximilián II.	1564 - 1567	9			Strekov
20.	Maximilián II.	1564 - 1567	1			Norovce
21.	Maximilián II.	1564 - 1567	1	IV.	2.	Osuské
22.	Július z Brunšvigu	1568 - 1589	1	IV.	10	Strekov
23.	Rudolf II.	1576 - 1612	1	IV.	1	Komjatice
24.	Rudolf II.	1576 - 1612	5			Norovce
25.	Matěj II.	1611 - 1618	1			Čajla
26.	Matej	1611 - 1618	1			Čataj
27.	Matej	1611 - 1618	1			Očkov
28.	Matej	1611 - 1618	1			Velká Máňa
29.	Gabriel Bethlen	1613 - 1629	6			Norovce
30.	Ferdinand II.	1619 - 1637	1			Igram
31.	Ferdinand II.	1619 - 1637	1			Komjatice
32.	Ferdinand II.	1619 - 1637	1474			Norovce
33.	Ferdinand II.	1619 - 1637	1			Očkov
34.	Ferdinand II.	1619 - 1637	1	IV.	6	Pezinok
35.	Ferdinand II.	1619 - 1637	1	IV.	4	Velká Máňa
36.	Ferdinand II.	1619 - 1637	1			Levice
37.	Ferdinand III.	1637 - 1657	705			Norovce
38.	Leopold I.	1657 - 1705	2	III.	24	Čajla
39.	Leopold I.	1657 - 1705	19			Čakajovce
40.	Leopold I.	1657 - 1705	1			Hegy
41.	Leopold I.	1657 - 1705	4			Igram
42.	Leopold I.	1657 - 1705	?			Ladice
43.	Leopold I.	1657 - 1705	119			Levice
44.	Leopold I.	1657 - 1705	2			Nitra
43.	Leopold I.	1657 - 1705	1			Osuské
44.	Leopold I.	1657 - 1705	3	IV.11,12,9		Pezinok
45.	Leopold I.	1657 - 1705	1	IV.	5	Velké Trnie
46.	Sylvius Fridrich	1664 - 1697	1			Levice
47.	Karol z Leichtensteina	1664 - 1695	3			Levice
48.	František Ludovít	1683 - 1732	2			Levice

RADOVÉ POHREBISKÁ NA SLOVENSKU

- ▲ radové pohrebiská datované mincami
 - radové pohrebiská bez mincí
- /zoznam pohrebísk viď na ďalšej strane/

1. Devín	11. Nitra - Farská ul.	21. Dvorec
2. Boleráz	12. Drážovce	22. Skalská Nová Ves
3. Košúty	13. Mlynárce	23. Skalka
4. Vozokany	14. Velké Lovce	24. Martin
5. Horný Jatov	15. Veľká Máňa	25. Liptovský Mikuláš
6. Dolný Jatov	16. Pastovce	26. Prša
7. Kmetovo	17. Starý Tekov	27. Barca
8. Holisre	18. Svodov	28. Somotor
9. Hurbanovo	19. Očkov	29. Tekovský Hrádok
10. Nitra - hrad	20. Krasno	30. Šárovce

Z o z n a m p o u ž i t e j l i t e r a t ú r y

- Benadík B., Další rok výskumu na laténskom pohrebišti vo Velkej Máni o. Vráble, Archeologické rozhledy, 6, 1954
- Budinský-Krička V., Prvé staroslovenské pohrebištia v Turci a v Liptove, Martin, 1944
- Bruun P., The Constantinian Coinage of Arelata, Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja, Finska Forn Minnsföreningens Tidskrift, LII, Helsinki 1953
- Cohen H., Description historique des Monnaies frappées sous l'empire romain, Paris 1882, I - VIII. V texte len Coh.
- Čermák - Skrbek, Mince království českého za panování rodu Habsburského od r. 1926, I. - III., Pardubice, 1891 - 1913; v texte len Čermák - Skrbek, Staré mince.
- Eisner J., Slovensko v praveku, Bratislava 1933
- Eisner J., Výskum na Devíne v rokoch 1933 - 1937, Historica Slovaca 1 - 2, 1940 - 41
- Eisner J., Naše řadové hrbitovy hradištní, Sborník na počest Jozefa Škultétyho 1933
- Gupieniec A., Przewodnik po dziale numizmatycznym muzeum archeologicznego w Łodzi, 1954
- Huszár L., Das Münzmaterial in den Funden der Völkerwanderungszeit im Mittlren Donaubecken, Acta Archeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest 1955, sv. 5; v texte len L. Huszár, Das Münzmaterial.
- Chropovský B., Výskum staromaďarského pohrebišta v Košútoch, Slovenská archeológia III, 1955.
- Kraskovská L., Výskum slovanského pohrebišta v Drážovciach o. Nitra, Archeologické rozhledy 1, 1949
- Krupica O., Pohrebište z XII. - XIV. storočia v Krasne na Slovensku, Archeologické rozhledy V, 1953
- Krupica O., Výskum v Krasne na Slovensku, 1953, Archeologické rozhledy 6, 1954.
- Loubal A., Kostolný radový slovenský cmiťer v Bolerázi / o. Trnava / a niektoré problémy, Sborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti 38 - 39, str. 106 - 126.
- Nohejlová - Prátová E., Krása české mince, Praha 1955
- Ondrouch V., Der Römische Denarfund von Vyškovce aus der Frühkaiserzeit, Bratislava 1934
- Pástor J., Belobrdské pohrebište v Somotore, Slovenská archeológia III, 1955

- Radoměský P., Obol mrtvých u Slovanu v Čechách a na Moravě. / Příspěvek k datování kostrových hrobu mladší doby hradištní /, Praha 1955, Sborník Národního muzea v Praze
- Réthy L., Corpus Nummorum Hungariae, Budapest 1899, I, II. V texte len Réthy CNH.
- Schlickeysen - Pallmann, Münz - Abkürzungen, Berlin 1896
- Suhle, Deutsche Münz - und Geldgeschichte
- Tabulae Numismaticeae pro Catalogo Nummorum Hungariae ac Transilvaniae Instituti Nationalis Széchényiani; v texte len Tabulae Numismaticeae.
- Točík A., Zisťovacie výskumy v Starom Tekove na Slovensku, Archeologické rozhledy 4, 1952
- Zograf A. N., Antičnyje monety, Materialy i isledovanija po archeologii SSSR, č. 16, Moskva 1951.

P o z n á m k y a z o z n a m p o u ž i t ý c h s k r a t i e k

- 1 v nemčine Potinmünze
- 2 tu je omylom určená ako Béla II.
- 3 sú to mince nájdené pri výskumoch AÚ, zo zberov i zo súkromných zbierok
- 4 na tabuľke sú nielen mince z posledných výskumov Archeologického ústavu, ale zo všetkých radových pohrebísk, excerpovaných z literatúry.

A/ averz mince

R/ reverz mince

Ul terajšie uloženie mince

Lit literatúra použitá pri určení

Publ literatúra, v ktorej minca bola už publikovaná

Tab. tabuľka

č. číslo

o. okres

Verzeichnis der Münzen, welche sich im Archäologischen Institut der Slowakischen Akademie der Wissenschaften in Nitra befinden

Im Archäologischen Institut SAV sind Funde von Münzen untergebracht, welche durch systematische Forschungen, Streufunde, Massenfunde und aus privaten Sammlungen gewonnen wurden. Nach der Bearbeitung und inventarischen Erfassung im Archäologischen Institut wird das numismatische Material in die Sammlungen der zugehörigen Museen deponiert.

Das dargebotene Verzeichnis ist von studierendem Charakter und ist in fünf Kapitel eingeteilt:

- Im Kapitel A sind römische Münzen a/ aus Siedlungsfunden,
 - b/ aus Gräberfeldern /Forschungen des Archäologischen Instituts/,
 - c/ sonstige Funde.

Aus der Barbarensiedlung in Šárovce, Bez. Želiezovce stammt die Münze Kaiser Mark Aurels. Die Münze des Kaisers Gallienus wurden auf barbarischen Siedlungen in Čaka, Bez. Želiezovce und in Andovce, Bez. Nové Zámky gefunden. Diese Münzen haben eine datierende Funktion.

Aus dem awarisch-slawischen Gräberfeld von Holiare, Bez. Čalovo stammen die Münzen der Kaiser Konstantin I., Konstans und Konstantius II. Das Gräberfeld ist das letzte archäologische Material, das bis zum 7. - 9. Jhd. datiert wird. Die Münzen dienten hier jedoch als Anhängsel für Halsbänder, als datierendes Material haben sie keine Bedeutung.

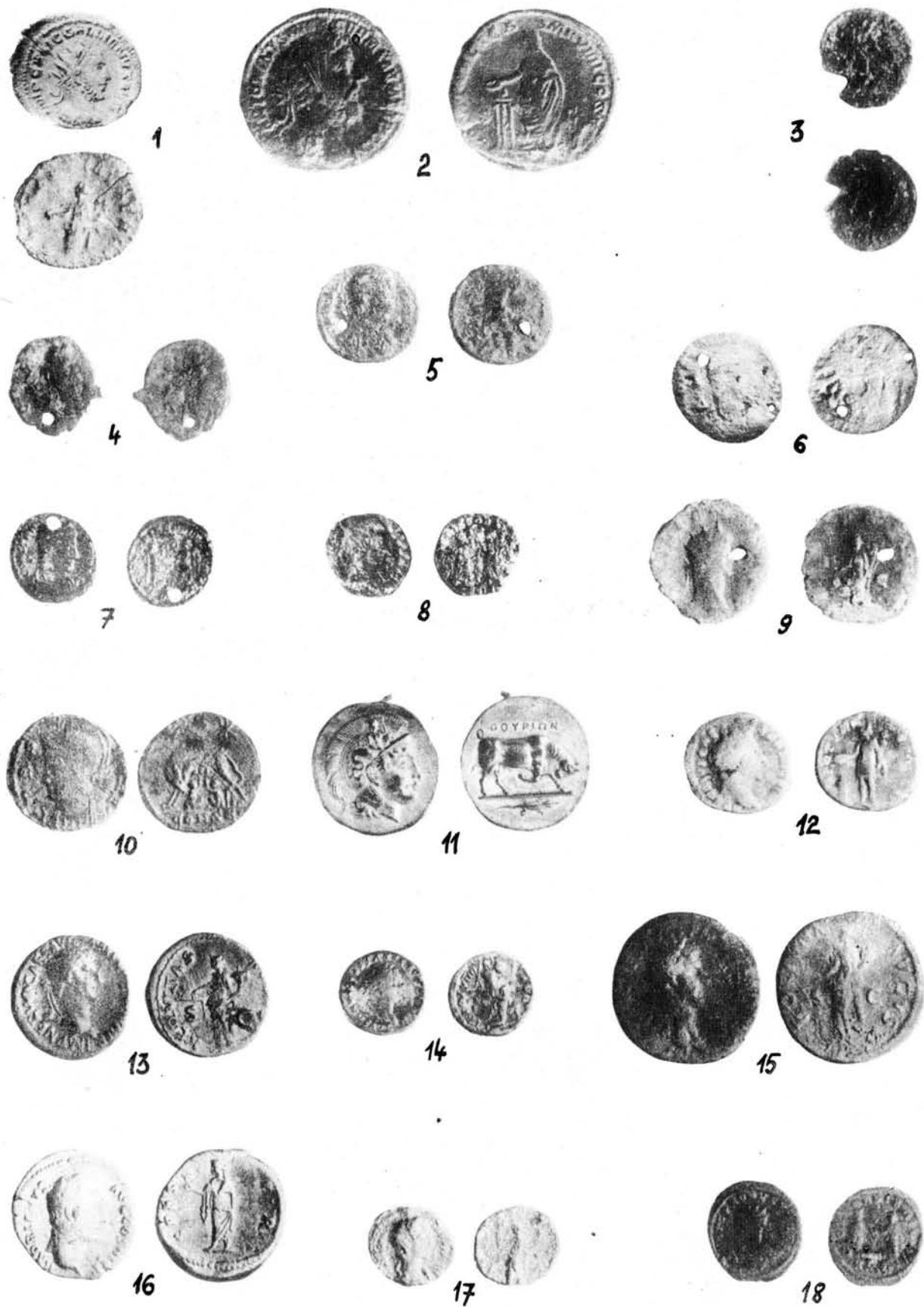
Kapitel B enthält Münzen, welche aus zerstörten Skelettgräbern der Völkerwanderungszeit stammen. Es sind Münzen der Kaiser Konstantius II., Valentinianus, Arcadius und Honorius und stammen aus dem Gräberfeld von Bešeňov, Bez. Šurany.

Im Kapitel C sind durch Münzen datierte altmagyarische Skelettgräberfelder. Es sind die Gräberfelder in Červeník, Bez. Hlohovec, in Sereď und in Prša, Bez. Filakovo. In der ersten zwei Gräberfeldern handelt es sich um westliche Prägung /Berengarius, Lothar, Hugo aus der Provence, Heinrich I., Eduard / in Prša ein arabische Nasr II. ibn Ahmad gefunden. Die Münzen sind mehrmals durchlocht und dienten als aufnehmbare Schmuckstücke. Es sind gute datierende Hilfsmittel für die erste Hälfte des 10. Jhd.

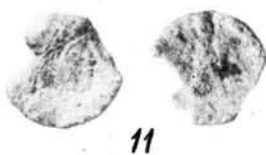
Im Kapitel D sind Münzen, die in Reihengraberfeldern des 10. - 14. Jhd. gefunden wurden. Sie befanden sich im Munde oder in der Hand. Sie hatten die Funktion von Obolen. Bis auf eine Münze mit mährischer Prägung /Kobuty/, haben alle die Prägung von ungarischen Herrschern. Im Verzeichnis sind die Münzen angeführt, welche sich im Institut befinden. Die chronologische Tabelle enthält Reihengraberfelder der Slowakei, welche überhaupt aus der Literatur exzerpiert sind. Auf der Mappe sind alle Reihengraberfelder mit und ohne Münzen eingetragen.

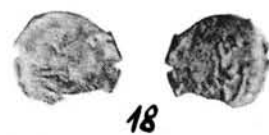
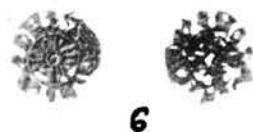
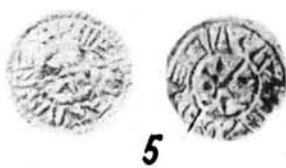
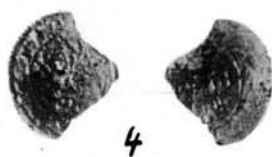
Im Kapitel E sind neuzeitliche und mittelalterliche Münzen angeführt, welche aus Massenfunden, Streufunde und privaten Sammlungen stammen.

In den einzelnen Kapiteln sind die Lokalitäten mit römischen Ziffern bezeichnet und nach dem Abc geordnet. In jeder Lokalität sind die Münzen chronologisch geordnet. Bei den Lokalitäten ist folgendes angeführt: die Fundumstände, die Beschreibung und Bestimmung der Münze, metrologische Angaben, der jetzige Ort der Münze mit den numismatischen Nummern, eventuell auch den Nummern des Zuwachskataloges des Institutes, die verwendete Literatur, eventuell auch wer die Münzen bestimmt hat und endlich die Literatur, in welcher die Münze schon publiziert war.

TAB. I.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

ZÁPISNICE A ZÁZNAMY Z KOMISIÍ NA VÝSKUMOCH ARCHEOLOGICKÉHO ÚSTAVU SAV V R. 1956

Záznam z komisie v G á n o v c i a c h na "Hrádku" dňa 7. VIII. 1956

Vedúci výskumu: dr. E. Vlček

Prítomní : dr. A. Točík, dr. V. Budinský-Krička /AÚ SAV Nitra/,
dr. M. Gábori /Fővárosi Múzeum Budapest/
F. Prošek /AÚ ČSAV Praha/
dr. V. Knéblová /Ústředný ústav geologický Praha/.

Cieľom tohoročného výskumu na travertínovej kupe Hrádok bolo doplnenie stratigrafie náleziska. Výskum sa robí systémom radiálnych sond od okrajov bývalej travertínovej kupy k centrálnemu pilieru s kráterom.

Ako vedľajšia úloha bolo vypracovanie a vybranie obsahu studne, pravdepodobne z doby bronzovej, zahĺbenej do výplne hlavného krátera.

Komisia konštatovala tieto, nateraz dosiahnuté výsledky:

1. Bol získaný kompletný profil W a RW v profile I, úsek A-B až do podložného bahna /sonda A₁, A₂, B₁ a C₁/.
2. V podložnom šedomodrom bahne v sonde C₁ boli nájdené zuby Rhinoceros sp., doteraz bližšie neurčeného.
3. Kultúrna vrstva v profile I, úsek E₁ - F₁ je zreteľne rozdvojená.
4. V uvoľnenom balvane kultúrnej vrstvy z okraja krátera na severnej strane bola nájdená dolná epifýza ľavého femuru pravdepodobne hominida, zasintrovaná spoločne s mnohými uhľíkmi a kosťami zvierat /po dodatočnom vypreparovaní femuru sa zistilo, že patrí pravdepodobne levovi/.
5. V kráteri studne z doby bronzovej boli zistené závažné nálezy: malé nádoby, šité z brezovej kôry, datovacie bronzы, zlato, keramika a rozličné predmety, spálené kosti človeka a zvierat. Ďalej bolo vypracované zrubovité vystuženie vlastnej studne.

Určenie ďalších úloh:

1. Zameranie objektu /inž. Hynie/
2. Filmovanie výskumu

3. Zvolanie komisie na 28. VIII. 1956

4. Dokončenie sondy B₁, C₁ a D₁

5. Zасыpanie studne a niektorých profilov

6. Vystrielanie liatych travertínov v profile I, úsek E - F.

Preštie kupy a výskum východnej polovice travertínového lomu sa presunuje na rok 1957.

Z dôvodov záchranných a najmä porovnávacích prevedie sa záchranný výskum na travertínovej lokalite vo Svätom Ondreji /obec Hôrka/. Výskum potrvá 2 týždne s 8 ľuďmi.

Návrh komisie:

prof. M. Kretzoi /GÚ Budapešť/, prof. W. Szafer /Botanický ústav Krakov/,
dr. K. Žebera, doc. Z. Roth, akad. R. Kettner, prof. dr. F. Němec, dr. Vl.
Zázvorka, J. Petržok, prof. dr. Q. Záruba, dr. K. Valoch, dr. R. Musil,
dr. Ivan, doc. dr. Lukniš, prof. dr. F. Novák, akad. J. Böhm, akad. J. Fi-
lip, dr. A. Točík, dr. V. Budinský-Krička, dr. B. Klíma, dr. J. Bárta,
dr. Š. Janšák, L. Bánesz, doc. J. Dekan, L. Hájek, doc. J. Valšík, dr. J.
Jelínek, prof. dr. Z. Frankenberger, prof. dr. L. Borovanský, prof. dr.
K. Žlábek, doc. dr. V. Fetter, prof. dr. V. Suk.

V Gánovciach 7. VIII. 1956

dr. A. Točík, v.r.

prof. dr. V. Budinský-Krička, v.r.

Z á p i s n i c a

z paleobotanickej komisie v G á n o v c i a c h dňa 11. VIII. 1956.

Vedúci výskumu: dr. E. Vlček

Prítomní: akademik W. Szafer, prof. dr. J. Szaferová /oba z Bota-
nického ústavu Krakov/, dr. V. Knébllová /ÚÚG Praha/,
F. Prošek /AÚ ČSAV Praha/.

Oba zahraniční hostia prezreli si lokalitu a oboznámili sa s výsledkami

výskumu a stratigrafiou. Večer si prezreli paleontologické nálezy a dôležité nálezy archeologické - výklad urobil dr. E. Vlček.

Najviac času sa venovalo prehliadke paleobotanického materiálu. Akademik Szafer i prof. Szaferová potvrdili určenie tu nájdených druhov. Akademik Szafer súhlasil s metódou, ktorá sa používa pri výskume v Gánovciach.

Vyhlásil, že je to lokalita svetového významu a slúbil, že sa zúčastní komisie dňa 28. VIII. 1956. Je ochotný prijať funkciu koreferenta paleobotanického výskumu lokality, ak sa splnia tieto jeho požiadavky:

1. Venovať výskumu v Gánovciach všetky sily,
2. Urobiť peľovú analýzu zo sedimentov pod travertínom,
3. Peľovou analýzou spracovať i travertíny. Analýzu spracovať v Botanickom ústave v Krakowe, pretože v Prahe nie je k dispozícii potrebný porovnávací materiál.
4. Urobiť makro- i mikroanalýzu kultúrnej vrstvy.

V Gánovciach 11. VIII. 1956

Zapísala dr. V. Knéblová.

Z á p i s n i c a

z komisie v G á n o v c i a c h na "Hrádku" dňa 28. VIII. 1956.

Vedúci výskumu: dr. E. Vlček

Pritomní: akademik Szafer, dr. Szaferová, dr. Budinský-Krička,
dr. Klíma, dr. Fetter, dr. Valšík, M. Černý, J. Petrbock,
M. Trávníček, K. Valoch, dr. Musil, L. Bánesz, Krúte-
lavá, dr. Bárta, F. Prošek, dr. Jísl, dr. Zázvorka,
dr. Radwanska, B. Lhotská, dr. Knéblová, dr. Jelínek,
C. Ambróz.

Program:

11.00 hod. Gánovce:

1. Uvítanie komisie a hostí. Komisiu vedie prof. dr. V. Budinský - Krička.
2. Výklad vedúceho výskumu dr. E. Vlčka.
3. Archeológia náleziska - F. Prošek

4. Zpráva o paleobotanickom výskume v Gánovciach 1956 - dr. V. Knéblová
5. Diskusný príspevok - Peľová analýza podložného ílu - akademik Szafer
6. Prehliadka lokality, výskumů a materiálu
7. Diskusia a gáznam o komisii

14,00 hod. Sv. Ondrej: Komisia na paleolitickej stanici v Hôrke.

14,30 hod. Švábovce: Komisia na starobronzovom pohrebisku.

15,00 hod. Gánovce: Poďakovanie a zakončenie komisie.

I.

Zpráva o výskume v Gánovciach r. 1956

Emanuel Vlček

II. výskumná kampaň začala 20. VI. 1956 a potrvá do 15. IX. 1956. Tohoročný výskum naväzuje na prípravný výskum z r. 1955 a postupuje podľa programu, vytýčeného komisiou zo dňa 15. IX. 1955.

Hlavnou úlohou výskumu je doplnenie a spresnenie stratigrafie náleziska, najmä zistenie veku ílovitého podložia travertínov.

Technika výskumu: Vzhľadom na stav zachovalosti lokality volil sa spôsob radiálnych sond, ktoré spojujú v lome postranné profily so stredom s hlavným kráterom. Kultúrna vrstva, zistená r. 1955 v západnom profile I, E - F, bola toho roku opäť preskúmaná v 1 m širokom páse v celej dĺžke profilu E₁ - F₁. Vlnajší profil I, A - B kompletizovaný sondou A₂, ktorá odkryla celú mocnosť travertínov až do podložia.

Najzávažnejšie výsledky tohoročného výskumu:

1. Sedimentami posledného glaciálu a interglaciálnymi travertínami /profil I, A - B/ získal sa kompletný profil až do podložných ílov /sonda A₁, A₂, B₁, C₁/.
2. V jednotlivých sondách získané paleobotanické makrozvyšky /lístie, plody, semená/ ukazujú na kompletný vývoj flóry v priebehu celého interglaciálu, a to od tundry cez tajgu do teplého zmiešaného lesa a opäť ochladenie do ihličnatého lesa a ako ukázal tohoročný výskum opäť do kričkovitej tundry /profil I, A - B - C/.
3. V podložnom šedom íle v sondách A₂, B₁, C₁ našli sa amorfné pozostatky kostí zvierat. Až v sonde C₁ boli nájdené zuby Rhinoceros sp., ktoré azda umožnia datovanie bahna v podloží travertínov. Toto bahno je oddelené hiatom od žltobielych travertínových pieskov, naväzujúcich plynulo na spodné

- travertínové pole. V iloch boli zistené kryoturbašné zjavy.
4. V travertínových okrajových profiloch boli rozlíšené bezpečne 2 kultúrne vrstvy s uhlíkmi, kosťami zvierat, ojedinelými jaspismi a kremeňmi. Zvrchná kultúrna vrstva spadá do polohy zvrchnej tundry a spodná na rozhranie konca dubového zmiešaného lesa a nástupu ihličnanov /Picetum + Acer/, /profil I, A - B, B - F/. Okrem toho zistili sa ešte polohy uhlíkov nad spodnou tajgou a nad spodnou tundrou. O ich hodnote nemožno sa zatiaľ vyjadrovať.
 5. Na okraji vlastného kráteru opäť sa zistila kultúrna poloha, z ktorej pochádzajú vlnajšie nálezy človeka. Stratigraficky starší kordovaný travertín je rozrezaný na bloky. V jednom voľnom bloku zo severnej strany výplne kráteru našli sa mnohé uhliky a kosti. Najlepší kus, ktorý sa podarilo vypreparovať, je dolná epifýza femuru leva.
 6. Hominidné nálezy z vrchnejšej kultúrnej vrstvy v kráteri, pochádzajúce z roku 1955, boli opäť preskúmané. Nájdenný rádius možno označiť pre niektoré prítomné znaky za neandertálsky. R. 1956 nenašli sa nijaké pozostatky človeka.
 7. Vo výplni kráteru bol vypracovaný zapustený objekt - vykladaná studňa - zo staršej doby bronzovej. Objekt je datovaný bronzami a črepmi otomanskej keramiky. Okrem toho sa našla železná dýka a hrnčeky, šité z bronzovej kôry.
 8. Činnosť expedície dopĺňujú záchranné výskumy v okolí:
 - a/ Švábovce - poloha "Vápenica" - kostrové pohrebisko z doby bronzovej a žiarové lužické pohrebisko.
 - b/ Sv. Ondrej /obec Hôrka/ - paleolitická stanica na vylámanej travertínovej kupě.

II.

Archeologické nálezisko v Gánovciach

František Prošek

Archeologické nálezy na lokalite "Hrádok" v Gánovciach sú pomerne chudobné, čo je spôsobené tým, že bola v minulých rokoch zničená lámaním kameňa až na celkom nepatrné pozostatky. I napriek tomu podarilo sa zachytiť archeologické pamiatky v niekoľkých rozličných polohách.

Najstaršie nálezy, ktoré sú zastúpené niekoľkými kremennými a jaspisovými odštepami, pochádzajú zo zvrchných polôh interglaciálnych travertínov a viažu sa na vrstvy, obsahujúce hojné drevené uhliky, rozbité a

spálené kosti zvierat. Tieto pamiatky sú zjavne staropaleolitické, rámcove moustierske. Analogické nálezy sa zistili i v travertínovej kupe Sv. Ondrej /obec Hôrka/.

Mladšie, ale ešte pleistocenné nálezy jaspisových čepeliek pochádzajú z bazálnej polohy vrstvy žltohnedej sprašovitej hlíny s drobným ostrohranným travertínovým štrkom. Uvedené nálezy pochádzajú z výplne krátera a nateraz sú iba náhodné. Výskum tohto miesta prevedie sa až v budúcom výskumnom období. Najmladšie, už holocenné nálezy pochádzajú prevážne z výplne pravekej studne, ktorá bola vykopaná do krátera a v menšej miere našli sa i v okrajových profiloch lomu.

Z výplne studne pochádzajú pamiatky kultúry bukovohorskej a kanelovanej. Studňa bola vykopaná v dobe kultúry otomanskej, ako ju datujú predovšetkým keramické nálezy, nájdené na jej dne. Okrem keramiky našlo sa v bahnitej výplni studne niekoľko zlomkov nádob šitých z brezovej kôry. Spodná časť studne so zachovanou výdrevou bola prekrytá vrstvou spáleného obilia, pod ktorým, presnejšie priamo pod jeho bázou, bolo niekoľko bronzov k sebe prilepených. Bronzy sú starobronzového rázu. Spoločne s nimi bola tu nájdená aj železná dýka s nitmi. Nad vrstvou spáleného obilia nasledovala deštrukcia studne /zosuté peistocenné výplne krátera, premiešané úlomky spálených tráv a mnohé zlomky otomanskej keramiky, zvieracie kosti atď./. Nad týmito sedimentami spočívala čiernošedá výplň priehlbne, ktorá zostala po zrútení studne. Povrch týchto výplní bol porušený lomom, takže sa nezachovali v celej mocnosti. V zachovanom zvyšku boli zistené pamiatky z už uvedenej kultúry a zároveň sa zistili zlomky keramiky z doby halštatskej.

III.

Zpráva o paleobotanickom výskume gánovských travertínov v roku 1956

Vlasta Knebllová

Po paleobotanickej stránke sú gánovské travertíny výnimočne bohatou lokalitou. Do dnešného dňa /a to iba na základe orientačného výskumu/ zistilo sa tu 40 rastlinných druhov. Staub, ktorý spracoval travertíny v Gánovciach už v r. 1893, uvádza iba 19 druhov, Pax v súbornej práci z rokov 1898 - 1908 už 24 druhov a Němejc v práci z r. 1937 19 druhov. Teraz zistený počet rastlinných druhov vysoko prevyšuje všetky existujúce nálezy. Doterajšie výsledky paleobotanického výskumu v Gánovciach sú známe ako z literatúry /Staub, Pax, Němejc/, tak i z vlastného pozorovania, z rozboru od-

tlačkov listov a plodov. Až toho roku po ukončení terénnych prác pristúpi sa ku spracovaniu peľoanalytickému a karpologickému, ktoré sa týka predovšetkým sedimentov ílovitých a hlinitých. V prvom rade je to podložie travertínov, tvorené šedomodrými ílovitými sedimentami, ďalej ílovité vrstvy medzi doskami travertínov, kultúrne vrstvy a holocénné sedimenty.

Na základe vývoja rastlinstva môžeme travertíny rozdeliť na niekoľko vegetačne zreteľne odlišných fáz, medzi ktorými sa nenašiel stratigrafický hiát.

Prvé, akési iniciálne štádium rozvoja porastu je vrstva s odtlačkami vrby a brezy. Podľa predbežných analýz sa zdá, že okrem iného je tu tiež prítomná *Salix repens*. Drobné lístočky briezky pravdepodobne patria breze trpasličej (*Betula nana* L.). Je to porast nízkych kričkovitých drevín, ktorý odpovedá veľmi studenému podnebiu, keď sa ešte nemohli udržať vysoké stromy. Svojím charakterom pripomína tundru. V ďalšom vývoji objavujú sa veľmi hojne odtlačky listov tráv, ešte s ojedinelými lístočkami drobných vrbok, ale už sa tiež vyskytuje prvá vysokokmenná drevina - breza. Toto krátke a často nie dosť výrazné obdobie akejsi subarktckej stepi, je vystriedané ďalšou zreteľne a výrazne vyvinutou lesnou fázou. Porast skladá sa predovšetkým z brezy a borovice, ku ktorým ešte pristupuje osika a jelša, ale v pomerne slabom zastúpení. Rastlinné spoločenstvo tejto vegetačnej fázy ukazuje ešte na dosť chladné podnebie, ktoré vtedy panovalo. Na ústupe tejto prvej lesnej periódy, pripomínajúcej porast severskej tajgy, pristupuje vrba v niekoľkých druhoch, ktorá na niektorých miestach celkom zatlačila brezu a borovicu.

V ďalšom vývoji ustupujú temer všetky dreviny a iba ojedinele vytrvávajú breza a borovica, ale objavuje sa i prvá teplomilná drevina - dub. Najprv ho nachádzame celkom ojedinele, ale neskôr je veľmi hojný a ukazuje na zreteľné oteplenie, ktoré je stále výraznejšie. Pristupujú ďalšie teplomilné dreviny, ako lieska (*Corylus*), *Tilia*, *Cornus*, *Fraxinus* a iné. Sú to predstavitelia najteplejšej vegetačnej fázy, tak zvané *Quercetum mixtum* alebo *Eichenmischwald*. V klimatickom optime, na vrchole interglaciálu pristupuje ešte *Juglans* a *Quercus cerris*. Oba tieto druhy majú už značné požiadavky na teplo. *Quercus cerris* rastie u nás len v najteplejších územiach, orech nepetrí dnes medzi našu domácu kvetenu. Bohužiaľ, dosiaľ nemôžem podať detailnejšie rozdelenie tohto najteplejšieho a zdá sa i najdlhšieho údobia, hoci, ako sa to už teraz rysuje, to bude možné.

Dr. Knéblová žiada SAV, aby zaslala prípis na ÚÚG v Bratislave a v Prahe, aby sa lokalite venovala všetká starostlivosť a pomoc a aby ÚÚG zaradil lokalitu ako najdôležitejšiu výskumnú úlohu v obore paleobotaniky.

Ďalej komisia v 3. etape výskumu navrhuje :

1. aby bol prekopaný priečny profil zvyškom krátera v smere S - J,
2. aby bol zaistený dostatočný počet kvalitných robotníkov, jednotlivých odborníkov a technických síl,
3. aby sa zaistil dostatočný počet spolupracovníkov zavčas, aby príslušné ústavy mohli počítať s ich plánom .
4. umožniť pracovníkom z Gánovciach, aby mohli uvidieť porovnávacie profily a materiály u nás /Šipka, Ochoz, Jislova jeskyně, travertíny na Spiši/ a niektoré z dôležitých lokalít v cudzine /Ehringsdorf - NDR, Krapina - Juhoslávia, Monte Circeo - Taliansko a Szubalyuk, Tata - Maďarsko/.

Poznámka komisie: Pracovníci v Gánovciach venovali vo voľnom čase pozornosť prieskumu okolia a urobili záchranné výskumy v Švábovciach a Sv. Ondreji.

28. VIII. 1956

Zapísala B. Lhotská

Záznam o paleontologickej komisii v Gánovciach

dňa 10. IX. 1956

Prítomní: prof. dr. M. Kretzoi /GÚ Budapešť/, S. Kretzoi /Budapešť/,
J. Vágvölgyi /M. Budapešť/, dr. E. Vlček, F. Prošek, dr. V. Ložek.

Zahraniční hostia si prezreli lokalitu a dokladové materiály. Prof. Kretzoi určil hlavné paleontologické materiály z profilov a sond. Za najzávažnejšiu okolnosť z hľadiska paleontologického považuje to, že tu nájdené fauny možno veľmi presne synchronizovať s úplným vývojom kveteny a malakofauny v travertínoch Hrádku.

Paleontologicky najvýznamnejším prínosom tohoročného výskumu je dokázanie dvojnásobného vystriedania studenomilného nosorožca *Coelodonta antiquitatis* s teplomilným *Dicerorhinus cf. Merckii* v 5 horizontoch na sebou.

Zuby nosorožca z podložínych ílov patria studenej *Coelodonte antiquitatis*. Z teplých období travertínov pochádzajú formy *Dicerorhinus cf. Merckii*. V období Piceta a sedimentácie posledného glaciálu nastúpila opäť *Coelodonta*. Z ostatných sŕvcov možno konštatovať len dvojitú výmenu teplo-

Ochladenie, ktoré potom opäť nastalo, prejavilo sa zreteľne i v zložení vegetácie. Väčšina listnatých teplomilných drevín ustúpila a bola nahradená vrbami, hrabom, javorom /*Acer pseudoplatanus*/, všetky už trochu pomiešané ihličnatými drevinami. Ako nastávali nepriaznivé klimatické podmienky, pomaly ustupujú zvyšky listnáčov a čisté ihličnaté lesy, tvorené prevážne smrekom a jedľou, ovládli územie. Stále silnejšie ochladzovanie znamená nový nástup kričkovitej tundry a tak v posledných travertínových vrstvách nachádzame okrem ihličia opäť odtlačky drobnej vrbky a ojedinelé i brezy. Tým sa uzatvára vývoj rastlinstva v priebehu jedného celého interglaciálu.

Medzi jednotlivými vegetačnými zónami našli sa prechody, ale nikde sa nezistil hiát, ktorý by oprávňoval domnienku, že tu ide o niekoľko interglaciálov alebo interštádiálov.

Rovnakého názoru je tiež Němec, ktorý už v roku 1937 vyvrátil Paxovu domnienku, že sa v travertínoch strieda 5 kvetien /z nich sú 3 chladnomilné a 2 teplomilné/, patriacich celému pleistocénu.

Veľmi zaujímavý a vcelku trochu odlišný typ vegetácie bol zistený v sedimentoch krátera. V tohoročnom výskume bolo iba orientačne rozbité niekoľko balvanov, hlavný lom a detailné odoberanie vzorkov sa previedlo až r. 1957. Ale i tieto náhodné zbery priniesli zaujímavé výsledky. Nateraz zaradiť sedimenty krátera do už uvedených vegetačných fáz nie je zatiaľ paleobotanicky možné. Detailné spracovanie nájdených odtlačkov a peľová analýza značne doplní a spresní doterajšie výsledky. Vzhľadom na množstvo materiálu a na obťažné metodické podmienky vyžiada si však paleobotanický výskum veľa úsilia. Úplný vegetačný vývoj jedného celého interglaciálu, dokumentovaný bohatými nálezmi často pekne zachovaných odtlačkov rastlinných zvyškov, stavia travertíny na Hrádku v Gánovciach na prvé miesto v Európe. Po stránke paleobotanickej sú Gánovce klasickou lokalitou.

IV.

Záznam z komisie v Gánovciach.

Po výklade vedúceho výskumu dr. E. Vlčka a jeho spolupracovníkov F. Proška a dr. V. Knéblvej si komisia prezrela lokalitu a výskum. Diskusia sa previedla priamo na lokalite. Po nej si účastníci prezreli dôležité dokladové materiály z jednotlivých profilov a sond.

Úlohou tohoročného výskumu bolo spresnenie stratigrafie lokality a hlavne zistenie veku vlastného podložia travertínov.

Komisia došla k týmto záverom:

1. Výskumom sa zistila kontinuita sedimentov posledného glaciálu s posledným interglaciálom v profile I, úsek A, B, C a E - F.
2. Profil bol kompletizovaný po stránke paleobotanickej makrozvyškami v sondách A₁, A₂ a B₁.
3. Bol zistený hiát medzi bazálnymi partiami travertínového komplexu a podložným ílom, ktorý nie je nateraz bližšie datovaný. V sonde C₁ v ílovitých polohách našli sa okrem iného zuby *Rhinoceros* sp.
4. Akademik W. Szafer urobil peľovú analýzu zvrchnej polohy podložných ílov a dosvedčil tak jej príslušnosť do niektorého glaciálu /tundra/.
5. V okrajových profiloch boli zistené v travertínoch 2 kultúrne staropaleolitické vrstvy: a/ zvrchná v období zvrchnej tundry,
b/ spodná v období chladného ihličnatého lesa.
6. Vo voľnom balvane korodovaného travertínu boli zistené mnohé uhliky a kosti zvierat. Najlepším nálezom je distálna epifýza femuru pravdepodobne leva, ktorý je tu zistený novými výskumami po prvýkrát /r. 1895 uvádza leva z travertínu Hrádku A. Münnich/. Ostatné kosti sa nateraz neurčovali. Podľa predbežného určenia nenašli sa pri tohoročnom výskume zvyšky ľudských pozostatkov.
7. Ako vedľajší výskum bolo odkrytie a vybranie obloženej studne z doby bronzovej. Inventár: malý starobronzový poklad, zlatý prsteň, železná dýka s nítmi, šité hrnčeky z brezovej kôry, veľké množstvo otomanskej keramiky, zvieracie kosti, spálené obilie a pozostatky človeka.

Účastníci komisie konštatovali, že pracovníci výskumu v Gánovciach splnili im určené úlohy na tento rok.

Požiadavky a návrhy komisie:

Akademik Szafer kladie Gánovce pre ich význam pre štúdium paleobotaniky a kvartéru vo všeobecnosti na prvé miesto v Európe. Navrhuje preto komplexné spracovanie všetkých tu prítomných sedimentov, t. j. travertínov i podložných ílov, a to geologicky, paleoklimaticky, paleobotanicky, paleoosteologicky a pod. Z paleobotaniky žiada detailné spracovanie nielen po stránke rozboru makrozvyškov, ale i po stránke peľovej analýzy bahien i travertínov. Ďalej doporučuje detailný výskum celej podtatranskej kotliny, aby sa zistila súvislosť stratigrafie a geomorfológie a rovnako i súvislosť pleistocenných profilov a glaciálnych zjavov v Tatrách.

milných a starších v studenomilné a mladšie u slonov a koní.

Prof. Kretzoi je presvedčený, že Gánovce sú momentálne najdôležitejšou mladoquartérnou lokalitou, ktorá umožňuje paralelizáciu fauny a flóry s nálezmi človeka. Táto lokalita konzervuje materiály ako nijaká iná, takže jemné detailizovanie profilu je umožnené. Domnieva sa, že Gánovce značnou mierou prispievajú k rekonštrukcii klimatických vzťahov k jednotlivým formám človeka a jeho histórie.

Gánovce sa musia spracovať komplexne, na veľkej báze. Po konečnom zhodnotení náleziska a materiálov Gánovce sa stanú kľúčovou lokalitou nielen pre všeobecnú stratigrafiu, chronológiu, ale i pre prehistóriu človeka.

Po stránke čisto zoopaleontologickej žiada prof. Kretzoi mikrofaunistický rozbor jednotlivých sedimentov a hlavne kultúrnych vrstiev /profil I, E - F/.

10. IX. 1956

dr. E. Vlček, v.r.

Z á z n a m

z komisie na paleolitickéj stanici v hliníku V l č k o v c e, o. Sereď,

Vedúci výskumu: dr. Juraľ Barta

Prítomní: František Prošek z AÚ ČSAV Praha

dr. Emanuel Vlček z AÚ SAV v Nitre

Vedúci výskumu podal výklad profilu podľa doterajšieho stavu odkryvu.

V sprašovom profile sa nachádzajú nateraz viditeľné 4 tmavšie polohy sprašových hlin. Paleolitická industria bola zistená v hĺbke cca 330 cm tesne pod povrchom druhej polohy tmavšej hlíny. Stratigrafická pozícia jednotlivých vrstiev nie je zatiaľ celkom jasná pre neprehľadnosť celkovej situácie, pretože hliník je splachom na mnohých miestach nevýrazný. Napriek tomu, na základe predbežných poznatkov očistený profil stavbou i štruktúrou vývoja pôd vykazuje určité obdoby s považskými profilmi v Zamarovciach, Moravanoch a Banke. Profil vo Vlčkovciach iste reprezentuje profil celého würmu.

Ďalej bola demonštrovaná dosiaľ získaná industria a osteologický materiál. Industria pozostáva v prevahe z drobných odštepov radiolaritu a bieleho patinovaného pazúrika. Hoci predbežne typologický javí sa ako málo výrazná, rámcovo nevymyká sa z okruhu mladopaleolitického. F. Prošek zisťuje tu určité analógie s materiálom mladopaleolitických staníc z okolia Moraván.

Na základe zhodnotenia doterajšieho stavu výskumu vo Vlčkovciach komisia navrhuje:

1. Zamerať profil v celej dĺžke v mierke 1 : 100 po predchádzajúcom očistení nevýrazných miest úzkymi ryhami.
2. Z dôvodov možnosti zachytenia profilu würmu pod horizontom glejových hlin vyhlíbiť sondu do dna hliníka.
3. Odobrať vzorky pôdy a previesť zber paleontologického materiálu.
4. Vzhľadom na to, že ide o profil celého würmu a že paleolitickú vrstvu bude možné presne datovať komisia odporúča, aby sa vo výskume ešte toho roku pokračovalo, lebo profil je ohrozený ťažbou hliny.

dr. Juraj Bárta, v.r.

Z á p i s

z komisionálnej obhliadky paleolitického výskumu v obecnom hliníku v polohe "Viničky" v katastri obce V l č k o v c e, o. Sereď, dňa 12. X. 1956.

Vedúci výskumu: dr. Juraj Bárta

Prítomní: dr. Karel Žebera, ÚÚG Praha, prom.biolog Eduard Krippel, GÚ D.

Štúra Bratislava, prom. geológ Vladimír Baňacký GÚ D. Štúra Bratislava, prom. archeológ Ladislav Bánesz AÚ SAV Nitra.

Prítomní po obhliadke celkového sprašového profilu a jednotlivých pracovišť a po výklade vedeckého výskumu konštatovali nasledovné:

Sprašový komplex v obecnom hliníku vo Vlčkovciach je vytvorený tromi sprašovými pokryvami. Vo vrchnom sprašovom pokryve možno celkom zreteľne rozoznať 3 dielčie sprašové súvrstvia a 3 slabé zhlinené súvrstvia, ktoré korešpondujú so soliflukčnými vrstvami W3 v Predmostí na Morave. Zhlinené súvrstvia sú hnedavo žlté, dielčie sprašové súvrstvia sú šedavo žlté. Veľmi zreteľne je vo vlčkovskom sprašovom komplexe vyvinutý sprašový pokryv würmu 2, ktorý má na svojom povrchu vyvinutý a v celej dĺžke steny hliníka veľmi dobre viditeľný interštadiálny pôdny typ, t.j. interštadiálnu hneдозem würmu 2/3. V dnes prístupnej stene je najspodnejší sprašový pokryv würmu 1, ktorého povrch je pokrytý interštadiálnou hneдозemou würmu 1/2. Aj tento pochovaný fosilný pôdny typ je sledovateľný v celej, dnes prístupnej stene hliníka, okrem juhovýchodnej časti, kde je sprašový komplex postihnutý a rozvlečený zreteľnou soliflukciou.

Z hľadiska geologického považujeme sa veľmi nutné a dôležité pre-

kopať profil F až do podlažia sprašového komplexu, aby sa zistilo koľko je tu sprašových pokryvov a aký pochovaný fosilný pôdny typ pod sprašovým pokryvom würmu 1, totiž či je tu červenozem, ako v Hlbokom Jarku pri Moravoch alebo iný pôdny typ.

Szeletská industria s listovitým hrotom a s úlomkom listovitého hrotu nachádza sa v humóznom B a vo vrchnej časti hŕizontu C sprašového pokryvu würmu 1, t. j. v súvrství označenom pri výskume písmenom L a písmenom M /hŕizont C/.

Mladšia starogravettská industria so širokými čepelovitými škrabadlami a čepeľkami, s obitým chrbtom nachádzajú sa v hŕizonte B stredného sprašového pokryvu, t. j. würmu 2 označovanom pri výskume písmenom CH.

V hŕizonte C sprašového pokryvu würmu 2 nachádza sa industria, ktorú predbežne nemožno presne kultúrne zaradiť na základe doterajších nálezov.

Pokiaľ ide o pracovisko C nemožno pedologický alebo geologický rozlíšiť sídelný objekt, hoci je isté, že ide o sídelný objekt paleolitický. Pedogenetický proces, ktorého výslednicou je interštadiálna hnedozem, úplne zotrel kontúry sídelného objektu a strávil temer úplne kostené pozostatky, takže objekt treba rekonštruovať jedine na základe archeologických nálezov. V hŕizontoch C sprašových pokryvoch možno očakávať výskyt sídelných objektov, ktorých kontúry môžu byť zreteľné a výplň sídelných objektov sa bude zreteľne líšiť od svojho okolia.

Z hľadiska stratigrafického a chronologického považujeme vlčkovské paleolitické stanovisko za tak dôležité ako Předmostí na Morave, lebo tu možno jednoducho sledovať plynulo kultúrny vývoj mladého paleolitu cez celý würm 1 a würm 2 a možno očakávať osídlenie i v interštádiách würmu 1/2 a 2/3 ako i würmu 3 a jednako sú tu v komplexnom vývoji vyvinuté sprašvé pokryvy würmu, t. j. poslednej doby ľadovej, ktoré umožňujú presné stratigrafické zaradenie mladopaleolitických kultúr.

Vlčkovce sú dnes nesporne najdôležitejšie slovenské paleolitické stanovisko, ktoré by sa malo sústavne sledovať už preto, že sa tu trvalo ťaží spraš, pričom sa nálezy neodvratne ničia, takže za niekoľko desaťročí by sa mohli dočkať osudu Předmostí na Morave.

Zapísal : dr. J. Bárta

Dodatok vedúceho výskumu: Podľa rady komisie bola dodatočne prevedená skúška kyselinou solhou, ktorá priniesla potrebu skorigovať stratigrafické určenie polohy listovitých hrotov z C hŕizontu W1 na B hŕizont W1. Skúška ukázala, že nevápnitá interštadiálna hnedozem W1/2 hoci farebne plynule prechádza do W1, vytvára hranicu vápnitosti až 20 cm nižšie oš najnižšej polohy nálezu szeletských listovitých hrotov.

Z á p i s n i c a

z komisie na výskum v Tibave, konanej dňa 9. augusta 1956.

Vedúci výskumu: Karol Andel

Pritomní: dr. I. B. Kutziánová, dr. A. Točík, dr. V. Budinský - Krička,
F. Prošek, dr. Pástor, dr. Polla, L. Bánesz.

Predmetom komisie bolo preverenie výskumnej metódy, výsledkov a dokumentácie za výskumnú sezónu 1956.

Na základe pokusného výskumu v r. 1955 sa pristúpilo za vedenia K. Andela k plošnému odkryvu. Metóda, ako i spôsob dokumentácie boli určené komisiou, predovšetkým oponentom dr. V. Budinským - Kričkom.

Sektorovým spôsobom bolo odkrytých celkom 32 sond rozličných rozmerov.

Výskum bol zameraný na riešenie problematiky pohrebného rítu na tzv. uzavretých hrobových celkoch ako aj na pomer pohrebišťa k sídlisku.

Pre pedologické podmienky i pre plytkosť objektov nebolo možné daným požiadavkám plne vyhovieť. S konečnou platnosťou možno konštatovať, že na pohrebisku sa nachádzajú kostrové hroby s orientáciou V - Z, pričom nie sú vylúčené určité odchylky. Zvlášť treba vyzdvihnúť vypracovanie kolových jam, o ktorých nemožno zatiaľ bezpečne tvrdiť, či patria k hrobom alebo sídliským nálezom. Tak isto problematickým zostáva jeden žiarový hrob. Pomer sídliských objektov k pohrebisku ani stratigraficky ani chronologicky nemohol byť určený.

Preskúmaná časť pohrebiska časove sa hlási kovovou industriou k bodrogkeresztúrskeму okruhu, naproti tomu keramika od Tiszapolgáru ku Bodrogkeresztúru. Na základe pripomienky dr. Kutziánovej sa vyskytujú v keramike čisté tiszapolgárske ale aj prechodné formy bodrogkeresztúrske. Komisia navrhuje do konca sezóny 1956 sektorovou metódou odkryť zvyšnú časť južnej časti objektu a v mesiaci septembri pokusnou sondou, vedenou v smere V - Z preskúmať parcelu, ležiacu v susedstve viničnej parcely. Na základe tejto sondy bude možné vypracovať perspektívny plán budúceho výskumu.

Záverom komisia konštatovala, že po pripomienkach oponenta dr. Budinského - Kričku sa zlepšila prvotná dokumentácia, v poriadku sa našla evidencia nálezového materiálu, odborný a technický denník. Oponentúra dr. Budinského - Kričku:

1. V denníku nech sa opatrne vyslovuje mienka o hrobových celkoch, keď sa

v nich nenajdú zvyšky kostí.

2. Venovať zvýšenú pozornosť terénnej dokumentácii zvyškov jám a priehlbín, nielen pri zakresľovaní, ale i pri zameraní vo väčšej mierke a pri odkrývaní a/ brať vzorky, materiál izolovane triediť, sledovať formy, hĺbku a priemer
b/ každú jamku a priehlbenu osobitne evidovať.
3. Venovať náležitú pozornosť evidencii i fixovaniu sporadických nálezov kalcinovaných kostí.
4. Podľa návrhu dr. Kutziánovej prevádzať výskum mimo suchého obdobia, aby sa skúmaný objekt maximálne využil po stránke metodickej a dokumentačnej.
5. Zvlášť sa vyzdvihla účinná spolupráca poslucháčov FF UK.

9. VIII. 1956

Z á z n a m

z komisionálnej obhliadky paleolitického sídliska v T i b a v e.

Vedúci výskumu: Ladislav Bánesz

Prítomní: ako na predchádzajúcej komisii.

Pod neolitickým pohrebiskom v Tibave boli zistené zvyšky paleolitického sídliska. Výskumom bol poverený L. Bánesz.

Geologické prostredie je veľmi nevhodné, nezachovali sa v ňom kosti. Nálezy sú obmedzené iba na kamennú industriu. I napriek tomu sa podarilo zistiť zvyšky sídelného objektu.

Žiada sa aj naďalej sledovať na skúmanej ploche prípadné paleolitické objekty a viesť úplne samostatnú dokumentáciu. V hlavnom pracovnom denníku robiť len stručný záznam.

Vzhľadom na stratigrafiu treba previesť ešte v tejto sezóne kontrolnú sondu až na podložie s patričnou dokumentáciou a odobrať vzoriek.

Doterajší výkop naznačuje, že buď ide o dve vrstvy zmiešané alebo ide o neskorú fázu stredného aurignacien.

Komisia schválila metodický postup a príslušnú dokumentáciu. Kvôli prehľadu odporúčala rušiť kontrolné medzistenky.

9. VIII. 1956

Z á z n a m

z komisionálnej obhliadky výskumu v Malých Kosihách v polohe "Török domb"
dňa 8. X. 1956.

Prítomní: dr. A. Točík, B. Benadík, M. Hrmová, J. Rajček, K. Sedlák

Predmetom obhliadky bolo pred zasypáním overiť problematiku stratigrafie
v sonde I /SZ - JV/, ako aj výsledky, konštatované sondou II, vedenou
cez priekopu a kolmo idúcou na sondu I. Sonda I. je kopaná anglickou
sektorovou metódou s ponechaním 8 kontrolných blokov, ktoré naväzujú na
profily bočné. Až na sektor I/9 všetky boli preskúmané až na rastlú pô-
du.

Stratigrafia objektu od rastlej pôdy nahor:

Nad rastlú pôdou na celom objekte bola konštatovaná pomerne hrubá, mies-
tami až 60 cm čiernozem, ktorá vznikla na sklonku doby kamennej, prípad-
ne na počiatku doby bronzovej. Je charakterizovaná sporadickým výskytom
črepov, kostí, prípadne iných ojedinelých sídlištných zvyškov. Pre dato-
vanie najspodnejšej vrstvy čiernozeme majú význam dve kultúrne jamy, zi-
stené v objekte I/8 a I/9, pričom jama v objekte I/9 v profile východnej
bočnej steny sa zrejme nachádza pod čiernozemou. Práve tak isto kultúrna
jama v objekte I/8 bola pozorovaná až keď sa prišlo na čiernozem. Zatiaľ
nie je možné bezpečne vyriešiť pomer týchto kultúrnych jám s nálezmi ke-
ramiky pozdne slavónskej k čiernozemi. Nálezy v čiernozemi, podľa udania
K. Sedláka a J. Rajčeka sa vyskytovali len v hornej časti a upomínajú na
voštinovú keramiku. Okrem toho v sektore I/2, I/3 v čiernozemi sa prišlo
na keramiku, zdobenú prsovitými výčnelkami, ktorej bližšie kultúrne ur-
čenie sa môže previesť len starostlivou analýzou. Z toho dôvodu na uve-
denom objekte zostáva nevyriešený vzťah medzi kultúrnymi objektami s poz-
dne slavónskou keramikou a spodnou vrstvou čiernozeme.

Všetky navrstvené vrstvy nad čiernozemou patria staršej, po-
ťažne strednej dobe bronzovej s nálezami postupne za sebou - voštinová
keramika, hatvanská, kisapostágska a maďarovská, ktorú sprevádza severo-
panónska a füzesabonyská keramika so silnými ohlasmi keramiky mohylovej.

Úlohou a cieľom výskumu nebolo venovať sa vypracovaniu sídliš-
tných objektov, ale riešiť otázky stratigrafie a preto sondou I boli
prerezané početné objekty, ktoré sa rysujú v čelných a bočných profiloch.

Okrem jednotlivých sídelných fáz, ktoré sa prejavujú dlážkami a deštrukciami /spálené horizonty, vyplnené dupanou pôdou/ v profiloch sa jasne rysujú ohniská, zvyšky pece a rôzne druhy kultúrnych jam, ktoré podľa toho, z ktorého horizontu vychádzajú majú neobyčajný význam pre rozpoznanie sídelných horizontov v rámci staršej a strednej doby bronzovej. Podľa doterajších výsledkov po zániku staro- a strednobronzového osídlenia objekt bol znovu intenzívne osídlený až v stredoveku, čo sa prejavuje v profiloch sondy I. Kultúrna vrstva stredoveká sa vyznačuje nálezmi drobných fragmentov tehál, malty, kamenia, za to menej nálezmi črepov. V sonde č. I sa odporúča do konca výskumu v roku 1956 urobiť nasledujúce:

V sektore I/9 sledovať priehtbeninu, ktorá sa rysuje v sektore I/8 a ktorá ide v smere V - Z a súvisí pravdepodobne s najstaršou sídelnou fázou.

V tom istom sektore pokúsiť sa riešiť vzťahy relatívnej stratigrafie medzi kultúrnou jamou s nálezmi keramiky pozdne slavónskej a horizontom čiernozeme. Podľa možnosti vybrať vo všetkých sektoroch tie kultúrne jamy, ktoré sú bohaté nielen na nálezy, ale ktoré pretínajú viaceré sídelné horizonty. Podl. programu dokončiť a vypracovať sektor I/9 až po rastlú pôdu.

Úlohou sondy II. bolo riešiť datovanie priekopy, ktorá obopína vlastnú vyvýšeninu. Západnou časťou sondy II. sa zistilo, že smer priekopy zo staršieho obdobia maďarovskej kultúry sa odchyľuje od smeru dnešnej priekopy. Táto priekopa v stave dnešného výkopu nedovoľuje sledovať pokračovanie čiernozeme, ktorá bola zistená na vlastnej vyvýšenine. Staromaďarovská priekopa je vyplnená väčšinou popolistou planírkou, pieskovou výplňou a je prikrytá súvislým horizontom udusanej hliny, ktorá predstavuje určitú sídelnú fázu v období maďarovskej kultúry. Možno to vysvetliť tak, že priekopa stratila v staršej fáze maďarovskej kultúry svoju pôvodnú funkciu a že ďalšie maďarovské sídelné fázy ju potom nerušene pokrývajú.

Okrem tejto priekopy bola zistená ďalšia menšia priekopa, tiež vyplnená popolistou hlinou, ktorá bezprostredne súvisí s mohutnou maďarovskou priekopou. Na východnej strane sondy II sa konštatoval mladší zásah, ktorý šikmo zrezal vrstvy čiernozeme a niekoľko nádobné sídelné vrstvy maďarovské. S týmto pozdným, asi stredovekým zásahom, ktorý stvárnil dnešnú priekopu, pravdepodobne súvisí aj hlboký kop, ktorý sa tiahne na svahu vyvýšeniny. Vzhľadom na to, že výskum t. roku nie je možné dokončiť,

robia sa tieto opatrenia:

1. Na dne priekopy sa zasype prechod, slúžiaci pohraničnej strážii a miestnemu obyvateľstvu,
2. Celý výskum sa ešte hustejšie zaistí drôteným plotom a citlivé miesto na západnej strane sondy II sa oplotí
3. Dokončí sa výkop sondy II a hĺbina, ktorá na okrajoch môže príliš zatažovať hlboké sondy sa odhrnie ďalej
4. Zašle sa objednávka na vyhotovenie výstražných tabuliek.

8. X. 1956

Zapísala M. Hrmová

dr. A. Točík, v.r.

Z á p i s n i c a

z komisie, konanej dňa 9. augusta 1956 na výskume pozdnelaténskeho sídliska v Z e m p l í n e.

Vedúci výskumu: B. Benadík,

Oponent: dr. V. Budinský-Krička

Členovia: dr. I. B. Kutziánová, dr. A. Točík, dr. B. Polla, dr. J. Pástor, F. Prošek.

Účelom výskumu bolo zistenie pozdnelaténskeho osídlenia, jeho sídlisťných foriem so zvláštnym zreteľom na problematiku opevneného objektu na hradisku "Várhegy". Za vedenia B. Benadíka, na základe výsledkov zisťovacích sond r. 1955 sa pristúpilo tiež k plošnému odkryvu v polohe "Tábor" a "Táboralja".

Komisia konštatovala, že zvolená metóda na sídlisku "Tábor" a "Táboralja" plne vyhovuje maximálnym požiadavkám, kladeným na výskum. V sonde II v polohe "Tábor" na svažujúcom sa teréne boli zistené sídelné objekty /hrnčiarska pec, obytné polozemnice/. Nálezový materiál hovorí pre jednofázové intenzívne osídlenie uvedenej polohy, spojené so špecializovanou remeselnou výrobou. Na uvedenej polohe zostáva nedoriešená otázka bohatého výskytu kameňov ako aj koncentrácia väčších i menších kameňov na hornom okraji sondy.

Očistený profil deštrukcie opevnenia Várhegy priniesol tieto poznatky: V najspodnejšom horizonte sa nachádzajú zvyšky trámovej konštrukcie, spočívajúce na hlinitom podklade, s nálezmi ojedinelých pozdnelatenských črepov. Na ňom leží deštrukcia veľkých kameňov, sprevádzaných výlučne pozdnelatenskou a maľovanou keramikou, ktorá je v tejto vrstve nápadne husto zastú-

pená. Tento horizont je prekrytý žltou štrkovitou šterilnou vrstvou, nad ktorou nasledujú už vrstvy slovanske a stredoveké.

Komisia konštatovala, že dokumentácia určitých objektov vyhovuje maximálnym požiadavkám. Na návrh prof. dr. V. Budinského-Kričku treba doterajšiu dokumentáciu doplniť ešte podrobnejšie náčrtmi a detailným terénnym opisom.

Úlohy do konca výskumnej sezóny 1956:

1. Vypracovať objekty v začatých sondách v polohe "Tábor" a osobitnú pozornosť venovať terénnej stupni s intencionálnou výplňou kameňov v sonde II. Na severozápadnej strane sondy viesť až na rastlý terén ešte profilovú sondu, širokú 0,50 m. Na základe tejto sondy v pozitívnom prípade previesť plošný odkryv tejto kamennej deštrukcie.
2. V polohe "Várhegy" z bezpečnostných dôvodov stupňovite skryť profil maximálne po 2 m a urobiť príslušné opatrenia. Vzhľadom na to, že s týmto je spojená problematika pozdnelaténskeho opevnenia, natočiť celý postup odkryvu na úzky film, urobiť farebnú dokumentáciu /kreslenú v mierke 1 : 50, v dôležitých prípadoch 1 : 20 a fotografickú farebnú dokumentáciu/. Odporúča sa z jednotlivých vrstiev odoberať vzorky zemin, kameňa a drevenej konštrukcie.
3. V polohe "Táboralja" po stránke metodickej viesť dôsledný plošný odkryv po 10 cm vrstvách a jednotlivé horizonty graficky dokumentovať. Vzhľadom na to, že pri kladení základov v blízkosti sa nachádzajúcich domov sa prišlo na zvyšky železiarskej výroby, odporúča sa podľa možnosti odberať vzorky zemin a tieto urýchlene nechať príslušným odborníkom analyzovať.

Komisia súhlasne konštatovala, že systematický výskum v Zemplíne má kľúčový význam pre problematiku výrobných vzťahov na zlome letopočtu, ako aj pre závažné problémy etnické. Navrhuje sa, aby celé širšie okolie bolo starostlivo zamerané, vyhotovené letecké snímky a vypracovaný operatívny plán do roku 1960.

Súčasne sa vyslovuje uznanie vedúcemu výskumu za doterajšie vedenie výskumu.

9. augusta 1956

B. Benadík, v. r.

Z á p i s n i c a

napísaná dňa 6. septembra 1956 na komisií pozdnelaténskeho sídliska v Zemplíne.

Vedúci výskumu: Blažej Benadík,

Členovia: dr. J. Poulík, doc. B. Svoboda, dr. J. Pástor, K. Andel,
dr. O. Halaga, T. Kolník, dr. Segert.

Komisia si prehliadla hradisko, kde vedúci výskumu podal celkový prehľad situácie v teréne. Na vnútornej strane severozápadnej časti opevneného valu prezrela komisia sondu, z ktorej je zrejmé, že pod slovenskou deštrukciou s veľkou pravdepodobnosťou ide o zbytky opevňovacej stavby z laténskeho obdobia. K tomuto záveru dospel vedúci výskumu zvlášť preto, že tu bola nájdená pozdnelaténska keramika, medzi ňou i maľované črepy. So zreteľom na to, že tu boli zistené tieto závažné okolnosti a že sa dosiaľ nedať v plnom rozsahu na podklade tejto malej sondy bezpečne konštatovať, či ide skutočne o opevnenie pozdnelaténskeho obdobia komisia navrhla, aby v týchto miestach bola v budúcej sezóne urobená väčšia sonda, ktorá by dosiahla pôvodného terénu. V sonde II, ležiacej mimo hradiska na severozápadnom okraji obce v polohe "Táboralja" videla komisia ďalší plošný odkryv, v ktorom bol objavený sídelný objekt laténsky, v ňom predovšetkým pec na pálenie keramiky s dvomi vykurovacími kanálmi.

Ďalej vedúci výskumu dal k posúdeniu pás kamenne deštrukcie, nachádzajúcej sa v uvedenej sonde. Dospelo sa k záveru, že môže ísť o deštruovanú kamennú ohradu nejakého hospodárskeho celku.

Už z vlastného hradiska poukázal vedúci výskumu členom komisie na výraznú terénnu vlnu, ktorá sa ťahne vo vzdialenosti asi 800 m západne a severozápadne od hradiska. Komisia konštatovala, že je pravdepodobné, že tieto terénne vlny boli využité pre vonkajšie opevnenie vlastného predhradia. Preto v Zemplíne nemôže ísť o normálnu laténsku osadu, ale skôr o sídlisko, ktoré má charakter oppida.

Na priklonenom svahu pod pravdepodobným vonkajším opevnením sú akési mohylovité útvary, ktorých stárie nie je určené.

Náhodný rez pre vodovodné potrubie ukázal, že tieto mohylovité útvary nie sú z rovnakého materiálu, ale boli v určitej dobe navrhnuté a majú odchylnú náplň. Podľa zdelenia vedúceho výskumu sú v týchto násypoch pozdnelaténske črepy. Niektorí členovia komisie sa domnievajú, že by mohlo ísť o deštrukciu stavebných objektov.

Komisia ďalej prehliadla sondu 5 - 6 východne od cesty Zemplín - Jastrabie v polohe "Táboralja" a rovnako konštatovala, že je tam laténske osídlenie takého charakteru, ako na iných, už uvedených miestach.

Doterajší výskum ukazuje, že tu ide o rozsiahly objekt z pozdnelaténskeho obdobia a že terajší výskum podal prakticky len nepatrnú časť jeho celkového obrazu. Preto komisia doporučuje, aby so zreteľom na to, že tu bol nájdený veľmi dôležitý materiál pre riešenie pozdnelaténskeho obdobia v strednej Európe, začalo sa v budúcej sezóne s rozsiahlejšími odkryvmi a aby za týmto účelom pre sezónu 1957 boli už zaistené finančné prostriedky. Celá záležitosť bola prejednaná vo Vedeckej rade AÚ SAV.

Komisia konštatovala, že vedúci výskumu prevádzal výskumy za nepriaznivých podmienok so všetkou zodpovednosťou a vyhovujúcimi metódami. Doterajšie výsledky svojej práce zachytil vzornou dokumentáciou. Komisia ďakuje za jeho obetavú prácu a iniciatívne rozhodovanie v teréne.

6. septembra 1956

Zapísala: Eva Kolníková

Z á p i s n i c a

napísaná z príležitosti odbornej komisie na výskume rímskeho objektu v M i l a n o v c i a c h dňa 3. augusta 1956.

Vedúci výskumu : Titus Kolník

Predseda komisie: dr. A. Točík

Oponent: dr. B. Novotný

Členovia: dr. inž. Š. Janšák, doc. dr. J. Dekan, doc. B. Svoboda, dr. J. Neustupný, inž. A. Piffl, dr. J. Poulik, dr. L. Kraskovská, dr. K. Tihelka, dr. G. Hejzlár, dr. L. Jisl, dr. F. Bokes, B. Benadík.

Účel výskumu: Objasniť charakter zvyškov rímskej stavby, ktorá leží 51 km severne od Dunaja.

Vyhodnotenie metódy: Na základe rozhodnutia užšej komisie bola volená metóda plošného odkryvu /anglická/ vo štvorcoch 5 x 5 m. Komisia schválila použitie tejto metódy na uvedenom objekte. Okrem rímskeho objektu treba venovať zvýšenú pozornosť pravým a rannohistorickým objektom, ako i vzťahu tohto objektu k slovanským nálezom vo vnútri objektu a v blízkom okolí. Komisia zistila, že dokumentácia je prevádzaná svedomite. Doporučila ju doplniť o profily zo všetkých kontrolných blokov.

Vyhodnotenie doterajších výsledkov: Konštatovala sa súvislá deštrukcia stavebného objektu, ktorá po vypracovaní priniesla paralelne prebiehajúce zvyšky múrov obdĺžnikového pôdorysu, ktoré sa zachovali len v negatívoch. Na severozápadnej strane boli zachytené zvyšky múra, založeného plytšie o 30 cm ako múry vnútorné, o ktorom nemožno zatiaľ rozhodnúť či patrí k obdĺžnikovej stavbe, alebo či súvisí s inou, dosiaľ neodkrytou stavbou. Z povrchového zberu a zo zásypu týchto negatívov základov pochádzajú zlomky kolkovaných tehál so značkami Légie I. pomocnej /LEG I AD/, Légie X /Leg X PF/, Légie XIV /LEG XIV G MV/ a dva zlomky s označením ..CIN...B /LVPIICIN TRB ?/.

Základy kamennej stavby prebiehajú nad sústavou žliabkov, javiacich sa v pôdoryse na sprašovom podklade tmavšími pruhmi, ku ktorým pravdepodobne patria zvyšky kolových jám /tieto vo svojom celku ukazujú tú istú orientáciu ako pozostatky kamennej stavby /. Sú v nich ojedinelé zbytky malty. Ide tu s najväčšou pravdepodobnosťou o stopy po drevenom rímskom objekte.

Na základe konštatovaných faktov možno predpokladať najmenej 2 stavebné fázy, z ktorých podľa doterajších nálezov najsilnejšia patrila 4. storočiu.

Odporúča sa starostlivo sledovať slovanský objekt s črepmi v sektore H 11. Pokiaľ ide o vlastnú deštrukciu je dôležité sledovať vzťah radového pohrebiska a slovanského objektu.

Komisia súčasne konštatuje, že rozhodnutie o charaktere objektu môže sa vyniesť iba po prevedení ďalšieho plošného odkryvu.

Komisia doporučuje pokračovať v plošnom odkryve celého objektu. Súčasne navrhuje Archeologickému ústavu, aby podnikol patričné kroky vo veci vyvlastnenia pozemku a vyhlásenia za archeologickú rezerváciu.

3. augusta 1956

Zapísala Eva Kolníková

Z á p i s n i c a

z komisie na výskume rímskej opevnenej stanice v Milanovciach dňa 4. IX. 1956.

Vedúci výskumu: Titus Kolník

Predseda komisie: dr. A. Točík

Oponent: dr. B. Novotný

Prítomní: dr. Margit Kamozsay, dr. inž. Š. Janšák, E. Drábek, J. Bubla,
dr. J. Poulík, dr. V. Ondrouch, doc. B. Svoboda, dr. K. Tihel-
ka, doc. J. Dekan.

Komisia schválila únosnosť použitej terénnej metódy a dote-
rajší postup výskumných prác.

Konštatovala, že ďalším postupom výskumných prác v juhovýchodnom rohu o-
pevnenej stanice boli zistené základy pravdepodobne štvorcovej veže.

Vzhľadom na to, že tieto základy sú v pomere k základom ostatných objek-
tov položené hlbšie komisia je toho názoru, že ďalší výkop musí preukázať
vzájomný stratigrafický vzťah medzi oboma spomínanými objektami a tým vy-
riešiť otázku chronológie oboch stavieb. Vzhľadom na rysujúce sa a napoly
odkryté základy nejakej stavby na juhozápadnom rohu celého systému, ktoré
však stoja od zmieneného komplexu stavebných pozostatkov je potrebné pre-
skúmať i vzájomnú súvislosť týchto objektov a presvedčiť sa o tom, či ne-
smerujú smerom všeobecne južným.

Komisia navrhuje vhodne volenými priečnymi i paralelnými.
pokusnými sondami preskúmať plochu okolo terajšieho objektu v medziach da-
ných možností, aby sa týmto spôsobom odkryli prípadne ďalšie okolnosti, sú-
visiace so skúmanou stavbou.

Komisia sa po obsiahlej diskusii všetkých zúčastnených zhod-
la na tom, že interpretácia výskumného objektu musí byť ponechaná až na
dobu, kedy objekt bude celý preskúmaný.

Z iniciatívy riaditeľa Archeologického ústavu a za súhlasu
prítomných členov Krajského národného výboru sa komisia uzniesla objekt
konzervovať a vyhlásiť za archeologickú rezerváciu. Vypracovaním návrhu sa
poveril riaditeľ ústavu. Komisia schválila návrh dr. Ondroucha, aby sa pri-
kročilo k pamiatkovej ochrane ostatných rímskych objektov, menovite Stupa-
vy.

4. septembra 1956

Zapísala Eva Kolníková

Z á p i s n i c a

z odbornej komisie na rímskom tábore Leányvár v I ž i dňa 3. augusta 1956.

Vedúci výskumu: doc. B. Svoboda

Predseda komisie : dr. A. Točík

Oponent: doc. J. Dekan

Prítomní: dr. B. Novotný, dr. Š. Janšák, dr. J. Neustupný, inž. A. Píffl,
dr. J. Poulík, dr. Ľ. Kraskovská, dr. K. Tihelka, dr. G. Hejzlár,
dr. K. Jísl, dr. F. Bokes, B. Benadík.

Účel komisie: vyhodnotenie doterajšieho stavu výskumu, preverenie výskumných metód a určenie ďalšieho postupu.

Komisionálna obhliadka sa sústredila na sondu A, ktorá rieši problém severnej medziveže.

Metóda výskumu: Tohoročný výkop naviazal na pokusnú sondu z roku 1955. Nakoľko táto sonda bola záplavená v minulom roku spódnou vodou, ktorá značne skomplikovala situáciu, treba považovať postup prác v tomto roku za primeraný daným terénnym možnostiam, pričom ale súčasne treba konštatovať aj to, že pomerne relatívny úzky sled nedal možnosti pre vypracovanie všetkých tých podmienok, ktoré tohoročný výkop vyniesol na povrch. Komisia sa uzniesla, aby pri ďalšom postupe bola uplatnená i metóda plošného zakreslenia podľa vrstiev, ktorá sa už uplatňuje na nových odkryvoch /D, E, F/.

Doterajšie výsledky: Výkopom sa narazilo na zvyšky severnej medziveže, ktorá pravdepodobne pochádza z II. storočia. Jej východná časť je vybratá. Podľa názoru vedúceho výskumu tento zásah sa stal niekedy pred IV. storočím, pravdepodobne za veľkej katastrofy vojen markomanských.

Vybranie základov a prípadná obnova veže si z hľadiska chronologického vyžiada ešte ďalšie rozšírenie v teréne. Treba však pripomenúť, že nad vybranými základmi veže je vo východnej časti superponovaná udusaná podlaha. Na zbytkoch veže sú badateľné stopy dostavebného kameňa s valentiniánskou maltou. Severne od zmienenej veže na vonkajšej strane muriva v predpolí samotného tábora sa plošným odkryvom zistil obdĺžnikový tmavší flak so štvoruhelníkovitým výbežkom, o ktorom sa ešte musí diskutovať a ktorý po-

trebuje ďalšie rozšírenie v teréne. Vo východnej časti tohto úseku sa nad sebou nachádzajú udusané dlážky, z ktorých spodná na severnej strane má jednu užšiu kolovú jamu a v blízkosti kotlovitu priehlbeninu. Keďže počas výskumu sa ukázala potreba rozšírenia výkopu o plošný odkryv smerom západným, prišlo sa k sektorovému odkryvu v plochách D, E, F v hĺbke 20 - 30 cm. Po skrytí ornice sa narazilo vo vzdialenosti od predpokladanej obvodovej steny asi 6 m na hustú a tvrdú zmes drobných kameňov a malty, ktorá prebieha paralelne s predpokladanými zbytkami muriva. Táto situácia je zakreslená. Na vnútornej strane sondy H súbežne s ňou boli konštatované rady kameňov, ktoré podľa predbežnej interpretácie by mohli byť násypom, slúžiacim k opevneniu vonkajších múrov. Sú to vlastne tri rady kameňov, ktoré sú stupňovite pod sebou. Stratigrafická situácia vyššie zmienenej suti s maltou i rady kameňov je dokumentovaná v západnom profile sondy A a v profiloch sondy B, D až E.

Vytýčenie úloh na sezónu 1956: Výskum sa rozšíri na západnú stranu, zostúpi sa až dole, aby sa vyriešili otázky chronológie a stratigrafie, ktoré doterajší výkop nadhodil.

Záver doc. B. Svobodu: Výskum Tóth - Kuruca, ktorý bol na svoju dobu veľmi dobrý, zachoval len statický stav Leányváru v hrubých rysoch, odpovedajúcich predstavám 2. storočia. Pretože však na Leányvári podľa historických zpráav bola posádka najmenej 2. alebo 3. storočia bolo treba vysledovať, ako sa na tomto objekte odrazili skúsenosti, ktoré toľkokrát a tak hlboko pozmenili susedné Brigétium.

Na návrh doc. Neustupného sa komisia uzniesla, že jednotlivé objekty sa budú podľa možnosti konzervovať.

3. augusta 1956

Zapísala Eva Kolníková

Z á p i s n i c a

zo záverečnej komisie na rímskom tábore Leányvár v I ž i dňa 4. IX. 1956.

Vedúci výskumu: doc. B. Svoboda

Predseda komisie: dr. A. Točík

Oponenti: dr. E. Thomasová, doc. J. Dekan

Prítomní: dr. M. Kamožsayová, E. Drábek, J. Bubla, dr. J. Poulik, Jr. B.

Novotný, dr. K. Tihelka.

Komisia konštatovala, že druhá výskumná sezóna v Leányvári prebiehala v dobe od 12. VII. do 31. VIII. 1956.

Predmetom výskumu v roku 1956 bolo vypracovanie zisťovacej sondy A so zreteľom na relatívnu stratigrafiu a chronológiu, so zvláštnym zreteľom na fortifikácie, valy a medziveže.

Komisia po príspevku referenta a oponentov konštatovala, že po stránke metodologickej sa podarilo, až na určité detaily vypracovať stratigrafiu a stanoviť relatívny vzťah medzi jednotlivými stavebnými fázami. Komisia zistila, že sa podarilo rámcovo zachytiť relatívnu chronológiu a to:

1. dvoma priekopami, patriacimi pravdepodobne k najstaršej fáze a zbytky stavby vnútorného tábora, pravdepodobne najstaršieho.
2. zbytky kamenného tábora s prislúchajúcou bermou, priekopami a predchádzajúcou úpravou. Zostáva doriešiť pomer medzi medzivežou a obvodovým murivom. Ďalej treba vyriešiť vzťahy medzi vežou a vybranými priekopami, ktorý sa rysuje vo výplni najstaršej priekopy. Dopracovať doteraz plošne odkryté sondy. Doteraz odkryté ďalšie paralelné odkryvy so sondou A sa odporúča zahádzať. Vzhľadom na obtiažnosť terénnej situácie komisia odporúča kontrolný výskum na západnej medziveži, kde by sa situácia konfrontovala.

Pokiaľ ide o sondu B bolo konštatované, že vlni zachytená priekopa sa rýchle oblúkovite otáča. Je potrebné ešte úzkymi sondami, vedenými smerom na východ, dopracovať vonkajšie priekopy. Doporučuje sa, aby situácia doteraz zistená na sonde B bola preskúmaná kontrolným výkopom na západnej veži.

Komisia záverom konštatovala, že vzhľadom na celkové okolnosti bol výskum vedený správne a zodpovedne.

4. IX. 1956

Zapísala Eva Kolníková

Z á p i s n i c a

z pracovnej historicko - archeologickej komisie na výskume zaniknutej stre-

Novšej osady Z a l u ž a n y v katastri obce Nemešany, okr. Levoča dňa 29. júna 1956.

Vedúci výskumu: dr. Vojtech Polla

Predseda komisie: dr. V. Budinský-Krička

Oponent: dr. V. Budinský-Krička

Prítomní: dr. Manel, dr. A. Hajna, dr. O. Halaga, dr. J. Pástor, E. Sabol, R. Felber, A. Habovštiak.

Po obhliadke skúmaných objektov /pánske sídlo a kostol/ a oboznámení sa s doterajšími výsledkami výskumu vedúcim dr. Pollom prišlo komisia k diskusi o objekte v sonde S - V.

Komisia sa predovšetkým uzniesla, že archeologický výskum v Nemešanoch sa týka veľkého hospodárskeho a sociálneho celku, ktorý pozostával z objektu kostola a feudálnej kúrie. Tomuto celku patrila ešte pôvodná dedina, ktorá však doterajším výkopom nebola zachytená. Kostol tvoril najvyššiu dominantu, pretože stál na vysokom návrší, nad stavbou kúrie. Podľa doc. dr. Mencla v stavbe kostola treba vidieť tri stavebné etapy:

Prvej stavebnej etape patrí jadro kostola, ktoré pozostáva z troch častí: kvadrátového presbytéria /ktoré bolo pôvodne zaklenuté krížovou alebo valeňou klenbou/, poddĺžnej lode a západnej veže. Murivo kostola je z lomového, ale po vrstvách viazane ukladaneho kameňa a bolo zvonku i znútra omietnuté. Kostol má kamennú dlážku, ktorá bola v presbytériu zvýšená o jeden stupeň. Tento stupeň niesol drevený prah, na ktorom sa vztyčovala drevená galéria, oddelujúca presbytérium od lode. V presbytériu vychádzala skala takmer až po úroveň dlážky. Bočné steny presbytéria prechádzali priamo do triumfálneho oblúku, nakoľko nebolo odstupňované ostenie. Časť profilu kamennej rím-sy, ktorá bola v nábehu triumfálneho oblúku sa vykopala v sekundárnej polohe. Nakoľko v lodi niet oporných pilierov je potrebné predpokladať plochú povalu. Na západnej strane lode nebolo pilierov po tribúne, takže tu treba predpokladať drevenú kruchtu. Do kostola sa vchádzalo vežou, a to vonkajším i vnútorným portálikom. Na južnej strane nebolo vstupu. Podľa dr. Mencla toto jadro je možno datovať skoro po polovici 13. storočia, nakoľko ide o typickú kolonizačnú schému, ktorá sa na Spiši vyskytuje aj v zachovaných dokladoch. Kostol mohol byť teda postavený súčasne so založením dediny.

V druhej stavebnej etape bola jeho stavba rozšírená na východ tým, že staré presbytérium bolo zrúcané a na jeho mieste bolo vybudované

širšie a dlhšie, ktoré už rátať s dvoma poliami križovej rebrovej klenby. Súčasne s týmto presbytériom bola postavená sakristia po jeho celej severnej dĺžke. Nové presbytérium malo vchod v južnej stene, v severnej stene bol portálik do sakristie a vedľa neho pastofórium, z ktorého bol nájdený v sekundárnej polohe tympanon. Z klenby sa pri výkope našli časti rebier druhého presbytéria. V ose presbytéria sa prišlo na menzu gotického oltára s nárožnými kameňmi a na hrob, kde bol pochovaný člen zakladateľskej rodiny. S najväčšou pravdepodobnosťou kryla tento hrob kamenná doska, ktorá sa našla odsunutá za pravou špaletou triumfálneho oblúku. Túto druhú stavebnú fázu datuje dr. Mencl do posledného dvadsaťročia 13. storočia, a to podľa architektonickej formy rebier sanktuária a jeho pozdĺžneho tvaru.

V tretej stavebnej fáze bola na západnej strane sakristie prístavená kostnica, do ktorej boli pozbierané kosti zo zrušeného cintorína. Podľa dr. Mencla v 15. storočí boli do lode kostola postavené tri bočné oltáre /dodatočne priložené k vakovke obvodových múrov/ a ešte v jeho prvej štvrtine bol kostol v presbytériu a na triumfálnom oblúku vymalovaný freskou. Vtedy bol zamurovaný aj južný vchod presbytéria. Freska sa našla hlavne in situ v čelnej stene presbytéria a na všetkých fragmentoch rebier. Nálezy omietky svedčia, že malované bolo iba presbytérium.

Výkop kostola ukázal zaujímavý stavebný postup, ktorým kostol vznikol; dnes už zaniknutej dediny a má preto pre historickú topografiu Spiša mimoriadny význam. Nakoľko stavbu nemožno konzervovať v tomto stave ako bola vykopaná navrhuje komisia, aby objekt bol síce zasypaný približne do pôvodnej úrovne pred výkopom, ale aby jeho pôdorys bol vyložený na povrchu kameňom na sucho s vyznačením pôvodných múrov. V pôdoryse vyznačiť polohu a veľkosť oltárov. Architektonické detaily na mieste skonzervuje, odvezie a uloží Spišské múzeum v Levoči. Pretože vykopaná stavba nevydrží mráz musí sa jej úprava previesť ešte toho roku, a to ručne, a by sa jej murivo nepoškodilo. Pred zasypaním je potrebné zmerať kostol v mierke 1 : 50, a to v pôdoryse a v jednom pozdĺžnom reze s pohľadom na sever a juh. Ďalej treba odkryť hrob jednotlivca uložený v presbytériu.

Potom komisia venovala pozornosť druhému stavebnému objektu, pánskej sídlu. V diskusii sa konštatovalo, že z hľadiska vývoja spoločnosti feudálnej kultúry oveľa poučnejší bol výkop, prevedený v gotickej kúrii. Ukázalo sa, že celú kúriu tvorí veľký štvorec, ktorý obsahoval obytnú i hospodársku časť a vytváral súčasne opevnenie. Kúria jednou frontou spada-

la priamo svojou západnou časťou do koryta potoka.

Ústrednou stavbou tohto druhého objektu bolo podľa dr. Hencla vežovité jadro uprostred severnej fronty, z ktorého sa našla časť prízemnia, len čiastočne vykopaná, prístupná pôvodne západným portálikom a z juhu osvetlená dvomi, smerom von sa zužujúcimi oknami. Do tohto obytného prostredia sa vchádzalo portálom zo západnej strany. O značnej výške tejto veže svedčí jej murivo, ktoré je zviazané s ohradou dvora. Priestory dvora boli po oboch stranách veže postupne vyplňované ďalšími stavbami, a to v troch ďalších stavebných periodách.

V prvej vznikla klenutá predsieň, ktorá obsahovala schodište, vedúce do prízemnia veže, v druhej potom vznikla pozdĺžna komora, prístupná portálikom z vežového prízemnia a s ňou súčasne nová trojdielna stavba, ktorá kryla celú západnú frontu veže. Táto obsahovala sieň /pitvor/, do ktorej sa chodilo priamo zvonku a z ktorej bola prístupná veľká izba zo strany južnej, obsahujúca otvorené ohnisko a pec s klenutým ohniskom a šelustím, obráteným k východu.

V tretej fáze vznikol severný priestor. V poslednej štvrtej fáze bol zaplnený priestor v severozápadnom kúte dvora, kde bola zriadená stavba o novej sieni /pitvor/ a izbe. Celá južná strana dvorca obsahovala hospodársku stavbu, pravdepodobne ovčinec. Tejto poslednej etape patrí tiež stavba, ležiaca severovýchodne od veže.

Komisia ďalej konštatovala, že tento výkop ukázal nielen spôsob, ale aj merítok, v akom sa odohrával život gotického feudála, ktorý bol súčasne zakladateľom dediny a farského kostola. Ukázal, v akých pomeroch žil feudál v 13. storočí, keď ešte obýval pôdorysne nerozčlenenú vežu a akým spôsobom sa jeho hospodárske a obytné nároky zväčšovali v priebehu 13. a 14. storočia. Zároveň sa ukázalo, že už najmenej v 15. storočí existoval na slovenskom vidieku dom dvojdielného typu, obsahujúci "studenú sieň" a "čiernu izbu", tzv. dymnicu.

Vzhľadom na sociologický význam tejto kúrie považuje komisia za potrebné riadne celý výskum dokončiť, t.j. až na pôvodnú dlážku vykopáť priestor prízemnia veže a obrys celého dvorca, ktorý tvorí pravidelný štvoruholník. Pretože žiadna kúria na Slovensku z gotickej doby sa v tejto úplnosti nezachovala, prinesie tento výkop jedinečný pohľad na spôsob opevnenia stredovekého panského dvorca. Výkop je tým cennejší, že stavebné nálezy doprevádza stredoveká keramika, jak úžitková tak i ozdobná a kovové predmety, ktoré spolu s ostatným nálezovým materiálom tvoria cenný histo-

rický súbor pamiatok. V súvislosti s tým navrhol dr. Budinský-Krička, aby sa o zásype objektov kúrie rozhodlo až po úplnom odkrytí vežového obytného priestoru. Ďalej upozornil, aby sa budúci výskum zameriaval predovšetkým na priestor, ležiaci južne a východne od kúrie. V týchto priestoroch sa totiž očakáva odkryv poddanskej usadlosti.

Komisia prijala návrh dr. Hejnu, ktorý odporúča previesť ešte ďalšiu zisťovaciu sondáž v okolí kúrie a kostola, najmä pri severnej strane presbytéria, kde možno očakávať hroby. Dr. Hejna navrhol odoslať niekoľko úlomkov mality na prevedenie analýzy príslušnému ústavu a výsledky výskumu na tomto objekte čo najskôr vy publikovať.

Dr. Pástor pripomenul, že je dôležité všimnúť si dôkladne datovanie sprievodného nálezového materiálu a nezakladať datovanie objektu iba na architektonických hľadiskách.

Komisia vyhlásila, že výkop bol prevedený s maximálnou svedomitosťou a láskou k veci a poďakovala vedúcemu dr. Pollovi.

29. júna 1956.

Zapísal Alojz Habovštiak

Z á z n a m

z lokality "Staré Mesto" v Banskej Štiavnici zo dňa 21. augusta 1956.

Prítomní: dr. A. Točík, dr. B. Novotný, dr. B. Polla, G. Balaša, inž. V.

Jakubík, inž. M. Bomba, E. Klementis, P. Kuka, J. Cindl.

Predmetom komisie bola obhliedka terénu, určenie základných smer-
níc pre zisťovací výskum v roku 1956. Bolo rozhodnuté situáciu objasniť
1 m širokou zisťovacou sondou na akropoli a na vnútornom vale. Sonda ne-
bola presne určená vzhľadom na porastený terén. Sonda má byť vedená z vonkaj-
šej strany vnútorného valu približne do stredu akropole, pričom podľa cha-
rakteru terénu sa nemusí zachovať priamočiarosť, ale je možné sondu preru-
šiť a pokračovať v nej tak ako terén dovoľí. Druhá sonda sa bude viesť zo
strany severovýchodnej, pokiaľ možno kolmo na sondu I. Odporúča sa sledovať
hlavne problematiku stavebných objektov, ale pritom rešpektovať prípadnú
staršiu fázu osídlenia.

Súčasne s výskumom sa prevedie zameranie a zanesenie stavebných zvyškov do
plánu.

Technické pripomienky: Po dohode so zástupcami Lesného závodu a ONV v Ban-

skej Štiavnici, ktorí nerobia námietky proti prevedeniu zisťovacích sond, sa má práca usmerniť tak, aby sondami nebol porast poškodzovaný. V prípade, že by nález bol tak dôležitý, že by bolo potrebné odlesnenie väčšej plochy, táto bude dodatočne presne vytýčená, zamapovaná a v katastrálnom merítku predložená ONV a Lesnému závodu. Kvôli zabezpečeniu pracoviska skúšaná plocha bude ohradená ostatným drôtom a opatrená v "stražnou tabulkou".

Vzhľadom na ťažký terén stanovuje sa robotnícka sadzba na 1 hodinu 5,19 Kčs. Výskum sa bude robiť za spolupráce Krajského múzea v Banskej Bystrici a Okresného vlastivedného múzea v Banskej Štiavnici.

Nájdene predmety po odbornom spracovaní budú deponované v Okresnom vlastivednom múzeu v Banskej Štiavnici.

21. augusta 1956

dr. A. Točík, v.r.

Z á z n a m

z komisionálnej obhliadky zisťovacieho historicko-archeologického výskumu lokality "Staré Mesto" v Banskej Štiavnici dňa 20. septembra 1956.

Vedúci výskumu: dr. Belo Polla

Poradu viedol: dr. B. Novotný

Prítomní: W. Coblentz, G. Baláša, Gindl, Lichner.

Výklad o prevedených prácach na výskume podal vedúci dr. B. Polla. Poukázal na terénne ťažkosti a prekážky pri výskume.

Komisia zistila, že na uvedenej lokalite sú jasné a zreteľné zvyšky po murovaných objektoch. No situácia doterajšieho odkryvu nedovoľuje predbežne robiť konkrétne uzávery. Pravdepodobne pri stavbe týchto objektov ktoré sú odkryté dá sa usudzovať, že tu ide o viac stavebných etáp, ktorých vzájomný pomer sa doteraz nedá ešte určiť. Hrúbka múrov a rozmery objektu naznačujú, že tu ide o vážnejšiu stavbu v hornej časti akropole. Pri výskume v dolnej časti /na západnej strane/ narazilo sa na kamenný portál so železnými kovanými dverami. Situácia portálu však ukazuje na zložitejšiu výstavbu a jeho orientácia naznačuje, že nesúvisí stavebne so zbytkami múrov, nachádzajúcich sa na vrchu akropole.

Tieto architektonické nálezy, ako aj nálezy hmotnej kultúry /keramika, železné predmety, mince a koťti/ naznačujú, že tu ide pravdepodobne o osídlenie širšieho časového rozpätia s prevahou nálezov z XIII - XIV. storočia.

Komisia jednohlasne konštatovala, že získané poznatky splnili očakávané výsledky tohoročného zisťovacieho výskumu. Všeobecne sa uznáva nevyhnutnosť zaradiť výskum Starého Mesta do výskumného plánu Archeologického ústavu na rok 1957.

Členovia komisie vyslovili súhlas s postupom práce po stránke metodologickej a dokumentačnej. Poukázali pritom na fakt, že výskum bol prevádzaný za obtiažnych terénnych podmienok a bude bezpodmienečne potrebné v budúcom roku uľahčiť výskum po stránke technického vybavenia a včas pripraviť terén odlesnením a vyklčovaním.

20. septembra 1956

dr. B. Polla, v.r.

Z á p i s n i c a

zo zasadnutia Vedeckej rady Archeologického ústavu SAV v Nitre dňa 24. septembra 1956.

Prítomní členovia VR: dr. A. Točík, akademik J. Böhm, dr. J. Poulik,
dr. V. Budinský-Krička, dr. inž. Š. Janšák, dr. B.
Novotný, dr. J. Pástor, doc. J. Dekan.

Ospravedlnení: akademik J. Eisner, dr. Ľ. Kraskovská, dr. K. Ti-
helka.

Prizvaní: B. Benadík, dr. E. Vlček, K. Andel.

Dr. Točík otvoril zasadnutie privítaním všetkých prítomných. V mene Vedeckej rady blahoželal p. prof. dr. inž. Štefanovi Janšákovi k jeho sedemdesiatym narodeninám. K blahoželaniu sa pripojili všetci prítomní.

Prof. Janšák poďakoval za vyslovené blahopriania a želal slovenskej archeológii veľa nových úspechov.

Hlavným bodom rokovania bolo vypracovanie vedecko - výskumného plánu AÚ na rok 1957.

Dr. Točík oboznámil prítomných s úlohami vedeckého plánu a načrtol zdôvodnenie jednotlivých úloh, ich zabezpečenie finančné, organizačné a personálne.

O slovo sa prihlásil akademik Böhm, ktorý naniesol návrh na vypracovanie celoštátneho archeologického výskumného plánu na rok 1957 v tom duchu, ako

ho už majú technické a prírodovedecké disciplíny. Tomu účelu slúžila aj celoštátna komisia všetkých vedeckých pracovníkov archeológov v máji 1956, na ktorej boli starostlivo prediskutované hlavné problémy československej archeológie a výskumný perspektívny plán úloh, pri riešení ktorých by brali účasť, okrem archeologických ústavov všetky vedecké ústavy v ČSR /univerzity, múzeá atď./.

Navrhol v celoštátnom merítku pre jednotlivé hlavné úlohy určiť predsedov komisií, ktorí budú referovať celoštátnej vedeckej rade o plnení plánu. Vedecká rada návrh akademika Böhma jednohlasne schválila a navrhla v ďalšom pokračovaní plánované úlohy na rok 1957 zaradiť do celoštátneho plánu a súčasne požiadať Predsedníctvo SAV o zmenu názvov hlavných a dielčích úloh podľa celoštátneho plánu.

Po živej diskusii a početných návrhoch bol prijatý pracovný plán, uvedený v prílohe.

Poznámky a uznesenia k jednotlivým dielčím úlohám:

- I Výskum v Gánovciach v r. 1957 bude spoločným AÚ SAV, AÚ ČSAV a ÚÚG v Prahe a Bratislave. Publikovanie výskumu sa zaistuje v AÚ SAV.
- II/3 Vedecká rada navrhuje za predsedu komisie pre ČSR dr. E. Vlčka. V hlavnej úlohe II/3 dr. V. Budinský-Krička poukázal na nalievavosť výskumu ohrozenej a ničenej opevnenej osady ľudu s kultúrou kanelovanou v Dreveníku. VR prijala kompromisné riešenie, aby sa výskum začal v roku 1958.
- III Za predsedu komisie v celoštátnom merítku bol navrhnutý a schválený dr. A. Točík
- IV Na návrh akademika Böhma bola rozšírená o dielčiu úlohu Limes Romanus v ČSR a za predsedu bol navrhnutý doc. J. Dekan.
- V Hlavná úloha V so zreteľom na územie a problematiku Slovenska sa rozširuje o dielčiu úlohu Avarsko-slovanské vzťahy v VI. - IX. storočí a o úlohu Slovensko v X. - XII. storočí.

V Nitre dňa 27. IX. 1956

Zapísala: Eva Kolníková

Kontroloval: dr. Anton Točík

I.

Názov úlohy: Prechod z neproduktívneho k výrobnému hospodárstvu

Zodpovedný: dr. Juraj Bárta

Dielčie úlohy: 1. Mladopaleolitické osídlenie a jeho vzťah k würrmu

Zodpovedný: dr. Juraj Bárta

2. Predsapientné formy na území ČSR

Zodpovedný: dr. Emanuel Vlček

Výskumné etapy a spracovania

Dielčia úloha	Pracovisko	Názov etapy	Zač. Konec, Rob.
I/1	AÚ SAV	J.Bárta:Spracovanie strati- grafie szeletien a grave- tien vo Vlčkovciach	I. VI.
"	"	L.Báñez:Spracovanie výsku- mu v Tibave	I. VI.
"	"	dr.Bárta:Výskum jaskyne Čer- tová pec v Radošine	VII. VIII. 5
"	"	L.Báñez:Výskum otvorenej stanice v Tibave	VIII. IX. 5
I/2	"	E.Vlček:Spracovanie výskumu v Gánovciach 55-56	I. VI.
"	"	E.Vlček:Pokračovanie výsku- mu v Gánovciach	VII. IX. 8
Prieskumy	"	J.Bárta:Prieskum pieskových dún južného Slovenska	IX. X.
	"	L.Báñez:Prieskum paleoli- tického osídlenia východné- ho Slovenska	X. XI.

II.

Názov úlohy: Prvá roľnícka civilizácia a ďalší vývoj pôvodného obyvateľstva

Zodpovedný: dr. Bohuslav Novotný

Dielčie úlohy: 1.Osídlenie dunajského ľudstva - jeho sídliskné formy a chronologické triedenie

Zodpovedný: dr. B. Novotný

2.Cudzie kultúrne vplyvy a výklad ich funkcie v domácom vývoji

Zodpovedný: dr.V. Budinský-Krička

Výskumné etapy a spracovania

Dielčia úloha	Pracovisko	Názov etapy	Zač.	Konec	Rob.
II/1	AÚ SAV	B.Novotný:Chronologické vzťahy stredného Dunaja v neolite	I.	V.	
II/2	-"	B.Novotný:Vypracovanie kultúrnych skupín Ludanice a Lužianky	I.	IX.	
II/1	UK Blava	B.Chropovský:Spracovanie neolitického sídliska vo V.Grobe so zreteľom na železovskú kultúru na Slovensku	I.	IV.	
-"	AÚ SAV	K.Andel:Nové neolitické kultúry na vých. Slovensku			
II/2	-"	K.Andel:Nálezová zpráva Tibava 1956	I.	V.	
II/3	-"	V.Budinský-Krička:Kultúra východoslov.mohýl a zásah žnúrovej keramiky typu Zlota na záp.Slovensku	I.	IX.	
II/1	-"	B.Novotný:Stratigrafia kriškej a lineárnej kultúry na sídlisku v Michalovciach	VII.	VIII.	6
II/2	-"	K.Andel:Pokračovanie výskumu v Tibave	IX.	X.	8
II/2	-"	B.Novotný-A.Točík:Opevnené sídlisko Nitr.Hrádek	III.	XI.	30

III.

Názov úlohy: Starobronzové formácie ako podklad vývoja doby bronzovej a halštatskej.

Zodpovedný: dr. Anton Točík

Dielčie úlohy: 1. Starobronzové formácie a ich vzájomný vzťah

Zodpovedný: dr. A. Točík, UK Bratislava

2. Skupiny mladšej doby bronzovej, ich genéza a chronológia a základne otázky halštatu v Karpatskej kotline na Slovensku

Zodpovedný: dr. V. Budinský-Krička

Výskumné etapy a spracovania

Dielčia úloha	Pracovisko	Názov etapy	Zač. Konec, Rob.
III/1	AÚ SAV	A.Točík: Podiel Karpatskej kotliny na vzniku mohyl.kultúry	I. XII.
		A.Točík: Spracovanie pohrebiska ^{II} Nové Zámky	I. IV.
		A.Točík: Nálezová zpráva Malé Kosihy 1956	I. II.
		A.Točík+B.Novotný: Výskum opevnenej osady v Nitr.Hrádku	III. XI. 30
III/2	UK Blava	M.Novotná: Genéza a vývoj velatickej kultúry na Slovensku	I. XII.
"-	AÚ SAV	J.Paulík: Spracovanie sídliska v Topolčanoch	I. II.
		J.Paulík: Spracovanie pohrebiska v Chotíne	II. VI.
III/3		M.Dušek: Zásah Skýtov na Slovensku	I. XII.
	UK Blava	B.Chropovský: Spracovanie mohylníka v Réci	VIII. X.
	ŠVM Košice	J.Pástor: Spracovanie výskumu v Somotore	I. VIII.
III/2	AÚ SAV	J.Paulík: Pokračovanie výskumu v Chotíne	VIII. IX. 6
III/3	ŠVM Košice	J.Pástor: Pokračovanie výskumu v Somotore	VIII. IX. 6

IV.

Názov úlohy: Otázky archeologického overenia prvých historických zpráv v ČSR

Zodpovedný: dr. Vojtech Budinský-Krička

Dielčie úlohy: 1. Kelti a domáce obyvateľstvo v prvých storočiach nášho letopočtu a zvlášť na zlome letopočtu

Zodpovedný: B. Benadík

2. Problémy staršej doby rímskej, hlavne púchovskej kultúry.
Etnická identifikácia pozdnerímskych archeologických kultúr.

Zodpovedný: T. Kolník

3. Výskum Limes Romanus na Slovensku

Zodpovedný: J. Dekan

Výskumné etapy a spracovania

Dielčia úloha	Pracovisko	Názov etapy	Zač. Konec, Rob.
IV/1	AÚ SAV	B.Benadík:Spracovanie nových keltských nálezov na Slovensku	II.
		B.Benadík:Spracovanie nálezovej zprávy Zemplín	IV.
		B.Benadík:Spracovanie nálezovej zprávy Veľká Máňa	VI.
		B.Benadík:Pokračovanie výskumu Zemplín	VII. VIII. 15
IV/2		T.Kolník:Spracovanie výskumu Bešeňov	III.
IV/3		T.Kolník:Spracovanie výskumu Milanovce	VI.
IV/2		T.Kolník:Výskum Štrkovec	VII. VIII. 10
IV/3	UK Blava ČSAV Praha	J.Dekan:Výskum rímskeho tábora v Iži	VI. X. 15

V.

Názov úlohy: Slovanské osídlenie v ČSR a vytvorenie prvého štátneho útvaru

Zodpovedný: dr. Anton Točík

Dielčie úlohy: 1. Najstaršie slovanské osídlenie, jeho genéza, chronológia a vzťah k súčasným kultúram

Zodpovedný: dr. V. Budinský-Krička

2. Vzťahy avarsko-slovanské

Zodpovedný: dr. A. Točík, SM Bratislava

3. Slovensko v X. - XII. storočí

Zodpovedný: dr. V. Budinský-Krička

Výskumné etapy a spracovania

Dielčia úloha	Pracovisko	Názov etapy	Zač. Konec Rob.
V/1	AÚ SAV	V. Budinský-Krička: Spracovanie sídlisk IV.-V. st. v údolí Torysy	III.
V/2		A. Točík: Spracovanie násl. zprávy Holiar, N. Zámky, Sv. Michal, Hurbanovo, Čierny Brod	VIII.
V/3	SM Blava	Ľ. Kraskovská: Spracovanie pohrebiska v Bešeňove z XI.-XII. st.	III.
V/2	AÚ SAV	A. Točík+kolektív: Systematický výskum v Nitre	III. IX. 20
V/3	SM Blava	Ľ. Kraskovská: Výskum hradísk nad Svätým Jurom	IV. VII. 7
V/2	AÚ SAV	A. Točík: Výskum pohrebiska v Štúrove	III. V. 6
V/3		O. Krupica: Spracovanie výskumu v Krasne	XII.

VI.

Názov úlohy: Historická archeológia

Zodpovedný: dr. Belo Polla

Výskumné etapy a spracovania

Dielčia úloha	Pracovisko	Názov etapy	Zač. Konec, Rob.
VI	AÚ SAV	B. Polla: Výskum Zalužany-sprac.	III.
		B. Polla: Spracovanie B. Štiavnice	IV.
		B. Polla: Dokončenie Zalužany	VII. VIII. 8
		B. Polla: Výskum stredovekej Nitry	III. X.

Inž. Štefan J a n š á k

Východiskom pre označenie predpokladaných archeologických objektov na podrobnejších mapách /bez toho, že by sa išlo do terénu/ je fakt, že v inundačnom území sídliská a pohrebiská volené boli pravekým človekom na návršiach, vyčnievajúcich nad okolitý zaplavený terén. Dnes takéto vyvýšeniny ležia už ďaleko od vodných tokov, jazier alebo barín. V najlepšom prípade sú v ich blízkosti zreteľné priehlbne, niekdajšie dno opustených ramien Dunaja alebo vyschlých močiarov. Či boli skutočne vhodné pre osídlenie dá sa najlepšie posúdiť z ich nadmorskej výšky, zrovnanej s výškou najbližšej súčasnej obce. Ak leží obec nižšie než uvažovaný pahorok alebo má tú istú nadmorskú výšku, môžeme pahorok s veľkou pravdepodobnosťou pokladať za archeologický objekt.

Berúc za základ uvedené kritérium, vyznačil som predpokladané objekty na troch druhoch máp: v mierke 1 : 75.000, 1 : 25.000 a 1 : 5.000.

Mapy 1 : 75.000 nezachycujú dosť podrobností pre uvedený cieľ. Preto som študoval konfiguráciu terénu na mapách 1 : 25.000, ktoré mi spočiatku stáli k dispozícii /počínajúc od 6. III. 1956/a výsledky som preniesol do máp 1 : 75.000. Neskôršie, keď som dostal ešte podrobnejšie mapy 1 : 5.000 /dňa 23. III. 1956/, avšak iba časti uvažovaného územia, študoval som terén znova podľa týchto máp a výsledky som vniesol iba do máp 1 : 25.000.

Mapy 1 : 75.000 neobsahujú teda všetky predpokladané lokality, lebo ich zakreslením stali by sa veľmi neprehľadné /loality by ležali príliš husto, často jedna na druhej, ich vzájomná poloha nedala by sa dobre vyznačiť/.

Pri rekognoskovaní terénu bude teda potrebné vziať si mapy 1 : 25.000, ktoré sú úplné a teda smerodajné. Ak by išlo o podrobnosti, treba sa opierať o mapy 1 : 5.000.

Priestor dotknutý stavbou vodného diela /vlastný kanál, príjazdy, pomocné budovy, materiálne jamy/ je podľa udania Hydroprojektu asi 700 m široký. Z úradných dôvodov Hydroprojekt mi udal len všeobecný smer kanálu. Oblúky a zahnutia kanálu, plochy zabraté stavbou jazov a centrálnie. Preto som v obvode týchto objektov bral do úvahy väčšie priestory.

Na všetkých troch druhoch máp je plocha, dotknutá stavbou zakreslená tak, že os kanálu je vyznačená červene a hranice pásu územia modrou farbou. Predpokladané archeologické lokality sú vyznačené na všetkých druhoch máp červenými krúžkami. Niektoré krúžky sú na mapách 1 : 25.000 menšie, iné väčšie, čím však nie je naznačené nijaké odstupňovanie lokalít. Menšie krúžky boli zakreslené až po preštudovaní máp 1 : 5.000, keď sa sieť lokalít zhustila.

Okrem vlastného pásu územia, dotknutého stavbou, prichádzajú v úvahu i tzv. materiálové jamy, t. j. miesto, kde sa bude vyberať materiál, potrebný pre nasýpanie hrádzi novobudovaných objektov. Tieto miesta vyznačené sú len na mapách 1 : 75.00 a 1 : 25.000 ako plochy, uzavreté plnou červenou líniou. Materiálové jamy sa nachádzajú:

1. pri obci Gabčíkovo, stará hrádza mimo prevádzky sa tam odstraňuje a získaným materiálom zvyšuje sa nová dunajská hrádza, už existujúca;
2. pri obci Baka,
3. v chotári obce Trstená na Ostrove, hony zvané Alsó Sziget pri Dunaji,
4. pri dvore Jozefov medzi Trstenou na Ostrove a Horným Varom,
5. na juh od obce Bodíky pri Dunaji.

Ako predpokladané archeologické lokality vyznačené boli tieto útvary terénu alebo objekty:

1. Všetky kótou označené návršia, ktoré sa dvíhajú nad okolitý terén,
2. hony nazvané "Ostrov" /napr. dedinský ostrov južne od Gabčíkova/, pretože ostrovný charakter územia, t. j. vyvýšené miesto zachovalo sa aj v pomenovaní,
3. majere, hájovna, jägerne, cintoríny, tehelne a pieskoviská keď sú bez kóty, pretože v inundačnom území zakladali a budovali sa tieto objekty na návršiach,
4. vyvýšeniny /majere alebo kóty/, ležiace neďaleko pásu uvažovaného územia alebo blízko komunikácie, ktorá vedie k tomuto územiu; tieto objekty možno bez veľkej námahy tiež obzrieť.

Výškové kóty na hrádzach nie sú vyznačené, pretože ide o celkom nové zvýšenie terénu recentným návozom. Výnimku tvoria tie kóty na hrádzach, ktoré udávajú značne väčšiu výšku, než je susedná hrádza, z čoho sa dá súdiť, že na tomto mieste hrádza ide cez vysoký prirodzený pahorok.

Zvlášť treba upozorniť na obec Pálkovičovo /býv. Szap / pri samom Dunaji. Stred obce s kalvínskym kostolom nachádza sa na dune, s relatívnou výškou 115, ktorej vrchol sa dvíha 2.00 - 2.50 m nad okolie. Duna je dlhá 350 m a široká 100 m. Možno s veľkou pravdepodobnosťou povedať, že bola v praveku osídlená. Stopy osídlenia dali by sa zistiť v záhradách obce.

Túto lokalitu uvádzam preto zvlášť, lebo v bezprostrednej blízkosti obce je projektovaná centrála II. stupňa /pri km 1811 dunajskej plavebnej dráhy/ stavbou budú pozemky v obci dotknuté.

Predložený elaborát treba brať s určitou rezervou, ktorá je odôvodnená nasledujúcimi okolnosťami:

- a/ Topografické listy 4859/1, 4859/3, 4859/4, ktoré mi stáli k dispozícii sú staré /pravdepodobne z 90-tých rokov min. stor./, preto je možné, že mnou podľa nich označené vyvýšeniny terénu dnes sú už rozorané alebo rozkopané /napr. Ercsedy tanya 1 km na západ od Pálkovičova podľa mapy 1 : 5.000 dnes už neexistuje/. Táto chyba je čiastočne korigovaná mapami 1 : 5.000, ktorých výškové meranie je nové. Neskoršie doplnky topografických listov 4859 týkajú sa len siete ciest, železníc, hrádze a kanálov, trigonometrických bodov atď. Na listoch 4859/1, 2, 3 je reambulovaný len vlastný tok Dunaja, s pásom územia po oboch brehoch v šírke asi 1 km. To sa stalo z príležitosti vytýčenia štátnej hranice v rokoch 1920 - 1925. Z uvedených dôvodov výsledky štúdia terénu na základe týchto listov nie sú dosť vyčerpávajúce a spoľahlivé.
- b/ Z hľadiska čiste archeologického treba podotknúť, že trasa kanálu vedie veľmi blízko hlavného toku Dunaja, kde zmeny koryta boli časté a veľké. Terén tam stál pod vplyvom každoročných inundácií. V takom neistom a nestálom teréne nedajú sa očakávať väčšie predhistorické osady alebo pohrebiská, vynímajúc zvlášť priaznivú polohu, t. j. plošne veľké priestory, značne vyvýšené nad okolie. Ak sú tam stopy pravekých osád, môžu pochádzať len zo sezónneho osídlenia. Pravekí rybári alebo pastieri, ktorí mohli byť hlavnými obyvateľmi tohto kraja, usadili sa blízko hlavného toku Dunaja len v lete alebo v suchých rokoch, idúc za pašou pre svoj dobytok a za korisťou.

Zahraničné návštevy v Archeologickom ústave SAV v Nitre v roku 1956

1. - 4. júna 1956 navštívil Ústav dr. Joachim W e r n e r z Bavorskej akadémie vied v Mníchove. Študoval pamiatky z doby sťahovania národov. Prezrel si tohoročné výskumy AÚ. Navštívil i Slovenské múzeum v Bratislave, Slovenské národné múzeum v Martine, Okresné vlastivedné múzeum

v Trenčíne a v Piešťanoch. Sprevádzal ho dr. A. Točík.

22. mája 1956 si prehliadla Ústav akademik A. Pankradova. Konzultovala s pracovníkmi o spolupráci a výmene skúsenosti s Akadémiou vied SSSR.

26. - 28. júna 1956 si prezrel výskum v Gánovciach a organizáciu antropologického oddelenia Ústavu prof. K. Stolyhwo z Krakova v sprievode dr. E. Vlčka.

V dobe od 6. VII. t. r. do konca mesiaca strávil mgr. Krzysztof Dabrowski z Instytutu Historii kultury materialnej Pol'skiej akademii nauk vo Warszawe na výskumoch v Milanovciach a v Iži. Navštívil i Krajské múzeum v Bojniciach, Okresné vlastivedné múzeum v Piešťanoch, Podunajské múzeum v Komárne a Slovenské múzeum v Bratislave.

V auguste študovala materiál z mladšej doby kamennej a laténu na Slovensku dr. I. Kutziánová z Maďarského národného múzea v Budapešti. Prehliadla si výskum v Tibave, Zemplíne, Nitrianskom Hrádku a i. v sprievode dr. A. Točíka a dr. V. Budinského-Kričku.

Dr. B. E. Thomasová študovala v auguste materiál z doby rímskej na Slovensku a spolupracovala pri výskumoch v Milanovciach a v Iži. Sprevádzal ju dr. B. Novotný a T. Kolník.

14. septembra 1956 študoval dr. Mithay Sándor, riaditeľ múzea v Győri, v Ústave, vo Veľkom Grobe a Komárne materiál železovskej kultúry.

19. októbra 1956 si prehliadla Ústav, jeho organizáciu a technické pracoviská výprava pracovníkov Maďarského národného múzea, vedená dr. L. Barkóczim.

V októbri toho roku študovala v Ústave materiál z doby avarsko-slovanskej dr. I. Kovrigová z Maďarského národného múzea v Budapešti. Prehliadla si tiež Slovenské múzeum v Bratislave a Slovenské národné múzeum v Martine.

2. X. 1956 navštívila ústav výprava pracovníkov Muzea Archeologicznego i Instytutu Historii Kultury Materialnej Pol'skiej akademii nauk. Prehliadli si materiál v Ústave a výskumy v Milanovciach, Malých Kosihách a Nitrianskom Hrádku.

V dobe od 19. - 22. septembra bol hosťom Archeologického ústavu dr. Werner Coblentz, riaditeľ Zemského ústavu pre pravek v Dražďanoch, ktorý na pozvanie SAV sa zdržal 12 dní na Slovensku. Študoval pamiatky z doby bronzovej a staršieho halštatu. Prezrel si výskumy na území celého Slovenska.

V septembri navštívili ústav dr. Béla Szöke a dr. Deáková, pracovníci múzea v Győri. Študovali staromaďarské pamiatky pre pripravovaný Corpus pamiatok z X. storočia v Karpatskej kotline.

Dr. Aladár Radnóti z Maďarského národného múzea v Budapešti zameral sa na svojom štúdiom pobyte na Slovensku na štúdium materiálu z doby rímskej. Prehliadol si výskumy v Iži, Milanovciach a i.

Začiatkom októbra študoval v Ústave materiál zo staršieho halštatu profesor Humboldovej univerzity v Berlíne dr. Heinz Otto. Zoznámil sa s organizáciou Ústavu a navštívil niektoré tohoročné výskumy.

27. septembra 1956 navštívila ústav 17 - členná výprava študentov Lipskej univerzity pod vedením dr. H. Quitta. Prezreli si Ústav, niektoré výskumy a múzeá.

6. a 7. októbra prezreli si Ústav bulharskí študenti z Univerzity v Sofii. 14 - člennú výpravu viedol doc. Milčev.

V októbri navštívili ústav kandidátky historických vied SSSR dr. Vinogradova a dr. Marijina.

22. októbra bol hosťom AÚ SAV prof. dr. Clark z Univerzity v Cambridge. Prezrel si pracovisko Ústavu a niektoré výskumy.

18. III. 1956 navštívil ústav agr. Henryk Dunajewski z Ústavu ekonomických vied PAN vo Warszawe. Sprewádzal dr. Točík.

22. IV. prezrel si ústav akad. prof. dr. Winter.

20. mája navštívila Ústav delegácia Akadémie Rumunskej ľudovej republiky z Bukurešti, vedená Ľ. Holotikom.

Delegácia Akadémie vied Ukrajinskej RSR, prezrela si pracovisko AÚ
dňa 7. júna 1956.

20. júla t. r. prezrel si Ústav a niektoré výskumy Bognár József a ma-
darská vládna delegácia.

Z príležitosti IX. medzinárodného festivalu pracujúcich v Nitre navští-
vila ústav dňa 6. VIII. 1956 juhoslovanská filmová delegácia a 8. VIII.
sovietska filmová delegácia.

oOo

V roku 1956 ukončili svoje štúdium na Univerzite Komenského v Bratislave:

Magda Pichlerová, ktorá podala diplomovú prácu : Stredná doba bronzová na
juhozápadnom Slovensku.

Nastúpila na miesto kustódky v Slovenskom múzeu v Bra-
tislave.

Ladislav Bánesz, podal diplomovú prácu: Paleolitikum východného Slovenska.

Nastúpil v Archeologickom ústave SAV v Nitre.

oOo

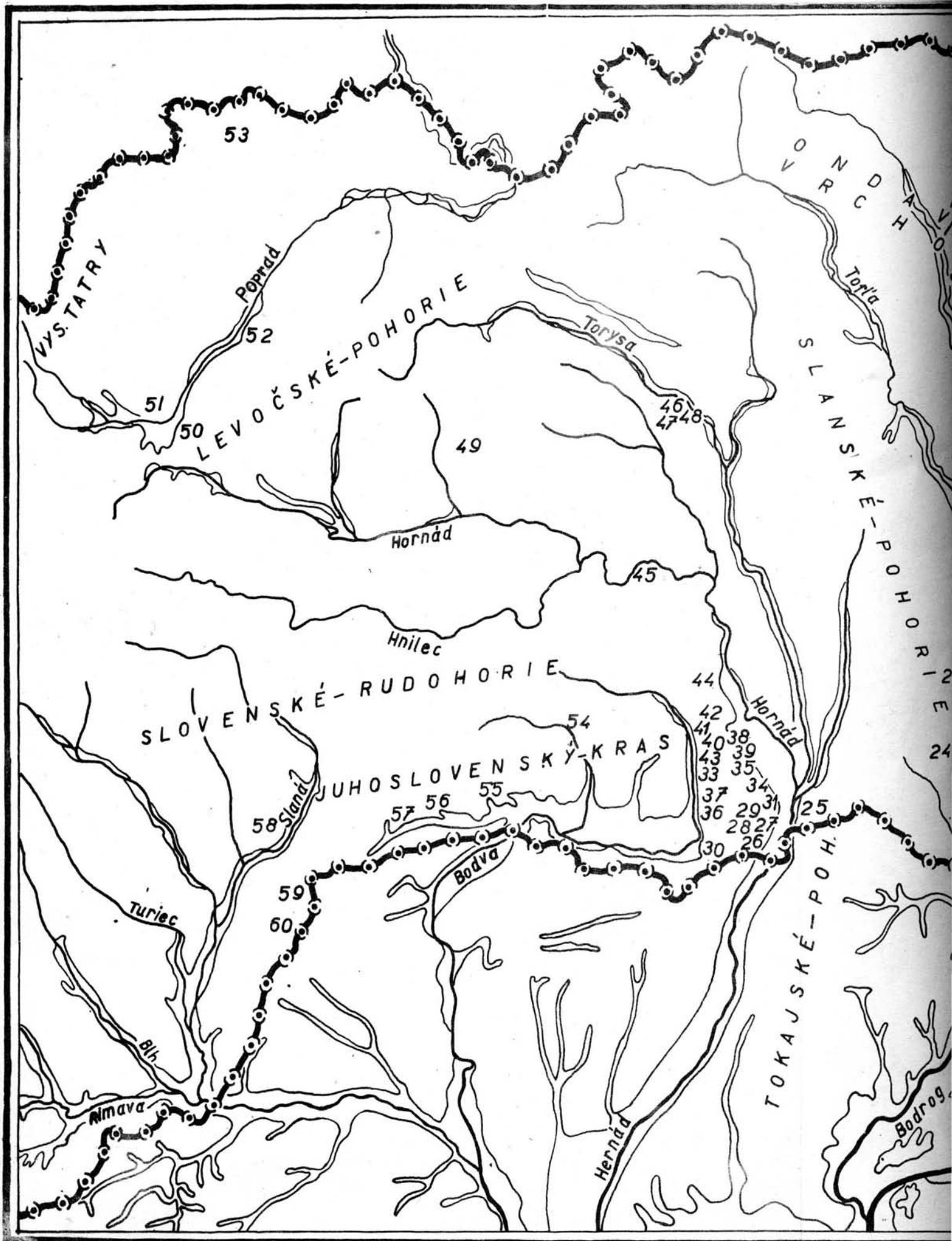
OBSAH - INHALT

Ladislav B á n e s z:	Príspevok k poznaniu aurignacienu na východnom Slovensku	
	Ein Beitrag zur Erkenntnis des Aurignacien in der Ostslowakei	1
Eva K o l n í k o v á:	Súpis mincí uložených v Archeologickom ústave SAV v Nitre	
	Verzeichnis der Münzen, welche sich im Archäologischen Institut der Slowakischen Akademie der Wissenschaften in Nitra befinden	34
Z p r á v y - Berichte		71

R 1972

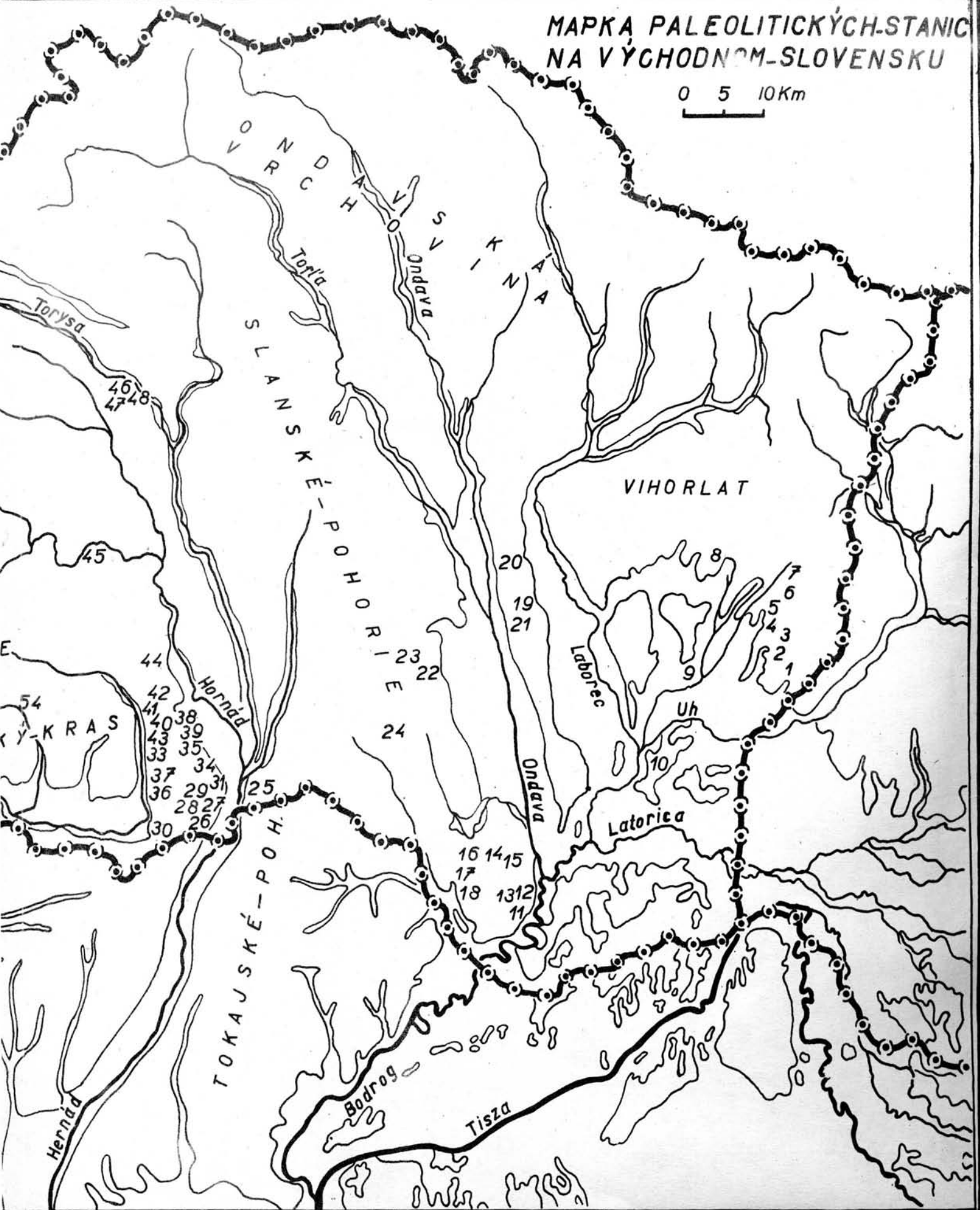
R-77

R 1982

MAPKA PALEOLITICKÝCH STANIC NA VÝCHODNOM-SLOVENSKU

0 5 10 Km

SK-77

